

Vlaanderen
verbeelding werkt

Jong in de stad 3

Een actuele beschrijving op basis van de JOP-grootstedelijke monitor 3 (2023)

Susan Lagaert
Emma Hadermann
Fien Pauwels
Stefaan Pleysier
Johan Put
Jessy Siongers
Bram Spruyt
Lieve Bradt

23 oktober 2025

<https://jeugdonderzoeksplatform.be/publicaties/>

Contact: Susan.Lagaert@UGent.be (coördinator JOP) & Lieve.Bradt@UGent.be (promotor-coördinator JOP)

Jong in de stad 3

Een actuele beschrijving op basis van de JOP-grootstedelijke monitor
3 (2023)

Inhoud

Management summary.....	4
Inleiding.....	8
Methodologische noot en leeswijzer	9
Steekproef en dataverzameling	9
Analysestrategie	10
Achtergrondkenmerken van de jongere	12
Socio-demografische kenmerken.....	12
Gender	12
Leeftijd	12
Gezinssamenstelling.....	12
Herkomst en taal.....	13
Socio-economische kenmerken (SES)	15
Economische aspecten van SES.....	15
Culturele aspecten van SES	17
Subjectief welbevinden.....	19
Algemene levenstevredenheid	19
Positieve en negatieve gevoelens	19
Domeinspecifieke levenstevredenheid.....	20
Veerkracht.....	23
Steun van ouders en siblings.....	23
Slachtofferschap en daderschap	26
Slachtofferschap.....	26
Prevalentie van slachtofferschap van verschillende misdrijven.....	26
Enkelvoudig en meervoudig slachtofferschap	27
Locatie van het slachtofferschap.....	28
Relatie met de dader.....	30
Hulpzoekgedrag.....	31
Onveiligheidsgevoelens.....	33
Daderschap	33
School.....	36

Schoolbeleving	36
Sociale uitsluiting	36
Ervaren studiedruk en academisch zelfbeeld	37
Interesse in de leerinhoud	37
Relatie met en ervaren responsiviteit van de leerkrachten	38
Ervaren responsiviteit van de school en de school als leefomgeving	38
Schoolloopbaan	39
Studentenjob.....	40
Vrije tijd.....	42
Georganiseerde vrije tijd.....	42
Ongeorganiseerde vrije tijd.....	46
Vrijetijdschansen	50
Vrijetijdsdrijfveren	54
Maatschappelijk engagement.....	59
Algemeen	59
Mantelzorg	61
Informeel engagement.....	61
Formeel engagement	62
Maatschappelijke attitudes.....	65
Etnische en regionale verbondenheid	65
Mededogen.....	67
Religieuze overtuiging.....	67
Sociale afstand	71
Homofobie	74
Autoritarisme en sociale dominantie-oriëntatie.....	74
Interetnisch contact	75
Buurtbeleving en sociale cohesie.....	76
Discriminatie-ervaringen.....	76
Referenties	81

Management summary

Steeds meer jongeren groeien op in een verstedelijkte context in Vlaanderen en Brussel. Grootsteden als Antwerpen, Brussel en Gent kenmerken zich door een **jonge, diverse en soms kwetsbare bevolking**. Beleidsmakers en professionals hebben behoefte aan **actuele inzichten** in de leefwereld van jongeren in deze grootstedelijke contexten.

Dit rapport biedt een **beschrijvende analyse** op basis van de **JOP-grootstedelijke monitor 3 uit 2023, als aanvulling op het boek 'Jongeren in cijfers en letters 5. Bevindingen uit de JOP-monitor 2023' (Lagaert et al., 2024)**. In totaal werden **5.744 scholieren** uit **54 secundaire scholen** in **Antwerpen, Brussel¹, Gent en de rest van Vlaanderen** bevroegd. De resultaten zijn representatief voor deze stedelijke contexten en vormen een waardevolle bron voor beleid en praktijk.

Onderzoeksmethode

De dataverzameling vond plaats in **secundaire scholen** via een **tweetrapssteekproef**, waarbij eerst scholen en vervolgens klassen op toevalsbasis werden geselecteerd. De jongeren vulden een vragenlijst op tablet of pc in **onder begeleiding van een onderzoeker**.

De analyses in dit rapport zijn **beschrijvend** en geven een **actueel en veelzijdig beeld** van jongeren in de grootstad. De cijfers werden gewogen om representatief te zijn voor de verschillende steden en regio's. Er wordt niet statistisch gecontroleerd voor de kenmerken van jongeren. Dit rapport heeft immers niet als doel te analyseren in welke stad of regio jongeren het op bepaalde domeinen beter doen, gegeven de samenstelling van die stad of regio. Het doel is wel om de leefwereld van jongeren in de verschillende contexten in beeld te brengen, met inbegrip van alle kenmerken die hierbij een rol kunnen spelen.

Verschillen *tussen* de (leerlingen van de scholen in de) grootsteden in dit rapport zijn dus niet noodzakelijk verschillen die toe te schrijven zijn aan de steden of met andere woorden verschillen *door* de steden. Het is mogelijk dat geobserveerde verschillen tussen grootsteden verdwijnen wanneer er rekening wordt gehouden met de verschillende bevolkingssamenstelling van de grootsteden. De publicatie 'Jongeren in cijfers en letters 3' toonde al aan dat de kenmerken van jongeren, zoals het al dan niet hebben van een buitenlandse achtergrond, de gevolgde studierichting, het opleidingsniveau van de ouders en zo meer, een impact hebben op hoe jongeren verschillende levensdomeinen ervaren (Lagaert et al., 2024). De verschillende bevolkingssamenstelling in de verschillende (grootstedelijke) contexten zal dus een zekere impact hebben op de gemiddelde scores van jongeren in die regio's².

Belangrijkste bevindingen

1. Achtergrondkenmerken

- Jongeren in **Brussel en Antwerpen** hebben vaker een **niet-Belgische herkomst** dan hun leeftijdsgenoten in Gent en de rest van Vlaanderen.

¹ Het gaat over jongeren in Nederlandstalige secundaire scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

² Als we het in dit rapport hebben over verschillen tussen *regio's* dan bedoelen we de verschillen tussen Antwerpen, Brussel, Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen.

- De **thuis taal** varieert sterk tussen de contexten: in **Brussel spreekt slechts 14% van de jongeren thuis altijd Nederlands**. In Antwerpen is dit zo'n 42%, terwijl dit in Gent en in niet-grootstedelijk Vlaanderen rond de 60% schommelt.
- In Brussel rapporteert **18% van de jongeren** dat hun gezin moeilijk kan rondkomen met het gezinsinkomen, wat hoger is dan in de andere regio's. Brusselse jongeren scoren ook slechter op de indicatoren van materiële deprivatie, zoals de woning voldoende kunnen verwarmen of naar de (tand)arts gaan bij klachten.

2. Subjectief welbevinden

- De **algemene levenstevredenheid** scoort in alle regio's gemiddeld, tussen **5,92 en 6,07 op een schaal van 0 tot 10**.
- Jongeren die schoollopen in **Brussel** ervaren significant **minder positieve gevoelens** en **meer negatieve gevoelens** dan jongeren in de andere regio's, maar deze verschillen zijn eerder klein.
- **Veerkracht** is het hoogst bij jongeren in **Antwerpen** en het laagst in **Brussel**. Ook hier zijn de verschillen echter klein.
- In vergelijking met jongeren uit de andere regio's zijn **Brusselse jongeren minder tevreden over verschillende levensdomeinen**, bv. hun studies, vrijetijdsbesteding, sociale contacten met leeftijdsgenoten of toekomstmogelijkheden.
- Ongeveer **60% van de jongeren** geeft aan dat hun **ouders wekelijks of vaker naar hun problemen luisteren**. In alle regio's zegt **7% tot 9% van de jongeren** dat hun ouders **nooit** naar hun problemen luisteren.

4. Slachtofferschap en daderschap

- Jongeren rapporteren het vaakst **slachtofferschap van cyberflashing, lastiggevallen worden op straat en diefstal** (afhankelijk van de regio tussen 11% en 30% van de jongeren).
- **Afpersing, ongewenst seksueel aangeraakt worden en fysiek geweld** komen minder vaak voor.
- Slachtofferschap van afpersing, lastiggevallen worden op straat en diefstal wordt vaker gerapporteerd door scholieren in de grootsteden dan in de rest van Vlaanderen.
- **Ongeveer 70% van de jongeren** vond het **niet nodig om hulp te zoeken** na slachtofferschap. Jongeren die dat wel deden, zochten vooral steun bij **ouders, familie of vrienden**.
- Slachtofferschap komt vaker voor dan daderschap. Ongeveer de **helft** van de jongeren rapporteert **slachtofferschap**. Wat daderschap betreft zien we dat **tussen 3 en 4 op 10 jongeren rapporteert in het afgelopen jaar een of meerdere delicten te hebben gepleegd**. Jongeren in **Brussel en Gent** rapporteren significant meer een delict gepleegd te hebben dan jongeren in de rest van Vlaanderen.
- Jongeren rapporteren het **vaakst daderschap van eigendomsdelicten, zijnde winkeldiefstal, diefstal en vandalisme**. De andere delicttypes, namelijk **persoonsmisdrijven, cybermisdrijven en seksuele misdrijven, worden veel minder vaak gemeld**. Er zijn geen significante verschillen

voor ouderschap van deze vier delicttypes apart **tussen jongeren die schoollopen in een grootstedelijke context en jongeren in de rest van Vlaanderen.**

5. School

- Jongeren ervaren gemiddeld genomen **niet zo veel sociale uitsluiting op school** (2,89 tot 3,25 op een schaal van 0 tot 10). Er is echter wel een beperkte groep van jongeren die zich niet sociaal aanvaard voelt op school.
- Jongeren ervaren **noch veel, noch weinig studiedruk**, met gemiddeldes tussen 4,17 en 4,55 op een schaal van 0 tot 10.
- **De relatie met leerkrachten is eerder positief**, hoewel dit niet zo uitgesproken is (gemiddeldes van 6,10 tot 6,40 op een schaal van 0 tot 10). Jongeren ervaren hun school **in een zekere mate als een leefomgeving waar ze als persoon kunnen ontwikkelen, maar dit is niet erg uitgesproken** (gemiddeldes van 5,56 tot 5,92).
- Er zijn verschillen tussen regio's, maar de effectgroottes zijn klein.
- Een niet-onbelangrijk deel van de jongeren heeft een **onregelmatige schoolloopbaan**. Zo'n 2 tot 3 op de 10 scholieren kreeg al een B-attest en zittenblijven komt in vergelijkbare mate voor. Ook spijbelen wordt behoorlijk frequent gemeld: zo'n 10% tot 15% van de jongeren gaat (helemaal) akkoord met de stelling dat ze soms wegblijven van school terwijl ze eigenlijk aanwezig moeten zijn.
- Afhankelijk van de regio **doet 44% tot 63%** van de jongeren van **15 jaar en ouder** een **studentenjob**. In **Brussel** is dat aandeel **significant lager** dan in de andere regio's. Van de jongeren die werken, doet **ongeveer 60% dit tijdens de zomervakantie**. Een substantieel deel van de middelbare scholieren werkt in het weekend (43% tot 64%) of op weekdays tijdens het schooljaar (26% tot 30%).

6. Vrije tijd

- **Ongeveer 7 op de 10 jongeren neemt deel** aan de activiteiten van een **vereniging**. De helft van de jongeren neemt deel aan een sportvereniging. Ook jeugdverenigingen zijn populair.
- Zo'n 3 op de 10 jongeren ervaart **tijdsdruk** in de vrije tijd. Ook wat betreft infrastructuur en (kennis van) het aanbod zijn ervaringen van jongeren niet altijd positief. Zo is maar **4 op de 10 op de hoogte van interessante activiteiten om te doen in de buurt in de vrije tijd**.
- Er zijn verschillen tussen regio's in de ervaren vrijetijdschansen. Zo is zelfstandige mobiliteit naar vrijetijdsplekken minder vanzelfsprekend voor **jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen**. Ook ervaren zij het vrijetijdsaanbod als minder goed in vergelijking met jongeren uit grootstedelijke gebieden. Binnen de grootsteden rapporteren **Brusselse** jongeren voor verschillende aspecten minder vrijetijdschansen.
- **Jongeren zoeken in belangrijke mate mogelijkheden om vrienden te ontmoeten in de vrije tijd**. Ook **mentale ontspanning** en **activiteiten kunnen doen waar men goed in is**, worden vaak genoemd als vrijetijdsmotief. Jongeren zoeken daarentegen minder naar mogelijkheden om iets te doen voor de samenleving in hun vrije tijd.

7. Maatschappelijke engagement

- **Actief formeel engagement** is nog steeds een belangrijk onderdeel in het leven van jongeren. Ongeveer 1 op 4 jongeren van 15 jaar of ouder engageert zich in **vrijwilligerswerk in (jeugd)verenigingen of organisaties**. Het meeste vrijwilligerswerk vindt plaats in het jeugdwerk.
- Als jongeren zich **vrijwillig inzetten** doen zij dit nog vaker op een meer informele manier (34%-39%), in het bijzonder door het **helpen van vrienden en familie** die niet tot hun gezin behoren.

8. Maatschappelijke attitudes

- Jongeren voelen zich overal sterk **verbonden met eigen stad of dorp**.
- Jongeren ervaren **de grootste sociale afstand tot mensen met andere politieke voorkeuren** en personen uit de **LGBTQI+-gemeenschap**. Jongeren uit **Brussel en Antwerpen** staan **positiever tegenover migranten en moslims**; jongeren uit Gent en Vlaanderen iets minder.
- Jongeren in **Brussel en Antwerpen** vinden **geloof vaker belangrijk**, volgen **vaker strikt de geloofsregels** en **gaan frequenter naar religieuze diensten**. Ze ondervinden ook significant **meer religieuze druk** van hun leeftijdsgenoten.
- De meeste jongeren hebben veelal **vriendschappelijke contacten met mensen van andere afkomst**, vooral in **Antwerpen (77%)**.
- **Discriminatie-ervaringen** worden door meer dan 20% van de jongeren gerapporteerd en het vaakst in **Antwerpen (26%)**.
- De ervaren **sociale cohesie** in de buurt wordt gemiddeld het **hoogst gescoord in Gent en de rest van Vlaanderen**, en het laagst in Brussel.

Inleiding

Steeds meer Vlamingen leven in de stad. Volgens het Ruimterapport woont ongeveer 41% van de Vlamingen in een verstedelijkte context (Pisman et al., 2021, p. 74). Volgens hetzelfde rapport groeide in de periode 2013-2019 het verstedelijkte gebied in Vlaanderen in oppervlakte en wonen er meer mensen in dergelijke verstedelijkte gebieden. Grote en middelgrote kernen in verstedelijkt gebied hebben de hoogste inwonersdichtheid en deze nemen ook het sterkst toe. Daarnaast hebben Vlaamse steden, waaronder Antwerpen en Gent, vaak een jonge bevolking, die - zeker de afgelopen decennia - jonger werd³ (Studiedienst van de Vlaamse Regering, 2012, 2015). Steden worden tegelijk ook diverser en hebben een aanzienlijke groep inwoners in maatschappelijk kwetsbare situaties (Vandekerckhove et al., 2023; Statistiek Vlaanderen, 2024; Opgroeien, 2025). Deze meer uitgesproken diversiteit en kwetsbaarheid worden overigens ook in andere Vlaamse centrumsteden dan Gent en Antwerpen vastgesteld.

Gezien bovenstaande patronen en trends in de stedelijke bevolking zoeken beleidsmakers en professionals die met jongeren werken vaak naar inzichten in hoe Vlaamse en Brusselse grootstedelijke jongeren het tegenwoordig stellen en welke uitdagingen ze ervaren. In dit kader wil het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) via de beschrijvende data-analyse van de JOP-grootstedelijke monitor 3 meer zicht bieden op de leefwereld van jongeren in de grootstad en de rest van Vlaanderen. De gegevens van secundaire scholieren die schoollopen in Antwerpen, Brussel, Gent en de rest van Vlaanderen werden in 2023 verzameld in 54 secundaire scholen. In dit rapport worden de cijfers zo gepresenteerd dat ze representatief zijn voor die stedelijke contexten. Op die manier is het een aanvulling op de cijfers in het boek 'Jongeren in cijfers en letters 5. Bevindingen uit de JOP-monitor 2023' (Lagaert et al., 2024), waarin de cijfers representatief zijn voor jongeren die schoollopen in een grootstedelijke context in het algemeen en niet worden opgesplitst naargelang de specifieke stedelijke context.

In wat volgt, beschrijven we eerst hoe de gegevens van de JOP-grootstedelijke monitor 3 werden verzameld en waarvoor het cijfermateriaal wel en niet gebruikt kan worden. Vervolgens worden de cijfers gepresenteerd, waarbij jongeren, hun ervaringen en houdingen in de verschillende contexten worden beschreven en vergeleken. Het gaat om beschrijvende analyses. Het doel van de cijfers is om debat en beleid op verschillende niveaus te voeden, door een nauwkeurig en veelzijdig beeld van jongeren in deze contexten te schetsen. Met deze cijfers kunnen beleidsmakers en jeugdwerkers verder aan de slag om vanuit hun eigen werk de brug te slaan naar de leefwereld van de jongeren in deze contexten.

³ De bevolkingsvooruitzichten qua omvang en groei, aangemaakt door Statistiek Vlaanderen, kunnen in de data-applicatie opgevraagd worden voor de verschillende gebieden. De cijfers lijken aan te geven dat de genoemde verjonging van vele steden over het hoogtepunt heen is. Meer informatie over de prognoses en link naar de data-applicatie is hier te vinden: <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolkingsvooruitzichten-omvang-en-groei>

Methodologische noot en leeswijzer

Steekproef en dataverzameling

Het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) verzamelt sinds 2010 gegevens over Vlaamse jongeren in de grootsteden (Vettenburg, Elchardus & Put, 2011; Vettenburg et al., 2013). In 2013 werd de eerste grootschalige monitor in de steden Brussel, Antwerpen en Gent georganiseerd, toen nog onder de naam 'schoolmonitor', verwijzend naar de afname in de schoolcontext (Bradt et al., 2014). Deze steekproef werd aangevuld met een controlesteekproef in de rest van Vlaanderen. Dit design werd in 2018 herhaald (Bradt et al., 2019) en ook in 2023 hernomen, deze laatste keer onder de naam 'grootstedelijke monitor' (Lagaert et al., 2024). Het onderzoeks- en analyseopzet hebben een aantal belangrijke kenmerken die we hier kort willen toelichten. De dataverzamelingsstrategie wordt in detail besproken in het boek 'Jongeren in cijfers en letters 5. Bevindingen uit de JOP-monitor 2023' (Bradt, 2024; Lagaert et al., 2024).

Een eerste belangrijk kenmerk van de dataverzameling is dat deze in de context van secundaire scholen plaatsvond. De JOP-grootstedelijke monitor 3 gebeurde via een tweetrapssteekproef waarbij eerst scholen uit het regulier secundair onderwijs en vervolgens klassen in die scholen op toevalsbasis werden geselecteerd. In de grootsteden Gent en Brussel kwamen alle aanwezige middelbare scholen in aanmerking voor de bevraging, al was dat voor Brussel beperkt tot de Nederlandstalige scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Gezien het grote aantal secundaire scholen in Antwerpen werd gebruik gemaakt van een random steekproef van Antwerpse scholen, waarbij de selectie van de scholen rekening houdt met de graad en onderwijsvorm. Ook voor de Vlaamse (controle)steekproef werd bij het opstellen van het steekproefkader voor de selectie van de scholen rekening gehouden met de graad en onderwijsvorm. In de geselecteerde klassen werden in principe alle leerlingen bevraagd⁴.

De cijfers in dit rapport weerspiegelen dus de antwoorden van jongeren uit alle graden in het secundair onderwijs, waarbij elke graad ongeveer een derde van de steekproef uitmaakt. De tabellen rapporteren bovendien de gegevens van jongeren uit alle onderwijsvormen, waarbij ongeveer 60% van de jongeren schoolloopt in de A-stroom, een richting met doorstroomfinaliteit, het ASO of KSO, ongeveer 20% schoolloopt in de B-stroom, een richting met arbeidsmarktfinaliteit of het BSO en de overige jongeren in een richting met dubbele finaliteit of het TSO. In Brussel is het aandeel jongeren dat les volgt in de A-stroom, een richting met doorstroomfinaliteit, het ASO of KSO hoger (75%), wat een weerspiegeling is van het verhoudingsgewijs beperktere aanbod aan Nederlandstalig arbeidsmarktgericht secundair onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tegenover de andere regio's.

⁴ Deze selectiewijze heeft het voordeel dat de non-respons op individueel niveau grotendeels beperkt blijft tot die leerlingen die op het moment van de bevraging afwezig waren. Aangezien geweten is dat de non-respons binnen etnisch-culturele minderheden gemiddeld hoger ligt indien gebruik wordt gemaakt van een klassieke methode waarbij respondenten op hun thuisadres aangeschreven worden, vormt dit een belangrijk voordeel.

De vragenlijstafname liep tijdens het voorjaar van 2023 en vond live, in aanwezigheid van een onderzoeker, plaats in de secundaire scholen. Jongeren van het eerste tot het zesde middelbaar vulden dezelfde vragenlijst in⁵. De afname van de online survey kon grotendeels gebeuren op pc's, laptops of tablets die de deelnemende klassen en scholieren ter beschikking hadden, of gebeurde via de tablets van het Jeugdonderzoeksplatform.

Tijdens het onderzoeksproces vulden vele jongeren de vragenlijst in. In absolute aantallen gaat het om 1.249 jongeren uit de secundaire scholen in Antwerpen, 1.438 uit de secundaire scholen in Brussel, 1.661 in Gent en 1.396 in de rest van Vlaanderen. Het grote aantal respondenten liet ons toe om te werken met modules, waarbij sommige vragenreeksen slechts aan de helft van de leerlingen werden voorgelegd. Dat verklaart de verschillen in het aantal antwoorden tussen sommige tabellen in het rapport. Het gebruik van de modules laat toe om veel verschillende thema's te behandelen zonder de afnameduur te verlengen. Aangezien de toewijzing aan een bepaalde module op toevalsbasis gebeurde, heeft het gebruik van de modules geen impact op de verdeling van de antwoorden.

De data van de JOP-grootstedelijke monitor 3 worden in deze publicatie gewogen op basis van betrouwbare populatiestatistieken van geslacht, graad en onderwijsvorm. Dit betekent dat we in onze analyses een groter of kleiner relatief gewicht geven aan de antwoorden van bepaalde personen, afhankelijk van de respectievelijke onder- of oververtegenwoordiging van die groep in onze steekproef in vergelijking met de verhoudingen in de schoolpopulatie in Antwerpen, Brussel, Gent en de rest van Vlaanderen. De cijfers in dit rapport zijn representatief voor elk van die contexten apart.

Analysestrategie

De analysestrategie is beschrijvend en regionale verschillen worden dus niet gecorrigeerd voor de demografische, sociaaleconomische of culturele kenmerken van jongeren, in lijn met de doelstelling van het rapport. Verschillen *tussen* de (leerlingen van de scholen in de) grootsteden, zijn niet noodzakelijk verschillen die toe te schrijven zijn aan de steden of met andere woorden verschillen *door* de steden. Het is mogelijk dat geobserveerde verschillen tussen grootsteden verdwijnen wanneer er rekening wordt gehouden met de verschillende bevolkingssamenstelling van de grootsteden. De publicatie 'Jongeren in cijfers en letters 3', die de eerste bevindingen van de JOP-grootstedelijke monitor 3 rapporteert, toonde al aan dat de kenmerken van jongeren, zoals het al dan niet hebben van een buitenlandse achtergrond, de gevolgde studierichting, het opleidingsniveau van de ouders, en zo meer, een impact hebben op hoe jongeren verschillende levensdomeinen ervaren (Lagaert et al., 2024). De verschillende bevolkingssamenstelling in de verschillende (grootstedelijke) regio's zal dus een impact hebben op de gemiddelde scores van jongeren in die regio's⁶.

De gerapporteerde verschillen tussen de steden weerspiegelen dus de diversiteit binnen die steden. Dit is een bewuste keuze. Dit rapport heeft niet als doel een vergelijking te maken van stedelijk beleid en te analyseren in welke stad of regio jongeren het op bepaalde domeinen het beste doen, gegeven

⁵ Merk op dat dit anders is dan bij dezelfde monitor in 2018 (toen nog 'schoolmonitor' genoemd). De bevindingen uit dit rapport en het rapport '[Jong in de Stad 2](#)' zijn dus niet één op één vergelijkbaar omdat het huidige rapport de resultaten weergeeft voor jongeren uit de 1ste, 2de en 3de graad secundair onderwijs en het rapport op de data van 2018 ingaat op jongeren van de 2de en 3de graad.

⁶ Als we het in dit rapport hebben over verschillen tussen regio's dan bedoelen we de verschillen tussen Antwerpen, Brussel, Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen.

de samenstelling van die stad of regio. Het doel is wel om de leefwereld van jongeren in de verschillende regio's in beeld te brengen, met inbegrip van alle kenmerken die hierbij een rol kunnen spelen. Dat is het werkelijke speelveld waarmee beleidsmakers en jeugdwerkers aan de slag gaan, niet een hypothetische, uniforme wereld waarin de bestaande diversiteit binnen en tussen steden wordt weggefilterd. De tabellen uit dit rapport zijn dus een foto; zij schetsen een algemeen beeld van jongeren, zoals ze in Antwerpen, Brussel, Gent en in de rest van Vlaanderen rondlopen.

Belangrijk om bij de interpretatie in het achterhoofd te houden is dat het gaat om gegevens over jongeren die *schoollopen* in Brussel, Antwerpen of Gent. Dit betekent niet per definitie dat deze jongeren ook woonachtig zijn in één van deze steden⁷. Merk ook op dat wat Brussel betreft, de gegevens betrekking hebben op jongeren die schoollopen in het Nederlandstalig secundair onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Wanneer we in dit rapport spreken over Brussel, gaat het dus steeds om gegevens verzameld bij deze groep jongeren.

Doorheen het rapport hanteren we een uniforme statistische aanpak, waarbij we niet enkel verschillen in gemiddeldes of percentages tussen regio's bespreken, maar ook bekijken of deze verschillen statistisch significant zijn. Hierbij combineren we steeds chi²-testen op kruistabellen en variantieanalyses (ANOVA) met paarsgewijze vergelijkingen van groepen. Voor de paarsgewijze vergelijkingen hanteren we de Bonferroni-correctie om het probleem van kanskapitalisatie en dus een vergrote kans op type I-fouten (vals positieven) als gevolg van de vele vergelijkingen (herhaaldelijk toetsen) te vermijden. Via de Bonferroni-correctie blijft het oorspronkelijke gekozen significantieniveau (.05-niveau) gehandhaafd. De significantietests zijn met andere woorden iets strenger, zodat we zeker zijn dat het toeval geen te grote rol begint te spelen.

Wat de categorische kenmerken betreft, rapporteren we in de tabellen percentages en geven we weer welke regio's significant van elkaar verschillen via subscripts. De cijfers worden ook geïnterpreteerd. Voor schaalvariabelen geven we in de tabellen de gemiddelde score per stad of regio en het betrouwbaarheidsinterval rond die score weer. We geven weer of de verschillen tussen regio's überhaupt significant zijn en rapporteren de eta². Dit is een maat die zicht geeft op de grootte van het effect van de context. Het is namelijk niet omdat jongeren in steden en regio's significant van elkaar verschillen dat deze effecten sowieso ook erg groot of betekenisvol zijn. Door de grote omvang van de steekproef vinden we gemakkelijk verschillen voor bepaalde uitkomsten tussen de regio's, ook daar waar het mogelijk geen echt relevant verschil is. De cijfers en verschillen worden in de tekst toegelicht.

⁷ Zeker in Gent komen veel jongeren vanuit de randgemeenten naar een Gentse school om er les te volgen: slechts 52,7% van de bevroegde Gentse scholieren woont ook in Gent. Daarnaast woont 68,2% van de deelnemende Brusselse scholieren ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en woont 71,1% van de bevroegde Antwerpse scholieren ook in een Antwerps district. Omgekeerd betekent het overigens niet omdat jongeren ergens wonen dat ze ook in de buurt schoollopen.

Achtergrondkenmerken van de jongere

In dit eerste luik gaan we in op de socio-demografische en socio-economische achtergrondkenmerken van de bevroagde jongeren.

Socio-demografische kenmerken

Gender

Ongeveer de helft van de bevroagde scholieren identificeert zich als jongen of man en ongeveer de helft als meisje of vrouw (Tabel 1). Afhankelijk van de regio identificeert 1,4% tot 2,9% van de jongeren zich als non-binair of met een andere genderidentiteit. In Brussel zijn er significant meer jongeren die zich als non-binair of met een andere genderidentiteit identificeren dan in Antwerpen.

Tabel 1 Gender

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Man	565 _a	46,2%	659 _a	45,9%	806 _a	48,8%	702 _a	50,3%
Vrouw	641 _a	52,4%	736 _a	51,2%	817 _a	49,5%	673 _a	48,2%
Non-binair en ander	17 _a	1,4%	42 _b	2,9%	29 _{a, b}	1,8%	21 _{a, b}	1,5%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Leeftijd

In alle regio's is een kleine 60% van de jongeren 15 jaar of jonger (Tabel 2). Leeftijdverschillen tussen contexten zijn beperkt.

Tabel 2 Leeftijd in 4 categorieën

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
9 t.e.m. 13 jaar	341 _a	28,0%	382 _a	26,8%	399 _a	24,4%	337 _a	24,2%
14 t.e.m. 15 jaar	363 _a	29,8%	440 _a	30,9%	515 _{a, b}	31,5%	495 _b	35,6%
16 t.e.m. 17 jaar	375 _a	30,7%	454 _a	31,9%	539 _a	33,0%	433 _a	31,2%
18 jaar en ouder	141 _a	11,6%	148 _a	10,4%	180 _a	11,0%	125 _a	9,0%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Gezinssamenstelling

De gezinnen waarin jongeren opgroeien kunnen diverse vormen aannemen (Tabel 3). Om de verscheidenheid in gezinssamenstellingen inzichtelijk en analyseerbaar te maken werden vijf types onderscheiden: jongeren die zelfstandig of altijd in een leefgroep leven, jongeren die opgroeien in een eenoudergezin, jongeren die opgroeien in één gezin met twee biologische ouders, jongeren in een gezin waar twee ouderfiguren aanwezig zijn, waarvan één persoon de biologische ouder is (bv. biologische vader en plusmoeder) en jongeren die opgroeien in twee gezinnen. In alle regio's wonen

de meeste jongeren in een klassiek kerngezin. Zo'n 60% tot 70% van de jongeren groeien op in een gezin met twee biologische ouders. Dit aandeel is lager bij de Brusselse jongeren dan bij de jongeren uit de andere regio's. Daarnaast groeit een aanzienlijk deel van de jongeren op in twee verschillende gezinnen (bv. na een scheiding van de biologische ouders). In Brussel, Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen gaat het over ongeveer 15% van de jongeren in de steekproef. In Antwerpen is dit aandeel significant lager (10,8%). In Gent en in niet-grootstedelijk Vlaanderen groeit 9% van de jongeren op in een eenoudergezin. Dit is significant minder dan in Antwerpen en Brussel waar het over ongeveer 12,5% van de jongeren gaat. De overige jongeren wonen in een gezin met twee ouderfiguren, waarvan maximaal één ook biologische ouder is, of zelfstandig of in een leefgroep. Het valt hierbij op dat het aandeel zelfstandig of in een leefgroep wonende jongeren in Brussel significant hoger is dan in de andere contexten (9,5% in Brussel tegenover minder dan 5% elders).

Tabel 3 Samenstelling van het gezin van de jongere

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Zelfstandig/altijd in leefgroep	59 _a	4,9%	135 _b	9,5%	73 _a	4,4%	68 _a	4,9%
eenoudergezin	150 _a	12,3%	180 _a	12,6%	151 _b	9,2%	118 _b	8,5%
1 gezin met 2 biologische ouders	827 _a	68,1%	840 _b	58,9%	1128 _a	68,4%	909 _a	65,6%
1 gezin met 2 ouderfiguren, waarvan max. 1 biologisch	48 _a	4,0%	66 _a	4,6%	56 _a	3,4%	65 _a	4,7%
2 gezinnen	131 _a	10,8%	205 _b	14,4%	240 _b	14,6%	225 _b	16,2%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Herkomst en taal

Een kenmerk waarvoor we duidelijke verschillen tussen de regio's vaststellen, is de herkomst van de jongeren. Het percentage jongeren dat een andere nationaliteit heeft, naast eventueel de Belgische varieert in de steekproef van ongeveer een kwart in niet-grootstedelijk Vlaanderen tot zo'n 60% in Brussel (Tabel 4). Let wel: deze andere nationaliteit kan ook een Europese nationaliteit, zoals de Nederlandse, zijn. In Brussel en Antwerpen is het aandeel jongeren met enkel de Belgische nationaliteit significant lager dan in Gent, waar het aandeel dan weer significant lager is dan in niet-grootstedelijk Vlaanderen. Vele jongeren rapporteren de Belgische en een andere nationaliteit te combineren.

Bekijken we de geboortenationaliteit van de ouders van de respondenten in detail, dan stellen we vast dat er veel variatie is tussen de contexten (Tabel 5 en Tabel 6). Terwijl in Brussel slechts een derde van de ouders enkel de Belgische geboortenationaliteit heeft, heeft ongeveer drie vierde van de jongeren in niet-grootstedelijk Vlaanderen vaders en moeders met uitsluitend de Belgische geboortenationaliteit. In tegenstelling tot de jongeren zelf combineren de ouders veel minder vaak de Belgische en een andere nationaliteit en is het aandeel met enkel een andere geboortenationaliteit beduidend hoger.

Tabel 4 Nationaliteit van de jongere

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Enkel Belgische nationaliteit	538 _a	45,0%	564 _a	40,9%	1026 _b	62,9%	1005 _c	73,3%
Belgische & andere nationaliteit	453 _a	37,9%	629 _b	45,6%	429 _c	26,3%	271 _d	19,8%
Enkel buitenlandse nationaliteit	204 _a	17,1%	186 _{a, b}	13,5%	176 _b	10,8%	95 _c	6,9%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Tabel 5 Geboortenationaliteit van de vader

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Enkel Belgische geboortenationaliteit	462 _a	40,4%	417 _b	32,1%	1020 _c	64,4%	967 _d	73,4%
Belgische & andere geboortenationaliteit	128 _a	11,2%	253 _b	19,5%	144 _a	9,1%	107 _a	8,1%
Enkel buitenlandse geboortenationaliteit	554 _a	48,4%	630 _a	48,5%	420 _b	26,5%	244 _c	18,5%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Tabel 6 Geboortenationaliteit van de moeder

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Enkel Belgische geboortenationaliteit	494 _a	43,0%	453 _b	34,7%	1013 _c	63,7%	969 _d	72,9%
Belgische & andere geboortenationaliteit	142 _a	12,4%	269 _b	20,6%	155 _a	9,7%	135 _a	10,2%
Enkel buitenlandse geboortenationaliteit	512 _a	44,6%	584 _a	44,7%	423 _b	26,6%	225 _c	16,9%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Combineren we informatie rond de (geboorte)nationaliteit van de jongere en de ouders in een samengestelde herkomstvariabele, in lijn met de herkomstdefinitie van de Vlaamse overheid⁸, dan is afhankelijk van de context iets meer dan 4 op 10 jongeren (Brussel) tot iets meer dan driekwart van de jongeren (niet-grootstedelijk Vlaanderen) van Belgische herkomst (Tabel 7). Bij de grootsteden is het aandeel jongeren van Belgische herkomst significant kleiner in Brussel en Antwerpen dan in Gent.

⁸ In de JOP-monitor werd de geboortenationaliteit van de jongere zelf niet apart bevraagd. Enkel de huidige nationaliteit van de jongere en de geboortenationaliteit van vader en moeder werden apart bevraagd.

Een substantieel deel van de jongeren heeft een herkomst van binnen de Europese Unie. Dit varieert van 6,8% in niet-grootstedelijk Vlaanderen tot 12,4% in Antwerpen. Terwijl in Gent een kwart van de bevroegde jongeren een niet-Europese herkomst heeft, gaat dit in Antwerpen en Brussel over bijna de helft van de leerlingen.

Tabel 7 Herkomst van de jongere

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Belgische herkomst	533 _a	44,6%	580 _a	41,9%	1092 _b	66,8%	1050 _c	76,4%
EU-herkomst	148 _a	12,4%	139 _a	10,1%	164 _a	10,0%	93 _b	6,8%
Niet-EU-herkomst	515 _a	43,1%	664 _a	48,0%	379 _b	23,2%	231 _c	16,8%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie). Operationalisatie volgt grotendeels de herkomstclassificatie van de Vlaamse Overheid (Departement Kanselarij en Bestuur, 2017).

Het aandeel jongeren dat thuis altijd Nederlands spreekt, verschilt ook sterk tussen de contexten (Tabel 8). Terwijl in Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen 6 op 10 thuis altijd Nederlands spreekt, is dit iets meer dan 4 op 10 in Antwerpen en minder dan 14% in Brussel. In Antwerpen, Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen spreekt 15% meestal tot altijd een andere taal dan het Nederlands thuis. Bij Brusselse jongeren gaat het over meer dan de helft.

Tabel 8 Thuis taal

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Altijd Nederlands	508 _a	42,4%	187 _b	13,6%	972 _c	59,4%	848 _c	61,4%
Meestal Nederlands of soms Nederlands, soms andere taal	506 _a	42,3%	422 _b	30,6%	409 _c	25,0%	319 _c	23,1%
Meestal tot altijd andere taal	183 _a	15,3%	768 _b	55,8%	256 _a	15,6%	213 _a	15,4%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Socio-economische kenmerken (SES)

Economische aspecten van SES

Niet alle jongeren komen uit gezinnen die makkelijk kunnen *rondkomen met het gezinsinkomen* (Tabel 9). Afhankelijk van de context geeft 12% tot 18% van de jongeren aan (zeer tot nogal) moeilijk te kunnen rondkomen met het gezinsinkomen. In Brussel is het aandeel jongeren uit gezinnen die moeilijk rondkomen significant groter dan in Gent en in niet-grootstedelijk Vlaanderen. Gentse jongeren komen significant vaker uit een gezin dat (zeer) makkelijk kan rondkomen (66,6%) dan Antwerpse jongeren (60,8%), die dan weer significant vaker uit een gezin komen dat (zeer) makkelijk rondkomt dan Brusselse jongeren (53,7%).

Tabel 9 Rondkomen met het gezinsinkomen

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
(Zeer tot nogal) moeilijk rondkomen	179 ^{a, b}	15,0%	251 ^b	18,3%	188 ^c	11,6%	158 ^{a, c}	11,5%
Nogal makkelijk rondkomen	289 ^{a, b}	24,2%	386 ^b	28,1%	355 ^a	21,8%	337 ^{a, b}	24,6%
Zeer makkelijk rondkomen	726 ^a	60,8%	738 ^b	53,7%	1083 ^c	66,6%	873 ^{a, c}	63,8%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Bekijken we indicatoren voor *materiële deprivatie*, dan stellen we vast dat een - niet onbelangrijke - minderheid van de jongeren opgroeit in een context waarin er geen middelen zijn voor bepaalde belangrijke zaken (Tabel 10). Het valt hierbij op dat voor bijna alle indicatoren Brusselse jongeren significant slechter scoren dan jongeren in de andere regio's. In Brussel komt 7,3% van de jongeren uit een gezin dat de rekeningen (huur, water, elektriciteit, ...) niet op tijd kan betalen, in de andere contexten is dat ongeveer de helft zoveel. Ongeveer 20% van de Brusselse jongeren geeft aan dat het gezin geen grote, onverwachte uitgave kan doen (bv. een wasmachine kopen), in de andere contexten schommelt dit tussen 13% en 15%.

Tabel 10 Materiële deprivatie

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Kan jouw gezin ...									
De rekeningen op tijd betalen (huur, water, elektriciteit, ...)	Ja	1145 ^a	95,9%	1254 ^b	92,7%	1569 ^a	96,4%	1331 ^a	97,2%
	Nee	49 ^a	4,1%	99 ^b	7,3%	59 ^a	3,6%	39 ^a	2,8%
Elk jaar een week op reis gaan	Ja	957 ^{a, b, c}	79,9%	1035 ^c	76,2%	1352 ^b	83,2%	1070 ^{a, c}	78,3%
	Nee	240 ^{a, b, c}	20,1%	323 ^c	23,8%	273 ^b	16,8%	296 ^{a, c}	21,7%
Een grote, onverwachte uitgave doen (bv. wasmachine kopen)	Ja	1013 ^a	85,1%	1081 ^b	80,4%	1401 ^a	86,9%	1171 ^a	85,9%
	Nee	178 ^a	14,9%	264 ^b	19,6%	211 ^a	13,1%	193 ^a	14,1%
Het huis/appartement voldoende verwarmen	Ja	1131 ^a	94,6%	1237 ^b	91,6%	1535 ^a	94,6%	1307 ^a	95,7%
	Nee	65 ^a	5,4%	114 ^b	8,4%	88 ^a	5,4%	59 ^a	4,3%
Voldoende kledij kopen, aangepast aan het seizoen	Ja	1142 ^a	95,5%	1246 ^b	91,6%	1553 ^a	95,6%	1321 ^a	96,7%
	Nee	54 ^a	4,5%	114 ^b	8,4%	71 ^a	4,4%	45 ^a	3,3%
De kosten voor een schoolreis betalen	Ja	1149 ^a	96,4%	1268 ^b	93,5%	1553 ^a	96,2%	1329 ^a	97,4%
	Nee	43 ^a	3,6%	88 ^b	6,5%	62 ^a	3,8%	36 ^a	2,6%
Naar de tandarts of huisarts gaan bij klachten	Ja	1159 ^a	96,9%	1271 ^b	93,8%	1576 ^a	97,4%	1327 ^a	97,4%
	Nee	37 ^a	3,1%	84 ^b	6,2%	42 ^a	2,6%	36 ^a	2,6%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Afhankelijk van de context en de exacte indicator kunnen de gezinnen van 3% tot 8% van de jongeren het huis/appartement onvoldoende verwarmen, onvoldoende kledij kopen, de kosten voor een schoolreis niet betalen of niet naar de (tand)arts gaan bij klachten. Het aandeel Brusselse jongeren dat opgroeit in materiële deprivatie is telkens hoger dan in de andere contexten. Daarnaast kan een

substantieel deel van de jongeren niet elk jaar een week op reis gaan, variërend van 16,7% in Gent tot 23,8% in Brussel.

De overgrote meerderheid van de jongeren heeft een vader die werkt (Tabel 11). Het aandeel jongeren met een werkende vader is iets lager bij de Brusselse jongeren, maar verschillen zijn eerder beperkt. De verschillen zijn groter wat betreft de *werksituatie* van de moeder (Tabel 12). Het aandeel jongeren met een werkende moeder is het hoogst in niet-grootstedelijk Vlaanderen (88,1%). Dat is significant meer dan in Gent (83,9%), waar het aandeel dan weer significant hoger is dan in Antwerpen (79,0%). Het aandeel jongeren met een werkende moeder is significant lager in Brussel (73%) dan in alle andere contexten.

Tabel 11 Werksituatie vader

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Vader werkt	1024 _a	90,6%	1115 _b	87,2%	1464 _a	93,1%	1230 _a	92,2%
Vader werkt niet	106 _a	9,4%	164 _b	12,8%	109 _a	6,9%	104 _a	7,8%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Tabel 12 Werksituatie moeder

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Moeder werkt	916 _a	79,0%	959 _b	73,0%	1337 _c	83,9%	1194 _d	88,1%
Moeder werkt niet	243 _a	21,0%	354 _b	27,0%	256 _c	16,1%	162 _d	11,9%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Culturele aspecten van SES

Ook het *opleidingsniveau van de ouders* is een belangrijke indicator van de socio-economische achtergrond van de jongere (Tabel 13).

Tabel 13 Opleidingsniveau ouders

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Laag (geen secundair)	99 _a	8,1%	111 _a	7,7%	107 _{a, b}	6,5%	62 _b	4,4%
Midden (minstens 1 secundair)	173 _{a, b}	14,2%	174 _b	12,1%	221 _b	13,4%	240 _a	17,2%
Hoog (minstens 1 hoger)	651 _a	53,3%	751 _a	52,2%	1020 _b	61,7%	755 _a	54,1%
Opleidingsniveau onbekend	299 _a	24,5%	402 _a	28,0%	304 _b	18,4%	339 _a	24,3%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Ongeveer een vijfde tot een kwart van de jongeren kent het opleidingsniveau van vader of moeder niet. Afhankelijk van de context heeft zo'n 4% tot 8% van de jongeren ouders die geen diploma secundair onderwijs hebben. In niet-grootstedelijk Vlaanderen ligt dit aandeel significant lager dan in Antwerpen en Brussel. Afhankelijk van de context heeft de helft tot zo'n 60% van de jongeren minstens één ouder met een diploma hoger onderwijs.

Tot slot namen we in de vragenlijst vragen rond *leessocialisatie* op, als bijkomende indicator van het cultureel kapitaal⁹ van het gezin, naast het opleidingsniveau van de ouders (zie Tabel 14).

Tabel 14 Leessocialisatie

Hoe vaak deden je ouders de volgende dingen toen jij nog een kind was?		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Boeken lezen	Zelden tot nooit	318 _a	27,3%	378 _a	29,1%	439 _a	27,3%	422 _a	31,2%
	Soms	316 _a	27,2%	331 _a	25,5%	460 _a	28,6%	380 _a	28,1%
	Vaak tot altijd	529 _a	45,5%	588 _a	45,3%	709 _a	44,1%	550 _a	40,7%
Voorlezen uit boeken	Zelden tot nooit	306 _a	26,4%	378 _a	29,1%	405 _a	25,3%	356 _a	26,4%
	Soms	253 _a	21,8%	320 _a	24,7%	388 _a	24,3%	347 _a	25,7%
	Vaak tot altijd	602 _a	51,9%	599 _b	46,2%	805 _{a, b}	50,4%	646 _{a, b}	47,9%
Je meenemen naar de bib	Zelden tot nooit	466 _{a, b}	40,0%	477 _b	36,7%	715 _a	44,7%	601 _a	44,5%
	Soms	304 _a	26,1%	359 _a	27,6%	437 _a	27,3%	401 _a	29,7%
	Vaak tot altijd	394 _a	33,8%	465 _a	35,7%	447 _b	28,0%	348 _b	25,8%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Meer dan 4 op 10 jongeren rapporteert dat hun ouders (heel) vaak of altijd zelf boeken lezen toen ze nog een kind waren, ongeveer 3 op 10 rapporteert dat hun ouders dit (zeer) zelden of nooit deden. De steden verschillen onderling niet significant. De helft van de jongeren of iets minder geeft aan dat ze (heel) vaak of altijd werden voorgelezen uit boeken als kind. Antwerpse jongeren rapporteren dit iets vaker dan Brusselse jongeren (respectievelijk 51,9% tegenover 46,2%), maar verschillen zijn al bij al beperkt. Een kwart tot een derde van de jongeren werd als kind (heel) vaak tot altijd meegenomen naar de bibliotheek. Antwerpse en Brusselse jongeren rapporteren dit vaker dan Gentse jongeren en jongeren in niet-grootstedelijk Vlaanderen. Ongeveer 37% tot 45% ging als kind zelden tot nooit mee naar de bib. Dit aandeel is het hoogst bij Gentse jongeren en bij jongeren buiten de grootstad.

⁹ Cultureel kapitaal verwijst naar de **kennis, vaardigheden, opleiding en culturele voorkeuren** die iemand bezit, en die sociaal voordeel kunnen opleveren. De term werd vooral bekend vanuit het werk van Pierre Bourdieu (1986).

Subjectief welbevinden

Subjectief welbevinden bestaat uit een cognitieve en een affectieve component (Diener, 1994). De cognitieve component verwijst naar algemene levenstevredenheid. De affectieve component verwijst naar positieve en negatieve gevoelens. Hieronder wordt voor beide componenten bekeken hoe de scholieren in de verschillende regio's van elkaar verschillen.

Algemene levenstevredenheid

Algemene levenstevredenheid werd gemeten aan de hand van de drie items van de *Satisfaction with Life Scale* – kindversie (Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985; Gadermann, Schonert-Reichl, & Submo, 2010; Kjell & Diener, 2019). Deze items meten de cognitieve evaluatie van algemene levenstevredenheid, vanuit een contextvrij perspectief. De somscore van de drie items werd omgezet naar een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 de laagst mogelijke score was op levenstevredenheid en 10 de hoogst mogelijke.

De verschillen op deze levenstevredenheidsindex tussen de regio's zijn niet statistisch significant (Tabel 15). Gemiddeld scoren de schoolgaande jongeren in Antwerpen (6,07), Gent (5,95), Brussel (5,94) en de rest van Vlaanderen (5,92) ongeveer 6 op 10 op algemene levenstevredenheid.

Tabel 15 Algemene levenstevredenheid van jongeren (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	1201	6,0734	2,28398	,06590	5,9441	6,2027		
Brussel	1361	5,9389	2,20245	,05970	5,8218	6,0560		
Gent	1622	5,9461	2,16921	,05387	5,8405	6,0518	,299	,002
Rest van Vlaanderen	1373	5,9232	2,22120	,05995	5,8056	6,0408		

Items: (1) Mijn leven is in de meeste opzichten hoe ik het zou willen, (2) De dingen in mijn leven zijn uitstekend, (3) Ik ben blij met mijn leven.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord

Positieve en negatieve gevoelens

De positieve en negatieve gevoelens die de jongeren ervaren, worden gemeten aan de hand van de *Scale of Positive and Negative Experience* (SPANE) (Diener et al., 2010). Deze gevalideerde schaal bestaat uit zes positieve en zes negatieve emoties, waaraan we een zevende negatieve emotie 'eenzaamheid' toevoegden. Om het verschil in het ervaren van positieve en negatieve emoties na te gaan, werden beide types emoties afzonderlijk samengebracht in een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 staat voor jongeren die de gevoelens het minst vaak ervaren en 10 voor zij die de gevoelens het vaakst ervaren.

De verschillen in het ervaren van positieve en negatieve emoties zijn tussen de verschillende regio's zijn klein, maar toch statistisch significant, omwille van de grote steekproef. Scholieren in Brussel ervaren gemiddeld minder positieve emoties (6,24) dan scholieren in de andere regio's (6,51). (Tabel 16). Gelijklopend met deze resultaten ervaren jongeren die schoollopen in Brussel het vaker negatieve

emoties (4,31) dan jongeren die schoollopen in de Antwerpen, Gent en de rest van Vlaanderen (respectievelijk 3,98, 4,07 en 4,00).

Tabel 16 Positieve gevoelens van jongeren (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	1150	6,5164	1,48508	,04380	6,4305	6,6023		
Brussel	1287	6,2446	1,57035	,04377	6,1587	6,3304	<0,001	,010
Gent	1579	6,5125	1,55871	,03923	6,4356	6,5895		
Rest van Vlaanderen	1342	6,5109	1,62951	,04448	6,4237	6,5982		

Items: (1) Positief, (2) Goed, (3) Aangenaam, (4) Vrolijk, (5) Opgewekt, (6) Tevreden.

Antwoordcategorieën: (1) Heel zelden of nooit, (2) Zelden, (3) Soms, (4) Vaak, (5) Heel vaak of altijd

Tabel 17 Negatieve gevoelens van jongeren (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	1154	3,9808	1,85600	,05464	3,8736	4,0880		
Brussel	1292	4,3079	1,81570	,05052	4,2088	4,4070	<0,001	,009
Gent	1575	4,0678	1,85620	,04678	3,9761	4,1596		
Rest van Vlaanderen	1346	3,9964	1,86377	,05080	3,8967	4,0960		

Items: (1) Negatief, (2) Slecht, (3) Onaangenaam, (4) Bedroefd, (5) Bang, (6) Boos, (7) Eenzaam.

Antwoordcategorieën: (1) Heel zelden of nooit, (2) Zelden, (3) Soms, (4) Vaak, (5) Heel vaak of altijd

Domeinspecifieke levenstevredenheid

Om een uitgebreide beschrijving van domeinspecifieke levenstevredenheid te kunnen in kaart brengen, die aansluit bij de huidige welzijnsliteratuur (bv. Huebner, 2004; Proctor, Linley, & Maltby, 2009), werd een schaal gecreëerd op basis van bestaande, valide levenskwaliteit-meetinstrumenten, zoals de Personal Well-being Index (Cummins, Eckersley, Pallant, Van Vugt, & Misajon, 2002), de Perceived Life Satisfaction Scale (Adelman, Taylor, Nelson, 1989), de Multidimensional Student's Life Satisfaction Scale (Seligson, Huebner, & Valois, 2003) en de levenskwaliteit-schaal van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO QOL, 1994). In totaal werden er 17 items bevraagd die peilden naar de tevredenheid op verschillende levensdomeinen. Voor elk van deze domeinen werd gevraagd aan de respondenten aan te geven hoe tevreden ze waren op een schaal van 1 (helemaal niet tevreden) tot 5 (heel tevreden).

Over het algemeen is de meerderheid van de jongeren (variërend van 56,1% tot 80,6%) (heel) tevreden met verschillende levensdomeinen (Tabel 18). Enkel met hun liefdesleven is minder dan de helft van de jongeren (heel) tevreden (40,1%). Een minderheid van de jongeren (variërend van 4,0% tot 17,3%) geeft echter aan (helemaal) niet tevreden te zijn met de verschillende levensdomeinen.

Tabel 18 Domeinspecifieke levenstevredenheid van jongeren (meerdere antwoorden mogelijk)

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Hoeveel geld je hebt	(Helemaal) niet tevreden	97 _a	16,6%	125 _a	17,6%	128 _a	15,3%	101 _a	14,8%
	Tussen beide	128 _a	21,9%	168 _a	23,6%	169 _a	20,2%	145 _a	21,3%
	(Heel) tevreden	360 _a	61,5%	418 _a	58,8%	538 _a	64,4%	435 _a	63,9%
Waar je woont	(Helemaal) niet tevreden	34 _a	5,8%	65 _a	9,2%	51 _a	6,1%	41 _a	6,0%
	Tussen beide	88 _a	15,1%	121 _a	17,1%	105 _a	12,6%	96 _a	14,1%
	(Heel) tevreden	460 _{a, b}	79,0%	520 _b	73,7%	677 _a	81,3%	544 _a	79,9%
Hoe veilig je je voelt	(Helemaal) niet tevreden	27 _{a, b}	4,6%	48 _b	6,8%	26 _a	3,1%	31 _{a, b}	4,6%
	Tussen beide	86 _a	14,8%	120 _a	17,0%	109 _a	13,2%	87 _a	12,8%
	(Heel) tevreden	469 _{a, b}	80,6%	536 _b	76,1%	693 _a	83,7%	563 _a	82,7%
Je studies	(Helemaal) niet tevreden	78 _a	13,4%	132 _a	18,8%	134 _a	16,0%	104 _a	15,4%
	Tussen beide	177 _a	30,5%	232 _a	33,0%	227 _a	27,2%	191 _a	28,2%
	(Heel) tevreden	326 _a	56,1%	340 _b	48,3%	474 _a	56,8%	382 _a	56,4%
Je vrijetijdsbesteding (hobby's, sport, muziek ...)	(Helemaal) niet tevreden	38 _a	6,5%	86 _b	12,2%	62 _a	7,5%	57 _{a, b}	8,3%
	Tussen beide	125 _{a, b}	21,4%	172 _b	24,4%	166 _{a, b}	20,0%	123 _a	18,0%
	(Heel) tevreden	420 _a	72,0%	446 _b	63,4%	601 _a	72,5%	503 _a	73,6%
Je toegang tot informatie over dingen die jou interesseren (bv. via internet, tijdschriften, cursussen)	(Helemaal) niet tevreden	23 _a	4,0%	43 _a	6,2%	36 _a	4,3%	37 _a	5,4%
	Tussen beide	120 _{a, b}	20,6%	165 _b	23,6%	162 _{a, b}	19,5%	120 _a	17,6%
	(Heel) tevreden	439 _{a, b}	75,4%	490 _b	70,2%	634 _a	76,2%	523 _a	76,9%
Je sociale contacten met leeftijdsgenoten	(Helemaal) niet tevreden	44 _a	7,5%	61 _a	8,7%	61 _a	7,3%	44 _a	6,4%
	Tussen beide	91 _a	15,6%	180 _b	25,5%	161 _a	19,3%	125 _a	18,3%
	(Heel) tevreden	448 _a	76,8%	464 _b	65,8%	611 _a	73,3%	515 _a	75,3%
Je overige sociale contacten (met mensen in de buurt, wijk, verenigingen ...)	(Helemaal) niet tevreden	62 _a	10,8%	96 _a	13,7%	103 _a	12,4%	65 _a	9,5%
	Tussen beide	164 _a	28,5%	219 _a	31,3%	284 _a	34,2%	198 _a	29,0%
	(Heel) tevreden	350 _a	60,8%	385 _{a, b}	55,0%	444 _b	53,4%	419 _a	61,4%
Je liefdesleven	(Helemaal) niet tevreden	187 _a	33,5%	231 _a	34,2%	291 _a	35,8%	223 _a	33,4%
	Tussen beide	147 _a	26,3%	192 _a	28,4%	219 _a	27,0%	182 _a	27,3%
	(Heel) tevreden	224 _a	40,1%	252 _a	37,3%	302 _a	37,2%	262 _a	39,3%
De relatie met je familie	(Helemaal) niet tevreden	39 _a	6,7%	77 _b	11,0%	53 _a	6,4%	45 _a	6,6%
	Tussen beide	81 _a	13,9%	123 _a	17,6%	128 _a	15,3%	117 _a	17,2%
	(Heel) tevreden	463 _a	79,4%	500 _b	71,4%	653 _a	78,3%	519 _{a, b}	76,2%

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Je lichamelijke gezondheid	(Helemaal) niet tevreden	70 _a	12,0%	101 _a	14,2%	102 _a	12,2%	88 _a	12,9%
	Tussen beide	115 _a	19,8%	182 _a	25,6%	194 _a	23,2%	150 _a	22,0%
	(Heel) tevreden	397 _a	68,2%	427 _b	60,1%	542 _{a, b}	64,7%	445 _{a, b}	65,2%
Je mentale gezondheid	(Helemaal) niet tevreden	101 _a	17,3%	155 _a	22,0%	142 _a	17,0%	115 _a	16,9%
	Tussen beide	118 _a	20,2%	158 _a	22,4%	193 _a	23,2%	158 _a	23,2%
	(Heel) tevreden	365 _a	62,5%	392 _a	55,6%	498 _a	59,8%	408 _a	59,9%
Je uiterlijk	(Helemaal) niet tevreden	90 _a	15,4%	141 _{a, b}	20,3%	175 _b	21,1%	165 _b	24,3%
	Tussen beide	146 _a	25,0%	199 _{a, b}	28,6%	248 _{a, b}	30,0%	222 _b	32,7%
	(Heel) tevreden	347 _a	59,5%	355 _b	51,1%	405 _{b, c}	48,9%	292 _c	43,0%
Hoeveel je zelf kan beslissen over jouw leven	(Helemaal) niet tevreden	59 _a	10,2%	77 _a	10,9%	91 _a	10,9%	54 _a	7,9%
	Tussen beide	118 _a	20,3%	206 _b	29,2%	191 _a	23,0%	174 _{a, b}	25,6%
	(Heel) tevreden	403 _a	69,5%	422 _b	59,9%	550 _{a, b}	66,1%	452 _{a, b}	66,5%
Hoeveel je kunt genieten (van bv. lekker eten, een uitstapje, een film ...)	(Helemaal) niet tevreden	48 _a	8,2%	77 _a	10,9%	71 _a	8,5%	56 _a	8,2%
	Tussen beide	90 _a	15,4%	164 _b	23,2%	152 _{a, b}	18,2%	102 _a	14,9%
	(Heel) tevreden	445 _a	76,3%	466 _b	65,9%	610 _a	73,2%	525 _a	76,9%
Hoe creatief je kunt zijn (nieuwe dingen uitproberen, kunst & muziek, problemen creatief oplossen)	(Helemaal) niet tevreden	62 _a	10,6%	72 _a	10,2%	80 _a	9,6%	74 _a	10,9%
	Tussen beide	160 _a	27,4%	190 _a	27,0%	259 _a	31,1%	197 _a	29,1%
	(Heel) tevreden	361 _a	61,9%	442 _a	62,8%	493 _a	59,3%	407 _a	60,0%
Je toekomstmogelijkheden	(Helemaal) niet tevreden	49 _{a, b}	8,4%	62 _b	8,8%	42 _a	5,1%	37 _{a, b}	5,4%
	Tussen beide	117 _a	20,1%	207 _b	29,4%	196 _{a, b}	23,6%	165 _{a, b}	24,3%
	(Heel) tevreden	416 _a	71,5%	434 _b	61,7%	591 _a	71,3%	477 _a	70,3%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Jongeren in de verschillende regio's verschillen statistisch niet significant van elkaar in de mate waarin ze tevreden zijn over hoeveel geld ze hebben, hun liefdesleven, hun lichamelijke gezondheid, hun mentale gezondheid en hoe creatief ze kunnen zijn (Tabel 18). Jongeren die in Brussel naar school gaan rapporteren statistisch significant minder vaak dan jongeren die in de drie andere regio's naar school gaan (heel) tevreden te zijn met hun studies, vrijetijdsbesteding, sociale contacten met leeftijdsgenoten, hoeveel ze kunnen genieten en hun toekomstmogelijkheden. Daarnaast zijn Brusselse scholieren statistisch significant minder vaak (heel) tevreden met de relatie met hun familie dan Gentse en Antwerpse scholieren. De onderlinge verschillen met scholieren in de rest van Vlaanderen op dit vlak zijn niet statistisch significant. Verder zijn Brusselse scholieren ook statistisch significant minder vaak (heel) tevreden met waar ze wonen, hoe veilig ze zich voelen en hun toegang tot informatie in vergelijking met scholieren in Gent en in de rest van Vlaanderen. De onderlinge verschillen met Antwerpse scholieren in deze levensdomeinen zijn niet statistisch significant.

Antwerpse scholieren zijn dan weer statistisch significant vaker (heel) tevreden over hun overige sociale contacten dan Gentse scholieren. De andere onderlinge verschillen in dit levensdomein naargelang regio zijn niet statistisch significant. Wat betreft het uiterlijk zijn Brusselse en Gentse scholieren statistisch significant minder vaak (heel) tevreden dan Antwerpse scholieren. Jongeren die schoollopen in de rest van Vlaanderen zijn hier dan weer statistisch significant minder vaak (heel) tevreden over dan jongeren die schoollopen in Antwerpen en Brussel. Als laatste zijn Brusselse scholieren statistisch significant minder vaak (heel) tevreden over hoeveel ze zelf kunnen beslissen over hun leven dan Antwerpse scholieren.

Veerkracht

Veerkracht werd bevraagd aan de hand van drie items. Het bevat een selectie van stellingen, gebaseerd op de vragen rond veerkracht en zelfeffectiviteit in de PISA-bevraging (De Meyer et al., 2018). Om na te gaan welke jongeren veerkrachtiger zijn, worden de items samengenomen in een schaal van 0 (laagste mate van veerkracht) tot 10 (hoogste mate van veerkracht).

Middelbare scholieren in Antwerpen zijn gemiddeld het meest veerkrachtig (6,78), gevolgd door jongeren in Gent (6,70) en de rest van Vlaanderen (6,63). Jongeren die schoollopen in Brussel schatten zichzelf het minst veerkrachtig in (6,60) (Tabel 19). De gemiddelde veerkracht van scholieren in de verschillende regio's ligt dicht bij elkaar. Ondanks de kleine effectgrootte, zijn de verschillen tussen de regio's toch net statistisch significant, omwille van de grote steekproef.

Tabel 19 Veerkracht van jongeren (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	1202	6,7849	1,74379	,05030	6,6862	6,8835		
Brussel	1364	6,6030	1,82501	,04942	6,5060	6,6999		
Gent	1620	6,6993	1,67604	,04164	6,6177	6,7810	,044	,004
Rest van Vlaanderen	1374	6,6345	1,76101	,04750	6,5413	6,7277		

Items: (1) Ik kan mij meestal wel redden uit moeilijke situaties, (2) Ik kom er meestal wel, op de één of andere manier, (3) Ik voel dat ik veel dingen tegelijk aankan.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord

Steun van ouders en siblings

De sociale steun die jongeren van hun ouders en broers en zussen krijgen, is gelinkt aan hun welbevinden. Jongeren gaven aan hoe vaak ouders enerzijds en broers en zussen anderzijds luisteren naar hun problemen of zorgen wanneer ze dat nodig hebben en hoe vaak ze advies of praktische hulp van hen krijgen. In alle contexten geeft zo'n 60% van de jongeren aan dat hun ouders wekelijks of vaker *luisteren naar hun problemen of zorgen wanneer ze dat nodig hebben* (Tabel 20). Er zijn beperkte verschillen tussen contexten, naargelang ouders wekelijks dan wel dagelijks luisteren naar problemen of zorgen. Antwerpse jongeren rapporteren iets vaker dan jongeren uit Gent of niet-grootstedelijk Vlaanderen dat hun ouders dagelijks een luisterend oor bieden (respectievelijk 36,6% versus 29,3% en 29,9%). Het valt ook op dat in alle contexten 7% tot 9% van de jongeren aangeeft dat hun ouders

helemaal nooit luisteren naar hun problemen of zorgen; bij meer dan 10% van de jongeren gebeurt dat minder dan maandelijks.

Het aandeel jongeren dat nooit of minder dan maandelijks *advies of hulp krijgt* is wat lager (ook weergegeven in Tabel 20). Meer dan 2 op 3 tot 70% van de jongeren krijgt wekelijks of dagelijks advies of hulp. Antwerpse jongeren rapporteren iets vaker dan jongeren uit Gent of niet-grootstedelijk Vlaanderen dat hun ouders dagelijks advies of praktische hulp bieden (respectievelijk 42,7% versus 36,7% en 37,0%).

Tabel 20 Steun van ouders en (indien van toepassing) broers en zussen

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Ouders: Luisteren naar problemen of zorgen	Nooit	97 _a	8,4%	119 _a	9,3%	117 _a	7,3%	97 _a	7,2%
	Minder dan 1x per maand	124 _a	10,7%	170 _a	13,3%	212 _a	13,3%	167 _a	12,4%
	Maandelijks	207 _a	17,9%	241 _a	18,8%	342 _a	21,4%	260 _a	19,4%
	Wekelijks	306 _{a, b}	26,4%	321 _b	25,1%	458 _{a, b}	28,7%	418 _a	31,1%
	Dagelijks	424 _a	36,6%	428 _{a, b}	33,5%	467 _b	29,3%	401 _b	29,9%
Ouders: Advies of hulp krijgen	Nooit	66 _a	5,7%	86 _a	6,8%	82 _a	5,1%	61 _a	4,5%
	Minder dan 1x per maand	89 _a	7,7%	110 _a	8,6%	130 _a	8,2%	120 _a	8,9%
	Maandelijks	181 _a	15,7%	234 _a	18,4%	290 _a	18,2%	221 _a	16,4%
	Wekelijks	325 _a	28,2%	350 _a	27,5%	507 _{a, b}	31,8%	445 _b	33,1%
	Dagelijks	492 _a	42,7%	492 _{a, b}	38,7%	584 _b	36,7%	497 _b	37,0%
Broers en zussen: Luisteren naar problemen of zorgen	Nooit	179 _a	23,3%	213 _a	25,4%	288 _a	25,5%	245 _a	27,0%
	Minder dan 1x per maand	150 _{a, b}	19,5%	134 _b	16,0%	254 _a	22,5%	190 _a	20,9%
	Maandelijks	138 _a	17,9%	175 _a	20,9%	251 _a	22,2%	199 _a	21,9%
	Wekelijks	190 _a	24,7%	175 _{a, b}	20,9%	206 _b	18,2%	180 _{a, b}	19,8%
	Dagelijks	112 _{a, b}	14,6%	141 _b	16,8%	131 _a	11,6%	95 _a	10,5%
Broers en zussen: Advies of hulp krijgen	Nooit	136 _a	17,7%	167 _a	20,0%	240 _a	21,4%	182 _a	20,0%
	Minder dan 1x per maand	132 _a	17,1%	124 _a	14,9%	205 _a	18,2%	163 _a	17,9%
	Maandelijks	162 _a	21,0%	188 _a	22,5%	255 _a	22,7%	215 _a	23,6%
	Wekelijks	191 _a	24,8%	197 _a	23,6%	274 _a	24,4%	241 _a	26,5%
	Dagelijks	149 _a	19,4%	159 _a	19,0%	150 _b	13,3%	110 _b	12,1%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Broers en zussen luisteren minder vaak naar problemen of bieden minder vaak advies of hulp aan jongeren dan de ouders (Tabel 20). Afhankelijk van de context rapporteren 30% tot 40% van de jongeren dat siblings wekelijks of vaker luisteren naar problemen of zorgen. Bij Gentse jongeren is het aandeel jongeren dat frequent deze steun krijgt het laagst. Een kwart van de jongeren geeft aan dat broers en zussen nooit een luisterend oor bieden. Daarnaast rapporteert 38% tot 42% van de jongeren dat ze wekelijks of vaker advies of hulp krijgen van siblings. Het aantal jongeren dat dagelijks hulp krijgt

van broers en zussen is iets lager bij de Gentse en niet-grootstedelijke jongeren dan bij de Antwerpse en Brusselse jongeren.

Slachtofferschap en daderschap

Slachtofferschap

Slachtofferschap werd bevraagd aan de hand van dertien vragen waarbij de respondenten konden aangeven of ze bepaalde gebeurtenissen de afgelopen twaalf maanden al dan niet meegemaakt hadden.

Prevalentie van slachtofferschap van verschillende misdrijven

Jongeren rapporteren over de verschillende regio's heen het vaakst slachtofferschap van cyberflashing, lastiggevallen worden op straat en diefstal (telkens door ongeveer één op vier tot één op vijf) (Tabel 21). Afpersing, ongewenst seksueel aangeraakt worden, lastiggevallen worden online, vandalisme, pesten op school en fysiek geweld komen minder frequent voor. Slachtofferschap van het zonder toestemming verspreiden van sexts, ongewenst iemand moeten aanraken, hacking en cyberpesten worden het minst gerapporteerd (telkens door minder dan één op twintig).

Tabel 21 Prevalentie slachtofferschap per bevraagd delict (minstens één keer in de afgelopen 12 maanden)

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Afpersing	119 ^a	11,0%	145 ^a	12,3%	178 ^a	11,6%	94 ^b	7,3%
Diefstal	170 ^a	15,6%	227 ^a	19,3%	278 ^a	18,2%	152 ^b	11,9%
Fysiek geweld	30 ^{a, b}	2,8%	43 ^b	3,6%	49 ^b	3,2%	21 ^a	1,6%
Lastiggevallen op straat	205 ^a	18,9%	207 ^a	17,8%	245 ^a	16,1%	148 ^b	11,6%
Lastiggevallen online	88 ^a	8,1%	105 ^a	8,9%	122 ^a	8,0%	105 ^a	8,2%
Vandalisme	75 ^{a, b}	6,9%	75 ^{a, b}	6,4%	124 ^b	8,1%	57 ^a	4,5%
Pesten op school	56 ^a	5,2%	64 ^a	5,4%	112 ^a	7,3%	88 ^a	6,9%
Cyberpesten	28 ^a	2,6%	45 ^a	3,8%	48 ^a	3,1%	33 ^a	2,6%
Hacking	14 ^a	1,3%	34 ^b	2,9%	30 ^{a, b}	2,0%	23 ^{a, b}	1,8%
Ongewenst seksueel aangeraakt worden	114 ^a	10,5%	119 ^a	10,1%	166 ^a	10,9%	106 ^a	8,3%
Ongewenst iemand seksueel moeten aanraken	41 ^{a, b}	3,8%	55 ^b	4,7%	51 ^{a, b}	3,3%	32 ^a	2,5%
Cyberflashing	277 ^{a, b}	25,0%	261 ^b	21,2%	462 ^c	29,9%	372 ^{a, c}	28,4%
Zonder toestemming verspreiden van sexts	18 ^a	1,6%	18 ^a	1,5%	25 ^a	1,6%	12 ^a	0,9%
Slachtofferschap (algemeen)	511 ^{a, b}	49,3%	543 ^{a, b}	49,6%	798 ^b	54,4%	593 ^a	48,9%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Voor lastiggevallen worden op straat, pesten op school, ongewenst seksueel aangeraakt worden en het zonder toestemming verspreiden van sexts werden geen significante verschillen in slachtofferschap gevonden tussen de regio's (Tabel 21). Slachtofferschap van afpersing, diefstal en lastiggevallen worden op straat wordt iets vaker gerapporteerd door jongeren die schoollopen in Brussel, Gent en Antwerpen dan jongeren die schoollopen in de rest van Vlaanderen (respectievelijk 12,3%, 11,6% en 11,0% tegenover 7,3%; 19,3%, 18,2% en 15,6% tegenover 11,9%; en 17,8%, 16,1% en

18,9% tegenover 11,6%). Fysiek geweld wordt meer dan dubbel zo vaak ervaren door Brusselse en Gentse scholieren tegenover jongeren die schoollopen in de rest van Vlaanderen (3,6% en 3,2% tegenover 1,6%). De verschillen tussen Antwerpen en de andere regio's zijn niet statistisch significant. Jongeren die schoollopen in Gent zijn daarnaast bijna dubbel zo veel slachtoffer van vandalisme dan jongeren in niet-grootstedelijk Vlaanderen (8,1% tegenover 4,5%). De onderlinge verschillen tussen scholieren uit Antwerpen, Brussel en Gent zijn niet statistisch significant; evenmin zijn de onderlinge verschillen tussen scholieren uit Antwerpen, Brussel en de rest van Vlaanderen dat. Verder rapporteren jongeren uit Brusselse scholen dubbel zo veel slachtofferschap van hacking dan jongeren uit Antwerpse scholen (2,9% tegenover 1,3%). De andere onderlinge verschillen zijn niet statistisch significant. Cyberflashing wordt iets vaker gerapporteerd door jongeren uit Gentse scholen dan door jongeren uit Antwerpse en Brusselse scholen (29,9% tegenover 25,0% en 21,2%). Daarnaast rapporteren jongeren die schoollopen in de rest van Vlaanderen dit iets vaker dan jongeren die schoollopen in Brussel (28,4% tegenover 21,2%). Ongewenst iemand seksueel moeten aanraken wordt dubbel zo vaak ervaren door Brusselse scholieren tegenover jongeren die schoollopen in niet-grootstedelijk Vlaanderen (4,7% tegenover 2,5%). De andere verschillen zijn onderling niet statistisch significant. Over het algemeen rapporteert ongeveer de helft van de jongeren slachtofferschap van één van de voornoemde misdrijven. Dit aandeel is het hoogst bij Gentse scholieren (54,4%) en het laagst bij scholieren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen (48,9%). Het verschil tussen deze twee extremen is statistisch significant.

Enkelvoudig en meervoudig slachtofferschap

Naast het al dan niet ervaren van slachtofferschap is ook de frequentie waarmee jongeren dit meemaken relevant om in beeld te brengen (Tabel 22). Voor slachtofferschap van het zonder toestemming verspreiden van sexts en cyberflashing werd de frequentie van slachtofferschap niet bevraagd. Voor deze types van slachtofferschap kunnen bijgevolg geen uitspraken gedaan worden over de enkel- of meervoudige aard van het slachtofferschap.

In het algemeen ervaren jongeren uit alle regio's een delict vaker meermaals dan eenmalig. Enkel diefstal en hacking worden door de schoolgaande jongeren in Gent, Antwerpen en niet-grootstedelijk Vlaanderen vaker eenmalig ervaren. In Brussel daarentegen ervaren jongeren deze twee vormen van slachtofferschap toch vaker meermaals dan eenmalig. Zowel jongeren in Gent, Antwerpen, Brussel als in de rest van Vlaanderen rapporteren het vaakst herhaald slachtofferschap van pesten op school, cyberpesten en lastiggevalen worden op straat. Dit wordt respectievelijk gevolgd door online lastiggevalen of bedreigd worden, afpersing, ongewenst seksueel aangeraakt worden, vandalisme, iemand seksueel moeten aanraken en fysiek geweld.

Enkel voor diefstal en hacking werden statistisch significante verschillen gevonden tussen de regio's. Zo rapporteren jongeren die schoollopen in Brussel vaker herhaald slachtofferschap van diefstal (ongeveer de helft), dan jongeren die schoollopen in niet-grootstedelijk Vlaanderen (ongeveer één derde). De andere onderlinge verschillen tussen de regio's zijn niet statistisch significant. Verder rapporteren scholieren uit Brussel vier keer vaker herhaald slachtofferschap van hacking dan scholieren uit Antwerpen. De andere onderlinge verschillen tussen de regio's zijn niet statistisch significant. Voor de andere vormen van slachtofferschap is het bijgevolg niet afhankelijk van de plaats waar de jongeren naar school gaan of ze meer kans hebben om enkelvoudig dan wel meervoudig slachtofferschap te ervaren van een bepaald delict.

Tabel 22 Enkelvoudig en meervoudig slachtofferschap per bevraagd delict bij jongeren

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Afpersing	Enkelvoudig	44 _a	37,3%	52 _a	35,9%	53 _a	29,8%	29 _a	30,9%
	Meervoudig	74 _a	62,7%	93 _a	64,1%	125 _a	70,2%	65 _a	69,1%
Diefstal	Enkelvoudig	104 _{a, b}	61,2%	109 _b	48,0%	154 _{a, b}	55,4%	95 _a	62,5%
	Meervoudig	66 _{a, b}	38,8%	118 _b	52,0%	124 _{a, b}	44,6%	57 _a	37,5%
Fysiek geweld	Enkelvoudig	15 _a	50,0%	14 _a	32,6%	18 _a	36,7%	7 _a	35,0%
	Meervoudig	15 _a	50,0%	29 _a	67,4%	31 _a	63,3%	13 _a	65,0%
Lastiggevalen op straat	Enkelvoudig	39 _a	19,0%	42 _a	20,3%	68 _a	27,8%	40 _a	27,0%
	Meervoudig	166 _a	81,0%	165 _a	79,7%	177 _a	72,2%	108 _a	73,0%
Lastiggevalen online	Enkelvoudig	27 _a	30,7%	30 _a	28,6%	40 _a	32,8%	35 _a	33,7%
	Meervoudig	61 _a	69,3%	75 _a	71,4%	82 _a	67,2%	69 _a	66,3%
Vandalisme	Enkelvoudig	29 _a	38,2%	28 _a	37,3%	51 _a	41,1%	21 _a	36,8%
	Meervoudig	47 _a	61,8%	47 _a	62,7%	73 _a	58,9%	36 _a	63,2%
Pesten op school	Enkelvoudig	14 _a	25,0%	9 _a	14,3%	14 _a	12,5%	13 _a	14,8%
	Meervoudig	42 _a	75,0%	54 _a	85,7%	98 _a	87,5%	75 _a	85,2%
Cyberpesten	Enkelvoudig	5 _a	17,9%	13 _a	28,9%	6 _a	12,5%	8 _a	23,5%
	Meervoudig	23 _a	82,1%	32 _a	71,1%	42 _a	87,5%	26 _a	76,5%
Hacking	Enkelvoudig	12 _a	85,7%	14 _b	41,2%	20 _{a, b}	66,7%	12 _{a, b}	52,2%
	Meervoudig	2 _a	14,3%	20 _b	58,8%	10 _{a, b}	33,3%	11 _{a, b}	47,8%
Ongewenst seksueel aangeraakt worden	Enkelvoudig	45 _a	39,5%	38 _a	31,9%	67 _a	40,4%	45 _a	42,5%
	Meervoudig	69 _a	60,5%	81 _a	68,1%	99 _a	59,6%	61 _a	57,5%
Ongewenst iemand seksueel moeten aanraken	Enkelvoudig	17 _a	41,5%	20 _a	36,4%	22 _a	43,1%	16 _a	50,0%
	Meervoudig	24 _a	58,5%	35 _a	63,6%	29 _a	56,9%	16 _a	50,0%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Locatie van het slachtofferschap

Aan zij die het voorbije jaar het slachtoffer werden van afpersing, vandalisme, fysiek geweld, ongewenst seksueel aangeraakt worden en ongewenst iemand seksueel moeten aanraken, werd gevraagd naar de locatie van het laatste incident. Hierbij konden ze kiezen tussen de volgende locaties: 'op school', 'op een publieke plaats (bv. straat, park...)', 'op de jeugdbeweging, sportclub of andere vereniging waar ze lid van zijn' of 'op een andere locatie'. Voor fysiek geweld kwam daar nog de optie 'thuis' bij.

Slachtoffers van afpersing en vandalisme rapporteren dit in alle regio's het vaakst ergens anders of op school (respectievelijk in ongeveer 9 op 10 en in ongeveer 8 op 10 gevallen) (Tabel 23). Leerlingen die schoollopen in Antwerpen en Brussel ervaren slachtofferschap van fysiek geweld het vaakst thuis en op school (ongeveer in 6 op 10 gevallen), terwijl leerlingen uit Gent en de rest van Vlaanderen dit het vaakst op school en op een publieke plaats ervaren (ook ongeveer in 6 op 10 gevallen). Ongewenst seksueel aangeraakt worden, werd door de leerlingen uit alle regio's het vaakst ofwel op een publieke

plaats ofwel ergens anders ervaren (ongeveer in 8 op 10 gevallen). Ongewenst seksueel iemand moeten aanraken, wordt door leerlingen in Gent, Antwerpen en Brussel het vaakst ergens anders ervaren (telkens meer dan de helft), gevolgd door op een publieke plaats (telkens ongeveer een derde). In de rest van Vlaanderen rapporteren meer dan drie vierde van de slachtoffers dat ze dit ergens anders meemaakten, gevolgd door één op zes van hen die dit op een publieke plaats meemaakte.

De verschillen tussen de verschillende regio's voor afpersing, vandalisme en ongewenst seksueel aangeraakt worden, zijn niet statistisch significant (Tabel 23). De locatie waar de schoolgaande jongeren slachtoffer werden van deze misdrijven is bijgevolg niet afhankelijk van de plaats waar de jongeren naar school gaan. Verder kunnen we geen uitspraken doen of de mate waarin jongeren slachtoffer worden van fysiek geweld en ongewenst seksueel iemand moeten aanraken al dan niet significant verschilt tussen de regio's omdat de prevalenties binnen de desbetreffende categorieën daarvoor statistisch gezien te laag zijn.

Tabel 23 Locatie van het laatste incident van slachtofferschap

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Afpersing	School	50 _a	41,0%	59 _a	41,3%	79 _a	44,4%	35 _a	36,8%
	Publieke plaats	7 _a	5,7%	14 _a	9,8%	22 _a	12,4%	7 _a	7,4%
	Jeugdbeweging, sportclub of andere vereniging	5 _a	4,1%	7 _a	4,9%	4 _a	2,2%	2 _a	2,1%
	Ergens anders	60 _a	49,2%	63 _a	44,1%	73 _a	41,0%	51 _a	53,7%
Fysiek geweld	School	8 _a	25,0%	13 _a	31,0%	13 _a	27,1%	6 _a	30,0%
	Publieke plaats	7 _a	21,9%	12 _a	28,6%	15 _a	31,3%	6 _a	30,0%
	Thuis	11 _a	34,4%	15 _a	35,7%	11 _a	22,9%	4 _a	20,0%
	Jeugdbeweging, sportclub of andere vereniging	1 _a	3,1%	0 _a	0,0%	4 _a	8,3%	0 _a	0,0%
	Ergens anders	5 _a	15,6%	2 _a	4,8%	5 _a	10,4%	4 _a	20,0%
Vandalisme	School	22 _a	30,1%	34 _a	44,2%	54 _a	44,3%	25 _a	43,1%
	Publieke plaats	11 _a	15,1%	8 _a	10,4%	21 _a	17,2%	11 _a	19,0%
	Jeugdbeweging, sportclub of andere vereniging	3 _a	4,1%	3 _a	3,9%	7 _a	5,7%	3 _a	5,2%
	Ergens anders	37 _a	50,7%	32 _a	41,6%	40 _a	32,8%	19 _a	32,8%
Ongewenst aangeraakt worden	School	13 _a	11,4%	10 _a	8,5%	18 _a	10,8%	20 _a	18,7%
	Publieke plaats	51 _a	44,7%	48 _a	41,0%	77 _a	46,4%	34 _a	31,8%
	Jeugdbeweging, sportclub of andere vereniging	4 _a	3,5%	5 _a	4,3%	7 _a	4,2%	6 _a	5,6%
	Ergens anders	46 _a	40,4%	54 _a	46,2%	64 _a	38,6%	47 _a	43,9%
Ongewenst iemand moeten aanraken	School	5 _a	11,9%	2 _a	3,7%	3 _a	5,9%	1 _a	3,0%
	Publieke plaats	14 _a	33,3%	16 _a	29,6%	15 _a	29,4%	5 _a	15,2%
	Jeugdbeweging, sportclub of andere vereniging	0 _a	0,0%	4 _a	7,4%	2 _a	3,9%	1 _a	3,0%
	Ergens anders	23 _a	54,8%	32 _a	59,3%	31 _a	60,8%	26 _a	78,8%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Relatie met de dader

Naast locatie van het slachtofferschap werd ook bevraagd of slachtoffers de dader al dan niet kenden (Tabel 24). Zowel in Antwerpen, Gent en Brussel als in de rest van Vlaanderen blijkt dat de daders van hacking en lastiggevallen worden op straat het vaakst onbekenden waren voor het slachtoffer (respectievelijk ongeveer in 6 tot 7 op 10 gevallen en ongeveer 8 tot 9 op 10 gevallen). Bij ongewenst seksueel aangeraakt worden, iemand ongewenst seksueel moeten aanraken, online pesten, fysiek geweld, vandalisme en afpersing kende het slachtoffer de dader in de meeste gevallen wel (respectievelijk in 6 tot bijna 9 op 10 gevallen). Bij lastiggevallen worden online was de dader telkens in ongeveer de helft van de gevallen een bekende.

Enkel voor lastiggevallen worden op straat werden er statistisch significante verschillen gevonden tussen de regio's (Tabel 24). Zo rapporteren scholieren uit Brussel statistisch significant vaker dat de dader een onbekende is (9 op 10 jongeren) dan scholieren uit Antwerpen, Gent en de rest van Vlaanderen (telkens ongeveer 8 op 10 jongeren). Voor de andere vormen van slachtofferschap is het bijgevolg niet afhankelijk van de plaats waar de jongeren schoollopen of ze meer kans hebben om de dader te kennen of niet.

Tabel 24 Relatie met de dader van het laatste incident van slachtofferschap

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Afpersing	Ja, ik kende de dader(s) (niet zo) goed	102 _a	88,7%	114 _a	80,9%	147 _a	85,0%	78 _a	83,0%
	Nee, ik kende de dader(s) niet	13 _a	11,3%	27 _a	19,1%	26 _a	15,0%	16 _a	17,0%
Fysiek geweld	Ja, ik kende de dader(s) (niet zo) goed	26 _a	83,9%	32 _a	72,7%	37 _a	78,7%	14 _a	66,7%
	Nee, ik kende de dader(s) niet	5 _a	16,1%	12 _a	27,3%	10 _a	21,3%	7 _a	33,3%
Lastiggevallen op straat	Ja, ik kende de dader(s) (niet zo) goed	40 _a	20,0%	20 _b	9,7%	56 _a	22,9%	34 _a	22,8%
	Nee, ik kende de dader(s) niet	160 _a	80,0%	186 _b	90,3%	189 _a	77,1%	115 _a	77,2%
Lastiggevallen online	Ja, ik kende de dader(s) (niet zo) goed	45 _a	53,6%	42 _a	42,9%	73 _a	60,3%	58 _a	54,7%
	Nee, ik kende de dader(s) niet	39 _a	46,4%	56 _a	57,1%	48 _a	39,7%	48 _a	45,3%
Vandalisme	Ja, ik kende de dader(s) (niet zo) goed	50 _a	67,6%	52 _a	72,2%	95 _a	77,2%	41 _a	71,9%
	Nee, ik kende de dader(s) niet	24 _a	32,4%	20 _a	27,8%	28 _a	22,8%	16 _a	28,1%

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Cyberpesten	Ja, ik kende de dader(s) (niet zo) goed	23 _a	79,3%	27 _a	61,4%	36 _a	70,6%	22 _a	66,7%
	Nee, ik kende de dader(s) niet	6 _a	20,7%	17 _a	38,6%	15 _a	29,4%	11 _a	33,3%
Hacking	Ja, ik kende de dader(s) (niet zo) goed	5 _a	41,7%	15 _a	42,9%	12 _a	40,0%	6 _a	27,3%
	Nee, ik kende de dader(s) niet	7 _a	58,3%	20 _a	57,1%	18 _a	60,0%	16 _a	72,7%
Ongewenst aangeraakt worden	Ja, ik kende de dader(s) (niet zo) goed	63 _a	55,8%	71 _a	60,7%	93 _a	56,4%	72 _a	67,3%
	Nee, ik kende de dader(s) niet	50 _a	44,2%	46 _a	39,3%	72 _a	43,6%	35 _a	32,7%
Ongewenst iemand moeten aanraken	Ja, ik kende de dader(s) (niet zo) goed	33 _a	82,5%	37 _a	71,2%	38 _a	76,0%	27 _a	84,4%
	Nee, ik kende de dader(s) niet	7 _a	17,5%	15 _a	28,8%	12 _a	24,0%	5 _a	15,6%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Hulpzoekgedrag

Om zicht te krijgen op het hulpzoekgedrag na slachtofferschap bij Vlaamse jongeren werd ten eerste gevraagd of jongeren al dan niet hulp of advies gevraagd hebben (aan een persoon of een organisatie) na hun meest recente slachtofferervaring in de afgelopen twaalf maanden. Aan de jongeren die aangaven dat ze hulp of advies gevraagd hadden, werd vervolgens gevraagd op wie of welke organisatie ze precies een beroep deden, en of ze het gevoel hadden dat ze geholpen werden om met hun recentste slachtofferervaring om te gaan.

In alle regio's vonden ongeveer 7 op 10 jongeren het niet nodig om hulp of advies te vragen aan een persoon of organisatie na hun laatste slachtofferervaring (Tabel 25). Iets minder dan 2 op 10 jongeren heeft wel hulp of advies gevraagd. Ongeveer 1 op 10 jongeren wilde wel graag hulp of advies, maar heeft het uiteindelijk niet gevraagd. De resterende jongeren (minder dan 1 op 10) hebben geen hulp of advies gevraagd, maar willen dat wel nog graag doen.

Jongeren die hulp of advies zochten na hun laatste slachtofferervaring verschillen niet statistisch significant van elkaar naargelang regio (Tabel 25). Scholieren in Gent geven wel statistisch significant vaker aan dan scholieren in Brussel dat het niet nodig was om hulp of advies te vragen na hun laatste slachtofferervaring (70,4% tegenover 62,7%). Scholieren in Brussel geven dan weer statistisch significant vaker aan dan scholieren in Gent dat ze nog geen hulp of advies gevraagd hebben, maar dit wel nog graag zouden doen (8,0% tegenover 3,9%). Verder geven scholieren in Brussel statistisch significant vaker aan dan scholieren in niet-grootstedelijk Vlaanderen dat ze wel hulp of advies wilden

vragen, maar dat uiteindelijk niet gedaan hebben (11,7% tegenover 7,0%). De andere onderlinge verschillen tussen de regio's zijn niet statistisch significant.

Tabel 25 Al dan niet hulp of advies gevraagd door jongeren na de laatste slachtofferervaring

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	100 _a	18,4%	100 _a	17,7%	153 _a	17,7%	124 _a	18,6%
Nee, ik vond dat niet nodig	367 _{a, b}	67,5%	354 _b	62,7%	609 _a	70,4%	465 _{a, b}	69,6%
Nee, ik wilde wel graag hulp of advies, maar heb dat uiteindelijk niet gevraagd	45 _{a, b}	8,3%	66 _b	11,7%	69 _{a, b}	8,0%	47 _a	7,0%
Nee, nog niet, maar ik zou dat wel nog graag doen	32 _{a, b}	5,9%	45 _b	8,0%	34 _a	3,9%	32 _{a, b}	4,8%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Scholieren deden in alle regio's na hun laatste slachtofferervaring het vaakst beroep op hun informele netwerk (ouders, familieleden, vrienden...) (net iets minder dan 3 op 4), gevolgd door een leerkracht of een andere volwassene van hun school (ongeveer 1 op 4) (Tabel 26). Op een huisarts of psycholoog, op een volwassene uit de vrijetijdscontext of op een gespecialiseerde organisatie deden ze minder beroep (telkens minder dan 1 op 5). De regionale verschillen inzake wie jongeren aangesproken hebben voor hulp of advies na hun slachtofferervaring zijn niet statistisch significant.

Tabel 26 Personen en/of organisaties aan wie jongeren hulp of advies gevraagd hebben na de laatste slachtofferervaring (meerdere antwoorden mogelijk)

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Iemand die ik persoonlijk ken	77 _a	78,6%	67 _a	68,4%	111 _a	74,0%	83 _a	67,5%
Een leerkracht of een andere volwassene van mijn school	24 _a	24,5%	22 _a	22,4%	36 _a	24,0%	41 _a	33,3%
Een trainer, begeleider of leider uit mijn vrije tijd	6 _a	6,1%	6 _a	6,1%	11 _a	7,3%	8 _a	6,5%
Een huisarts of psycholoog	12 _a	12,2%	14 _a	14,3%	14 _a	9,3%	14 _a	11,3%
Een gespecialiseerde organisatie (politie, CAW, justitieassistent)	15 _a	15,3%	14 _a	14,3%	21 _a	14,0%	28 _a	22,6%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

In alle regio's hebben ongeveer 3 op 5 jongeren helemaal of voornamelijk het gevoel dat ze geholpen werden door de personen en/of organisaties waar ze hulp of advies gevraagd hebben na hun slachtofferschap (Tabel 27). Minder dan 1 op 5 geeft aan dit gevoel helemaal niet of voornamelijk niet te hebben. Iets meer dan 1 op 5 geeft aan zich deels wel en deels niet geholpen te voelen. De onderlinge verschillen tussen de regio's hierin zijn niet statistisch significant.

Tabel 27 Het gevoel van jongeren dat ze geholpen werden door de personen en/of organisaties om met hun recentste slachtofferervaring om te gaan

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Nee, helemaal of voornamelijk niet	20 _a	20,6%	16 _a	16,5%	22 _a	14,7%	22 _a	17,9%
Deels wel en deels niet	21 _a	21,6%	29 _a	29,9%	31 _a	20,7%	30 _a	24,4%
Ja, helemaal of voornamelijk wel	56 _a	57,7%	52 _a	53,6%	97 _a	64,7%	71 _a	57,7%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Onveiligheidsgevoelens

De onveiligheidsgevoelens van jongeren worden in kaart gebracht aan de hand van zes stellingen. De stellingen meten het subjectieve onveiligheidsgevoel van de jongeren, oftewel de mate waarin de jongere zich (on)veilig voelt. Om na te gaan welke jongeren meer onveiligheidsgevoelens ervaren, werden deze items samengenomen in een schaal van 0 (laagste mate van onveiligheidsgevoelens) tot 10 (hoogste mate van onveiligheidsgevoelens).

Jongeren die schoollopen in Brussel hebben het hoogste onveiligheidsgevoel (4,59), gevolgd door jongeren die schoollopen in de rest van Vlaanderen (4,55) en jongeren die schoollopen in Antwerpen (4,36). Gentse scholieren voelen zich het minst onveilig (4,27). De verschillen in onveiligheidsgevoelens naargelang de regio's zijn statistisch niet significant (Tabel 28).

Tabel 28 Onveiligheidsgevoelens bij jongeren

	Grenzen 95% CI							
	N	Gem.	St. Afw.	SE	Onder	Boven	Sig. regio	Eta ² regio
Antwerpen	378	4,3555	2,04291	,10508	4,1489	4,5621		
Brussel	405	4,5922	2,21091	,10983	4,3763	4,8081		
Gent	540	4,2687	2,19399	,09438	4,0833	4,4541	,072	,004
Rest van Vlaanderen	429	4,5539	2,25649	,10896	4,3397	4,7680		

Items: (1) 's Avonds op straat moet je extra voorzichtig zijn, (2) De laatste jaren zijn de straten onveiliger geworden, (3) Ik voel me angstig wanneer ik 's avonds of 's nachts alleen in mijn buurt rondloop, (4) Ik ben soms bang in mijn woning, (5) Uit angst dat er mij iets overkomt, durf ik 's avonds niet meer alleen op straat komen, (6) Uit angst om overvallen te worden, durf ik niet in bepaalde wijken komen.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord.

Daderschap

Jongeren werden ook bevraagd over eventueel daderschap van misdrijven. Ze konden aangeven of (en hoe vaak) ze die zaken in de voorbije twaalf maanden hadden gedaan. Bij de items over het zonder

toestemming verspreiden van seksueel getinte beelden of sexts en cyberflashing werd gevraagd of het ooit is gebeurd (Tabel 29).

Van de opgelijste misdrijven worden winkeldiefstallen het vaakst gerapporteerd door jongeren en dan in het bijzonder in de grootsteden: van de Antwerpse, Brusselse en Gentse jongeren beging iets minder dan 2 op 10 al een winkeldiefstal, tegenover ongeveer 14% in niet-grootstedelijk Vlaanderen. Dit verschil is statistisch significant. Andere diefstallen worden door iets minder dan 10% van de jongeren in de grootsteden en zo'n 6% van de jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen gerapporteerd. Jongeren uit Brussel en Gent begingen deze diefstallen significant vaker dan jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen. Daarnaast komt vandalisme relatief gezien vaker voor dan andere misdrijven: (iets meer dan) 1 op 10 beschadigde ooit al met opzet iets op straat, school of een andere publieke plaats. Wat vandalisme betreft, zijn er geen significante verschillen in prevalentie tussen de verschillende contexten.

Tabel 29 Prevalentie zelfgerapporteerd daderschap per bevraagd delict

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Wapendracht	61 _a	6,1%	72 _a	6,5%	70 _a	4,8%	50 _a	4,1%
Vandalisme	97 _a	9,6%	121 _a	10,9%	167 _a	11,6%	141 _a	11,5%
Winkeldiefstal	178 _a	18,1%	197 _a	18,5%	273 _a	19,5%	165 _b	13,6%
Diefstal	86 _{a, b}	8,4%	107 _b	9,6%	141 _b	9,6%	78 _a	6,3%
Lastigvallen op straat	19 _a	1,8%	20 _a	1,8%	27 _a	1,8%	15 _a	1,2%
Lastigvallen online	34 _a	3,3%	32 _a	2,8%	31 _a	2,1%	34 _a	2,7%
Fysiek geweld	33 _a	3,2%	21 _a	1,8%	48 _a	3,2%	30 _a	2,4%
Hacking	23 _a	2,2%	28 _a	2,5%	33 _a	2,2%	22 _a	1,8%
Iemand ongewenst aanraken op een seksuele manier	6 _a	0,6%	9 _a	0,8%	9 _a	0,6%	4 _a	0,3%
Iemand verplichten om je ongewenst aan te raken op een seksuele manier	2 _a	0,2%	5 _a	0,4%	1 _a	0,1%	2 _a	0,2%
Zonder toestemming verspreiden van met toestemming ontvangen sexts	36 _a	3,2%	35 _a	2,8%	50 _a	3,2%	32 _a	2,4%
Zonder toestemming verspreiden van zonder toestemming ontvangen sexts	41 _{a, b}	3,7%	30 _b	2,4%	75 _a	4,9%	48 _{a, b}	3,7%
Cyberflashing	15 _a	1,4%	22 _a	1,8%	21 _a	1,4%	15 _a	1,1%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

De andere misdrijven worden weinig tot uiterst uitzonderlijk gemeld. Afhankelijk van de context droeg 4,1% (niet-grootstedelijk Vlaanderen) tot 6,5% (Brussel) van de jongeren een of meerdere keren wapens bij zich op straat, op school of een andere publieke plaats. De percentages verschillen evenwel niet significant tussen de contexten. In alle contexten rapporteert minder dan 2% van de jongeren dat ze iemand hadden lastiggevallen of bedreigd op straat.

Ook online lastigvallen van personen en hacking worden maar door 3% of minder van de jongeren gerapporteerd in de verschillende contexten. Ongewenst aanraken van anderen of hen hiertoe verplichten komt heel weinig voor. Het zonder toestemming versturen van seksueel getinte beelden (sexts), van zichzelf of van anderen komt iets vaker voor. Ongeveer 3% van de jongeren stuurde ooit al zonder toestemming beelden van anderen door die ze zelf met toestemming hadden ontvangen; iets minder dan 2% stuurde al ongevraagd beelden van zichzelf. Tot slot stuurde 2,4% (Brussel) tot 4,9% (Gent) van de jongeren al zonder toestemming beelden door die ze zelf ongevraagd ontvingen.

De verschillende misdrijven kunnen samengenomen worden in vier types (Tabel 30). Eigendomsmisdrijven worden het vaakst gerapporteerd: iets meer dan 20% tot een kwart van de jongeren rapporteerde een eigendomsmisdrijf. Dit heeft in belangrijke mate te maken met de hoge rapportage van winkeldiefstallen. Iets minder dan 10% van de jongeren beging een cybermisdrijf. Daderschap van persoonsmisdrijven wordt in alle contexten door minder dan 5% van de jongeren gemeld. Daderschap van seksuele misdrijven wordt uiterst uitzonderlijk gemeld (1% of minder). De verschillen tussen de grootsteden en niet-grootstedelijk Vlaanderen zijn niet significant voor deze vier misdrijftypes. Als we tot slot daderschap in het algemeen bekijken, was afhankelijk van de context 30,8% tot 39,4% van de jongeren dader van één van de genoemde misdrijven. Het gerapporteerde daderschap is significant lager bij jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen (30,8%) dan bij jongeren uit Brussel en Gent (respectievelijk 39,4% en 39,0%).

Tabel 30 Zelfgerapporteerd daderschap (algemeen en voor 4 misdrijftypes)¹⁰

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Algemeen daderschap	358 _{a, b}	35,9%	421 _b	39,4%	562 _b	39,0%	370 _a	30,8%
Eigendomsmisdrijven	223 _a	23,3%	250 _a	24,2%	351 _a	25,7%	252 _a	21,2%
Persoonsmisdrijven	44 _a	4,3%	39 _a	3,4%	61 _a	4,1%	38 _a	3,1%
Cybermisdrijven	96 _a	9,8%	86 _a	8,1%	129 _a	9,1%	98 _a	8,3%
Seksuele misdrijven	6 _a	0,6%	12 _a	1,1%	10 _a	0,7%	5 _a	0,4%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

¹⁰ De bevraagde misdrijftypes worden als volgt gecategoriseerd: eigendomsmisdrijven (winkeldiefstal, diefstal en vandalisme), persoonsmisdrijven (lastigvallen op straat en fysiek geweld), cybermisdrijven (lastig vallen online, hacking, zonder toestemming verspreiden van met/zonder toestemming ontvangen sexts, cyberflashing) en seksuele misdrijven (iemand ongewenst aanraken op een seksuele manier, iemand verplichten om je ongewenst aan te raken op een seksuele manier). De categorisatie in verschillende misdrijftypes wordt meer uitgebreid besproken in het boek [‘Jongeren in cijfers en letters 3. Bevindingen uit de JOP-monitor 2023’](#) (Lagaert et al., 2024).

School

Schoolbeleving

Schoolbeleving is sinds de eerste JOP-monitor 2005-2006 aanwezig als kernthema in de JOP-monitors. We bevragen vijf verschillende deelaspecten: (a) sociale aan- en uitsluiting, (b) ervaren studiedruk en academisch zelfbeeld, (c) interesses in de leerinhoud op school, (d) de relatie met en ervaren responsiviteit van leerkrachten en (e) de ervaren responsiviteit van de school en de school als leefomgeving. Schoolbeleving werd bevraagd in een module. De helft van de bevraagde leerlingen van het eerste tot het zesde jaar gaven voor een reeks stellingen rond de verschillende aspecten van schoolbeleving aan in hoeverre ze akkoord gingen (van helemaal niet akkoord (1) tot helemaal akkoord (5)). De stellingen werden per deelaspect samengebracht in een schaal die varieert van 0 tot 10.

Om 'sociale aanvaarding' te vatten werd de zogenaamde PRIMA-schaal in gereduceerde vorm opgenomen (die reeds gebruikt werd door Vandenbergh, Cortois, De Bilde, Van Petegem, & Van Damme, 2011). De vragen rond ervaren studiedruk en het academisch zelfbeeld, of de percepties van de scholieren omtrent hun aankunnen van de studies en het presteren in de klas, werden overgenomen uit de schaal rond studiedruk die gebruikt werd door Stevens, De Groof, Elchardus, Laurijssen en Smits (2006). Het item 'ik verwerk de leerstof trager dan de anderen van mijn klas' komt uit de schaal 'academisch zelfconcept' van Stoel en Pijl (1980). Voorts namen we ook een item op dat peilt naar de inschatting die studenten maken van hun schools presteren in vergelijking met andere klasgenoten. Om 'interesse in de leerinhoud' te meten namen we twee items uit de vorige JOP-monitor over.

De relatie met leerkrachten en de ervaren responsiviteit van leerkrachten werd bevraagd aan de hand van items die werden overgenomen uit de vorige JOP-monitors. De vragen hebben betrekking op de contacten met leerkrachten, de ruimte voor een eigen mening en wie men als individu is. Het item 'de leerkrachten op school respecteren mij' is gebaseerd op de Vlaamse 'Oprit 14'-studie (Clycq & Vandenbroucke, 2012). Net als in de vorige monitor namen we daarnaast items op die het deelaspect 'school als leefomgeving' dekken. Dit thema is een voortzetting van het thema 'school als sociale praktijk' in JOP 3 en gaat in op 'burgerschapsleren' dat plaatsvindt binnen de schoolmuren. Zodoende focussen wij ook op die interactie- en leerprocessen binnen de school en of school een plek is waar leerlingen 'zichzelf' kunnen zijn (of 'meer' dan enkel en alleen leerling). De vragen gaan in op hoe de schoolcontext jongeren toelaat om zich te ontwikkelen op breder persoonlijk vlak. De items voor dit deelaspect werden door het JOP zelf geformuleerd. Hierbij werden vraagformuleringen soms licht aangepast in functie van begripbaarheid, naar aanleiding van ervaringen tijdens eerdere afnames van de JOP-monitor (2013 en 2018). De vragen vertrekken steeds vanuit de ervaring van jongeren eerder dan metingen van schoolse prestaties en vaardigheden.

Sociale uitsluiting

Vlaamse en Brusselse scholieren voelen zich over het algemeen niet erg uitgesloten, met een score van ongeveer 3 op een schaal van 0 tot 10 in alle regio's (Tabel 31). Er zijn significante verschillen tussen contexten, maar de verschillen zijn al bij al beperkt. Met een gemiddelde score van 2,89 voelen Antwerpse jongeren zich het minst uitgesloten. Dit is significant lager dan bij jongeren in Brussel en Gent, met een gemiddelde score van respectievelijk 3,25 en 3,18. De effectgrootte en verschillen tussen regio's zijn echter klein.

Tabel 31 Sociale uitsluiting op school (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	580	2,8882	1,74584	0,07252	2,7457	3,0306		
Brussel	694	3,2500	1,80436	0,06848	3,1156	3,3845		
Gent	826	3,1776	1,78323	0,06203	3,0559	3,2994	,003	,005
Rest van Vlaanderen	681	3,1117	1,79959	0,06898	2,9763	3,2472		

Items: (1) Ik heb op school weinig vrienden, (2) Mijn klasgenoten gaan liever met andere klasgenoten om dan met mij, (3) Ik maak veel plezier met mijn klasgenoten (omgekeerd gecodeerd), (4) Ik word gepest op school, (5) Ik voel mij vaak ongelukkig als ik op school ben.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord

Ervaren studiedruk en academisch zelfbeeld

De score op de schaal varieert afhankelijk van de regio tussen 4,17 (in Antwerpen) en 4,55 (in Brussel) op een schaal van 0 (laagst mogelijke studiedruk en meest positieve inschatting van het eigen presteren) tot 10 (hoogste studiedruk en slechtste inschatting van het eigen presteren). Jongeren ervaren dus gemiddeld genomen noch erg veel, noch erg weinig studiedruk en hebben noch een heel positieve, noch een heel negatieve inschatting van het eigen presteren. Brusselse jongeren scoren significant hoger dan jongeren in de andere contexten en ervaren met andere woorden meer studiedruk en schatten het eigen presteren negatiever in. De verschillen tussen de regio's zijn echter klein, net als de effectgrootte (Tabel 32).

Tabel 32 Ervaren studiedruk en (negatief) academisch zelfbeeld (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	575	4,1679	2,22852	,09295	3,9854	4,3505		
Brussel	679	4,5536	1,94285	,07456	4,4072	4,7000		
Gent	823	4,2315	2,16025	,07532	4,0837	4,3794	,002	,005
Rest van Vlaanderen	675	4,1914	2,12356	,08171	4,0310	4,3518		

Items: (1) De hoeveelheid te verwerken leerstof is te groot voor mij, (2) Ik heb vaak het gevoel dat ik tot het uiterste moet gaan om mijn studie aan te kunnen, (3) Ik verwerk de leerstof meestal trager dan de anderen van mijn klas, (4) Ik ben één van de betere leerlingen van mijn klas (omgekeerd gecodeerd).

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord

Interesse in de leerinhoud

De gemiddelde score varieert tussen 5,78 in Brussel en 5,95 in Gent op een schaal van 0 tot 10, waarbij hogere waarden wijzen op meer interesse in de leerinhoud (Tabel 33). Jongeren zijn dus eerder geïnteresseerd in de leerinhoud, hoewel dit helemaal niet uitgesproken is. Er zijn geen significante verschillen tussen de regio's.

Tabel 33 Interesse in de leerinhoud (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	575	5,8686	2,35895	,09840	5,6753	6,0619		
Brussel	678	5,7751	2,17279	,08343	5,6113	5,9389		
Gent	822	5,9482	2,19239	,07648	5,7981	6,0983	,529	,001
Rest van Vlaanderen	675	5,8561	2,30084	,08853	5,6823	6,0299		

Items: (1) In de meeste van mijn vakken ben ik echt geïnteresseerd, (2) Ik ben tevreden over mijn studierichting.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord

Relatie met en ervaren responsiviteit van de leerkrachten

De gemiddelde score varieert van 6,10 in Brussel tot 6,40 in Gent op een schaal van 0 tot 10, waarbij hogere waarden wijzen op een betere relatie met de leerkrachten en een grotere ervaren responsiviteit van de leerkrachten (Tabel 34). Jongeren rapporteren dus een eerder goede relatie met hun leerkrachten. De ervaren relatie met en responsiviteit van de leerkrachten is gelijkaardig in de verschillende regio's.

Tabel 34 Relatie met en ervaren responsiviteit van leerkrachten (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	580	6,0952	2,27720	,09454	5,9095	6,2809		
Brussel	690	6,2259	2,10127	,07999	6,0689	6,3830		
Gent	829	6,4006	2,02102	,07018	6,2629	6,5384	,054	,003
Rest van Vlaanderen	683	6,2014	2,15425	,08243	6,0396	6,3633		

Items: (1) De leerkrachten op school respecteren mij, (2) Ik ben tevreden over de contacten met de leerkrachten, (3) Ik kan openlijk mijn mening geven, ook als die verschilt van die van de leerkrachten.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord

Ervaren responsiviteit van de school en de school als leefomgeving

De score voor ervaren responsiviteit van de school varieert van 5,56 in Antwerpen tot 5,92 in Gent op een schaal van 0 tot 10, waarbij hogere waarden erop wijzen dat jongeren de school als meer responsief ervaren voor wie ze zijn als individu (Tabel 35). Jongeren ervaren de school dus gemiddeld genomen niet als heel responsief, maar ook niet als heel onresponsief. Gentse jongeren ervaren hun schoolcontext als meer responsief dan jongeren uit Antwerpen, maar de verschillen zijn klein, net als de effectgrootte.

Tabel 35 Ervaren responsiviteit van de school en de school als omgeving waar men ontwikkelt als persoon (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
Antwerpen	572	5,5648	2,03372	,08505	5,3978	5,7319		
Brussel	678	5,8126	1,98253	,07611	5,6631	5,9620		
Gent	819	5,9198	1,88480	,06586	5,7905	6,0491	,005	,005
Rest van Vlaanderen	680	5,6779	1,96464	,07536	5,5299	5,8258		

Items: (1) Bij ons op school zijn niet enkel punten belangrijk, maar ook wie ik ben als persoon, (2) Op deze school kan ik zijn wie ik ben, (3) Bij ons op school wordt er naar leerlingen geluisterd, (4) Bij ons op school wordt iedereen eerlijk behandeld, ongeacht rijkdom, geloof of afkomst, (5) Bij ons op school helpen ze me te ontdekken wat ik graag doe.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord

Schoolloopbaan

Om beter zicht te krijgen op de schoolloopbaan van de jongeren gaan we in op het percentage jongeren dat ooit al een B-attest kreeg, het percentage jongeren dat al eens moest zittenblijven en het percentage jongeren dat aangeeft soms te spijbelen (respectievelijk Tabel 35, Tabel 36 en Tabel 37).

Tabel 36 Ooit B-attest gekregen

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Nee	827 _a	68,4%	998 _a	71,0%	1262 _b	77,0%	1088 _b	79,1%
Ja	382 _a	31,6%	407 _a	29,0%	377 _b	23,0%	288 _b	20,9%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Afhankelijk van de regio kreeg 2 tot 3 op 10 ooit een B-attest, waarbij bepaalde studierichtingen worden uitgesloten bij het overgaan naar een volgend leerjaar. Antwerpse en Brusselse jongeren rapporteren significant vaker dat ze al eens een B-attest kregen dan jongeren uit Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen.

Wat zittenblijven betreft stellen we zeer gelijkaardige cijfers vast: afhankelijk van de regio dubbelde 2 tot 3 op 10 ooit een leerjaar. Antwerpse en Brusselse jongeren rapporteren significant vaker dat ze al eens een leerjaar moesten overdoen dan jongeren uit Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen.

Tabel 37 Zittenblijven in lager of secundair onderwijs

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
Ben je ooit blijven zitten?	N	%	N	%	N	%	N	%
Nee	883 _a	73,3%	971 _a	69,9%	1299 _b	79,4%	1081 _b	78,3%
Ja	321 _a	26,7%	419 _a	30,1%	336 _b	20,6%	300 _b	21,7%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Tabel 38 Spijbelen

Ik blijf soms van school weg, terwijl ik eigenlijk aanwezig moet zijn	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
(Helemaal) niet akkoord	446 _a	77,7%	482 _b	70,3%	646 _a	78,1%	551 _a	81,1%
Tussen beide	43 _a	7,5%	108 _b	15,7%	74 _a	8,9%	59 _a	8,7%
(Helemaal) akkoord	85 _a	14,8%	96 _a	14,0%	107 _a	12,9%	69 _a	10,2%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Zo'n 10% tot 15% van de jongeren gaat (helemaal) akkoord met de stelling dat ze soms wegblijven van school, terwijl ze eigenlijk aanwezig moeten zijn (spijbelen). Het percentage jongeren dat aangeeft te spijbelen, verschilt niet significant tussen de contexten. Het aandeel jongeren dat (helemaal) niet akkoord gaat met de stelling en met andere woorden niet spijbelt, varieert van 70,3% in Brussel tot 81,1% in niet-grootstedelijk Vlaanderen. In vergelijking met de andere contexten zijn er in Brussel significant minder jongeren die niet spijbelen. Brussel heeft ook het hoogste aandeel jongeren dat 'tussen beide' scoort.

Studentenjob

Afhankelijk van de regio doet 44% tot 63% van de jongeren van 15 en ouder¹¹ een studentenjob (Tabel 39). Enkel in Brussel gaat het over minder dan de helft van de jongeren; dit is significant lager dan in de andere grootsteden en in niet-grootstedelijk Vlaanderen. De jongeren die een studentenjob uitvoerden, gaven ook aan wanneer ze dit precies deden (Tabel 40). Van de jongeren die werken doet zo'n 60% dit in de zomervakantie. Hierbij zijn er geen significante verschillen tussen de regio's. Zo'n 50% tot 60% werkt in andere vakanties dan de zomervakantie. Brusselse jongeren werken minder vaak in de andere vakanties dan jongeren in Antwerpen en Gent. Daarnaast werkt 43% tot 64% van de jongeren met een studentenjob in het weekend, waarbij opnieuw Brusselse jongeren dit minder vaak doen dan jongeren in de andere regio's. Tot slot werkt 25% à 30% op weekdays in het schooljaar. Hierbij zijn er geen significante verschillen tussen de regio's.

¹¹ De vraag rond het uitvoeren van een studenten- of vakantiejob werd gesteld aan jongeren van 15 en ouder omdat zij wettelijk gezien een bijbaantje mogen uitvoeren (als ze de eerste twee studiejaar van het secundair onderwijs achter de rug hebben).

Tabel 39 Studenten- of vakantiejob in de laatste 12 maanden (bij jongeren van 15 en ouder)

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Nee	300 _a	43,4%	428 _b	55,8%	364 _a	37,4%	327 _a	43,7%
Ja	391 _a	56,6%	339 _b	44,2%	608 _a	62,6%	422 _a	56,3%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Tabel 40 Gewerkte periodes (voor de jongeren die een studentenjob doen)

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Zomervakantie	223 _a	57,0%	198 _a	58,6%	382 _a	63,0%	276 _a	65,9%
Andere schoolvakanties	236 _a	60,4%	170 _b	50,1%	371 _a	61,1%	239 _{a, b}	57,0%
Weekends tijdens schooljaar	249 _a	63,7%	145 _b	42,9%	346 _a	57,0%	246 _a	58,6%
Weekdagen tijdens schooljaar	117 _a	29,9%	88 _a	26,0%	168 _a	27,7%	125 _a	29,8%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Vrije tijd

Georganiseerde vrije tijd

Net als in eerdere JOP-monitoren beantwoordden de jongeren ook vragen over hun deelname aan (activiteiten van) verenigingen. Ze gaven voor een lijst van verenigingstypes aan of ze er nu, vroeger of nog nooit aan deelnamen.

Veel jongeren zijn betrokken bij het verenigingsleven. Ongeveer 7 op de 10 jongeren neemt deel aan activiteiten van een vereniging (Tabel 41). Het hoogste deelnamecijfer wordt vastgesteld bij Gentse jongeren (72,9%), het laagste bij Antwerpse jongeren (66,7%). Dit verschil is ook statistisch significant. Brusselse jongeren en jongeren in de rest van Vlaanderen bevinden zich tussenin. Het valt op dat het percentage jongeren dat nog nooit deelnam aan de activiteiten van een vereniging niet significant verschilt tussen de regio's; in alle gevallen gaat het over iets meer dan 10%. Antwerpse jongeren waren wel significant vaker vroeger deelnemer (maar nu niet meer) dan Gentse jongeren. Dit betekent dat Antwerpse jongeren wel ongeveer even vaak startten in een vereniging, maar vaker gestopt zijn.

Tabel 41 Deelname aan een vereniging

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
Deelname aan een ...		N	%	N	%	N	%	N	%
Vereniging in het algemeen	Nooit	150 _a	12,6%	165 _a	11,7%	171 _a	10,5%	139 _a	10,1%
	Vroeger	247 _a	20,7%	265 _{a, b}	18,8%	269 _b	16,6%	262 _{a, b}	19,1%
	Nu	795 _a	66,7%	977 _{a, b}	69,4%	1183 _b	72,9%	973 _{a, b}	70,8%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Tabel 42 Deelname aan een sportvereniging

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
Deelname aan een ...		N	%	N	%	N	%	N	%
Sportvereniging	Nooit	332 _{a, b}	27,9%	407 _b	28,9%	407 _{a, b}	25,1%	325 _a	23,7%
	Vroeger	262 _{a, b}	22,0%	334 _b	23,8%	312 _a	19,2%	311 _{a, b}	22,7%
	Nu	598 _{a, b}	50,2%	665 _b	47,3%	905 _c	55,7%	737 _{a, c}	53,7%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Sportverenigingen zijn het meest populaire verenigingstype bij jongeren. In alle regio's neemt ongeveer de helft of meer van de jongeren in het secundair onderwijs op dit moment deel aan een sportvereniging. Ongeveer een kwart van de jongeren nam nog nooit deel aan de activiteiten van een sportvereniging. We stellen significante verschillen naargelang de regio vast. In Brussel is het percentage jongeren dat nog nooit deelnam het hoogst, terwijl het percentage dat momenteel deelneemt het laagst is. Gentse jongeren en jongeren in niet-grootstedelijk Vlaanderen nemen het vaakst deel op dit moment en hebben het minst vaak nog nooit deelgenomen. Brusselse jongeren zijn

op dit moment significant minder vaak lid van een sportvereniging dan jongeren uit Gent en de rest van Vlaanderen. Ook het verschil tussen Antwerpse en Gentse jongeren in huidige deelname is statistisch significant, waarbij Antwerpse jongeren minder vaak deelnemen dan Gentse.

Tabel 43 Deelname aan een jeugdvereniging en subtypes

Deelname aan een ...		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Jeugdvereniging (algemeen)	Nooit	643 _a	54,0%	816 _a	58,0%	682 _b	42,0%	626 _b	45,6%
	Vroeger	261 _{a, b}	21,9%	285 _b	20,3%	424 _{a, c}	26,1%	383 _c	27,9%
	Nu	287 _{a, b}	24,1%	305 _b	21,7%	518 _c	31,9%	365 _a	26,6%
Jeugdbeweging	Nooit	800 _a	67,1%	1031 _b	73,3%	922 _c	56,8%	812 _c	59,1%
	Vroeger	174 _a	14,6%	184 _a	13,1%	350 _b	21,6%	319 _b	23,2%
	Nu	218 _{a, b}	18,3%	191 _c	13,6%	352 _b	21,7%	243 _a	17,7%
Speelpleinwerking, kamp, speelactiviteiten en initiatieven in de vakantieperiodes	Nooit	883 _a	74,1%	1026 _a	73,0%	1044 _b	64,3%	915 _b	66,6%
	Vroeger	237 _{a, b}	19,9%	243 _b	17,3%	391 _c	24,1%	316 _{a, c}	23,0%
	Nu	72 _a	6,0%	136 _b	9,7%	189 _b	11,6%	142 _b	10,3%
Jeugdhuis	Nooit	1116 _a	93,6%	1304 _a	92,7%	1497 _a	92,2%	1294 _a	94,2%
	Vroeger	46 _a	3,9%	57 _a	4,1%	57 _a	3,5%	26 _b	1,9%
	Nu	30 _a	2,5%	46 _a	3,3%	70 _a	4,3%	53 _a	3,9%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

De *jeugdverenigingen* omvatten jeugdbewegingen, jeugdhuisen en speelpleinwerkingen en andere vakantie-initiatieven gericht op jongeren. Afhankelijk van de regio neemt 2 tot 3 op de 10 jongeren deel aan een jeugdvereniging (Tabel 43). Huidige deelname is significant lager bij Brusselse jongeren tegenover Gentse jongeren en jongeren in de rest van Vlaanderen. Ook het verschil tussen Antwerpse en Gentse jongeren in deelname is statistisch significant.

Bij een detailanalyse van deelname aan jeugdverenigingen valt op dat in het bijzonder jeugdbewegingen populair zijn. Behalve in Brussel neemt ongeveer 2 op de 10 deel aan een jeugdbeweging. Brusselse jongeren nemen significant minder vaak deel aan de activiteiten van een jeugdbeweging dan jongeren uit andere regio's (13,6%). Het huidige deelnamepercentage ligt het hoogst bij de Gentse jongeren (21,7%). In Gent en de rest van Vlaanderen heeft meer dan 4 op de 10 ooit al (vroeger of nu) deelgenomen aan de activiteiten van een jeugdbeweging. Dat is significant meer dan bij Antwerpse en Brusselse jongeren. Het percentage non-participanten bij de Brusselse jongeren ligt significant hoger dan in de andere regio's (namelijk 73,3%, wat 6,2 procentpunten tot 16,5 procentpunten hoger is dan in de andere regio's).

Wat deelname aan speelpleinwerking en andere lokale vakantie-initiatieven betreft, neemt (minder dan) 10% van de jongeren deel. Het huidige deelnamepercentage is het laagst bij Antwerpse jongeren en dit verschil met de andere regio's is ook statistisch significant. Zo'n drie vierde van de Antwerpse en Brusselse jongeren nam nog nooit deel aan dit type vereniging. Hiermee is de niet-participatie significant hoger dan bij Gentse jongeren of bij jongeren in de rest van Vlaanderen.

Deelname aan activiteiten van jeugdhuizen, jeugdcentra, jeugdclubs en dergelijke is in alle regio's eerder laag (< 5%). Er worden geen significante verschillen tussen regio's vastgesteld.

Tabel 44 Deelname aan een cultuurvereniging en subtypes

Deelname aan een ...		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Cultuurvereniging (algemeen)	Nooit	783 _a	65,7%	863 _{a, b}	61,4%	971 _b	59,8%	857 _{a, b}	62,4%
	Vroeger	225 _a	18,9%	255 _a	18,1%	383 _b	23,6%	284 _{a, b}	20,7%
	Nu	184 _a	15,4%	288 _b	20,5%	271 _a	16,7%	232 _{a, b}	16,9%
Muziekschool, tekenacademie, academie voor beeldende kunst, ...	Nooit	860 _a	72,1%	973 _{a, b}	69,2%	1088 _b	67,0%	973 _{a, b}	70,8%
	Vroeger	197 _a	16,5%	228 _a	16,2%	343 _b	21,1%	243 _{a, b}	17,7%
	Nu	135 _a	11,3%	205 _a	14,6%	193 _a	11,9%	158 _a	11,5%
Andere hobbyvereniging	Nooit	783 _a	65,7%	863 _{a, b}	61,4%	971 _b	59,8%	857 _{a, b}	62,4%
	Vroeger	225 _a	18,9%	255 _a	18,1%	383 _b	23,6%	284 _{a, b}	20,7%
	Nu	184 _a	15,4%	288 _b	20,5%	271 _a	16,7%	232 _{a, b}	16,9%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Deelname aan *cultuurverenigingen* omvat deelname aan enerzijds kunstacademies, muziek- en dansscholen en vergelijkbare instellingen en anderzijds andere hobbyverenigingen. Afhankelijk van de regio varieert het huidige deelnamecijfer tussen ongeveer 15% en 20%. Brusselse jongeren nemen iets vaker op dit moment deel aan een cultuurvereniging dan jongeren uit Antwerpen, Gent of de rest van Vlaanderen. Dit verschil is statistisch significant. Wat Gentse jongeren betreft valt op dat zij, in tegenstelling tot Antwerpse en Brusselse jongeren, wat vaker in het verleden deelnemer waren, maar nu niet meer. Bovendien is het percentage jongeren dat nog nooit deelnam aan de activiteiten van een cultuurvereniging iets lager in Gent dan in Antwerpen. Gentse jongeren zijn dus significant vaker gestopt met hun deelname aan de activiteiten van een cultuurvereniging (i.e. drop-out).

De detailanalyse toont een gelijkaardig patroon bij zowel kunstacademies als andere hobbyverenigingen. Het huidige deelnamepercentage aan muziekscholen, tekenacademies, academies voor beeldende kunst, ... verschilt niet significant naargelang de regio en varieert tussen 11,3% bij Antwerpse jongeren en 14,6% bij Brusselse jongeren. Het percentage non-participanten ligt met 67% het laagste bij Gentse jongeren en bij diezelfde groep ligt het aantal ooit-participanten het hoogste. Gentse jongeren stoppen met andere woorden vaker met hun deelname aan een kunstacademie doorheen hun jeugd dan jongeren in de andere steden.

Meer dan 2 op 10 Brusselse jongeren nemen deel aan een hobbyvereniging. Hiermee ligt het deelnamepercentage bij Brusselse jongeren significant hoger dan in de andere steden. In de andere regio's schommelt het huidige deelnamepercentage tussen 15% en 17%. Opnieuw ligt de uitval bij Gentse jongeren significant hoger dan in de andere steden.

Het aandeel jongeren dat deelneemt aan *doelgroepgerichte verenigingen* varieert afhankelijk van de regio tussen 5% en 12% (Tabel 45). Doelgroepgerichte verenigingen omvatten een waaier van verenigingen gericht op een specifieke groep van jongeren: etnisch-culturele verenigingen, levensbeschouwelijke en religieuze verenigingen, verenigingen voor jeugd met een handicap of voor maatschappelijk kwetsbare jeugd. In lijn met het profiel van de jongeren in die contexten nemen

jongeren in Antwerpen en vooral Brussel significant vaker deel aan doelgroepgerichte verenigingen dan jongeren in Gent of de rest van Vlaanderen. Brusselse jongeren zijn ook significant vaker ooit deelnemer geweest dan jongeren uit andere regio's. Een kwart van de Brusselse jongeren is ooit al (vroeger of nu) deelnemer geweest.

Tabel 45 Deelname aan een doelgroepgerichte vereniging en subtypes

Deelname aan een ...		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Doelgroepgerichte vereniging (algemeen)	Nooit	974 _a	81,7%	1059 _b	75,3%	1430 _c	88,1%	1250 _d	91,0%
	Vroeger	104 _a	8,7%	175 _b	12,4%	102 _a	6,3%	56 _c	4,1%
	Nu	114 _a	9,6%	172 _a	12,2%	92 _b	5,7%	67 _b	4,9%
Etnisch-culturele vereniging	Nooit	1158 _{a, b}	97,1%	1346 _b	95,7%	1575 _b	97,0%	1352 _a	98,5%
	Vroeger	24 _{a, b}	2,0%	40 _b	2,8%	33 _{a, b}	2,0%	14 _a	1,0%
	Nu	10 _a	0,8%	20 _a	1,4%	16 _a	1,0%	7 _a	0,5%
Religieuze of levensbeschouwelijke vereniging	Nooit	1004 _a	84,3%	1105 _b	78,6%	1471 _c	90,5%	1270 _c	92,4%
	Vroeger	85 _a	7,1%	150 _b	10,7%	80 _{a, c}	4,9%	45 _c	3,3%
	Nu	102 _a	8,6%	151 _a	10,7%	74 _b	4,6%	59 _b	4,3%
Vereniging voor maatschappelijk kwetsbare jeugd	Nooit	1169 _a	98,1%	1378 _a	98,0%	1604 _{a, b}	98,8%	1364 _b	99,3%
	Vroeger	14 _a	1,2%	17 _a	1,2%	13 _a	0,8%	7 _a	0,5%
	Nu	9 _a	0,8%	11 _a	0,8%	7 _a	0,4%	2 _a	0,1%
Jeugdvereniging voor jongeren met handicap	Nooit	1184 _a	99,4%	1389 _a	98,9%	1615 _a	99,4%	1365 _a	99,4%
	Vroeger	6 _{a, b}	0,5%	12 _b	0,9%	4 _{a, b}	0,2%	0 _a	0,0%
	Nu	1 _a	0,1%	4 _a	0,3%	6 _a	0,4%	8 _a	0,6%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Verdere detailanalyse van de doelgroepgerichte verenigingen botst op het feit dat de absolute aantallen voor sommige verenigingstypes laag zijn. Deelnamepercentages aan etnisch-culturele verenigingen zijn in alle regio's laag (<1,5%). Huidige deelname aan religieuze of levensbeschouwelijke verenigingen schommelt bij Antwerpse en Brusselse jongeren rond de 10%, wat significant hoger is dan bij Gentse jongeren en jongeren in de rest van Vlaanderen (< 5%). Meer dan 20% van de Brusselse jongeren nam ooit al (vroeger of nu) deel aan een religieuze of levensbeschouwelijke vereniging. Dit is significant hoger dan in de andere regio's. Er zijn geen significante verschillen wat betreft verenigingen voor kinderen en jongeren met een handicap of maatschappelijk kwetsbare jeugd, maar sowieso zijn de geobserveerde aantallen te laag om hierover betekenisvolle uitspraken te doen.

Sociale verenigingen omvatten de humanitaire verenigingen, milieuverenigingen, leerlingen- en andere school- en onderwijsgerelateerde raden, jeugd- en andere raden (bv. cultuurraad) en de jeugdafdelingen van politieke partijen (Tabel 46). Deelnamepercentages liggen voor alle regio's eerder laag (minder dan 8%). Brusselse jongeren nemen het vaakst deel aan een sociale vereniging. In vergelijking met Gentse jongeren is dit verschil ook net statistisch significant.

Tabel 46 Deelname aan een sociale vereniging en subtypes

Deelname aan een ...		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Sociale vereniging (algemeen)	Nooit	1037 _a	87,0%	1198 _a	85,2%	1392 _a	85,7%	1176 _a	85,7%
	Vroeger	98 _a	8,2%	107 _a	7,6%	156 _a	9,6%	122 _a	8,9%
	Nu	57 _{a, b}	4,8%	101 _b	7,2%	76 _a	4,7%	75 _{a, b}	5,5%
Humanitaire vereniging	Nooit	1170 _{a, b}	98,1%	1357 _b	96,5%	1597 _a	98,3%	1351 _a	98,4%
	Vroeger	17 _a	1,4%	22 _a	1,6%	18 _a	1,1%	16 _a	1,2%
	Nu	6 _a	0,5%	27 _b	1,9%	9 _a	0,6%	6 _a	0,4%
Vereniging of actiegroep rond milieu, dierenrechten of duurzame voeding	Nooit	1172 _a	98,3%	1368 _a	97,4%	1592 _a	98,0%	1352 _a	98,4%
	Vroeger	13 _a	1,1%	22 _a	1,6%	21 _a	1,3%	8 _a	0,6%
	Nu	7 _a	0,6%	15 _a	1,1%	11 _a	0,7%	14 _a	1,0%
Jeugdraad, (kinder)gemeenteraad, cultuurraad, sportraad	Nooit	1181 _{a, b}	99,1%	1377 _b	97,9%	1610 _a	99,1%	1361 _{a, b}	99,1%
	Vroeger	10 _a	0,8%	20 _a	1,4%	13 _a	0,8%	9 _a	0,7%
	Nu	1 _{a, b}	0,1%	9 _b	0,6%	1 _a	0,1%	3 _{a, b}	0,2%
Leerlingenraad, studentenraad, schoolraad, ...	Nooit	1069 _a	89,7%	1264 _a	89,9%	1441 _a	88,7%	1216 _a	88,6%
	Vroeger	77 _a	6,5%	81 _a	5,8%	129 _a	7,9%	100 _a	7,3%
	Nu	46 _a	3,9%	61 _a	4,3%	55 _a	3,4%	57 _a	4,2%
Politieke jongerenbeweging	Nooit	1188 _a	99,7%	1395 _a	99,2%	1613 _a	99,3%	1371 _a	99,8%
	Vroeger	2 _a	0,2%	6 _a	0,4%	6 _a	0,4%	1 _a	0,1%
	Nu	1 _a	0,1%	5 _a	0,4%	6 _a	0,4%	2 _a	0,1%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Voor verdere detailanalyse van deelname aan sociale verenigingen zijn de absolute aantallen voor de meeste verenigingstypes te beperkt om betekenisvolle uitspraken te doen. Huidige deelnamepercentages aan humanitaire verenigingen, milieuverenigingen, jeugd- en andere raden (bv. cultuurraad) en de jeugdafdelingen van politieke partijen liggen in alle regio's, op een enkele uitzondering na, onder de 1%. Huidige deelname aan leerlingenraden, scholierenparlementen, studenten- en schoolraden ligt hoger en schommelt in alle contexten rond de 4%; 6% tot 8% was vroeger betrokken bij een onderwijsgerelateerde raad, maar nu niet meer. Er zijn geen verschillen naargelang de regio.

Ongeorganiseerde vrije tijd

In de grootstedelijke monitor wordt traditioneel ook deelname aan een (beperkte) set van ongeorganiseerde vrijetijdsactiviteiten bevraagd. Aan sommige activiteiten nemen jongeren frequent deel, aan andere minder frequent. Jongeren sporten frequent (in ongeorganiseerd verband), doen vaak buiten activiteiten, wandelen of picknicken en doen regelmatig klusjes en huishoudelijke taken thuis. Een overzicht van de bevraagde activiteiten en frequentie van participatie bij jongeren wordt weergegeven in Tabel 47.

Tabel 47 Deelname aan ongeorganiseerde vrijetijdsactiviteiten in de afgelopen 12 maanden

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Buiten activiteiten doen, wandelen of picknicken	Niet	341 _{a, b}	28,2%	460 _b	32,8%	436 _a	26,6%	405 _{a, b}	29,3%
	(Minder dan) maandelijks	322 _a	26,7%	393 _a	28,0%	457 _a	27,9%	408 _a	29,5%
	Wekelijks	465 _a	38,5%	461 _b	32,8%	631 _a	38,5%	483 _{a, b}	34,9%
	Dagelijks	80 _a	6,6%	90 _a	6,4%	114 _a	7,0%	87 _a	6,3%
Klusjes thuis en huishoudelijke taken	Niet	387 _a	31,9%	545 _b	38,7%	492 _a	30,1%	404 _a	29,3%
	(Minder dan) maandelijks	80 _a	6,6%	102 _a	7,2%	138 _a	8,4%	85 _a	6,2%
	Wekelijks	433 _{a, b}	35,7%	447 _b	31,8%	639 _{a, c}	39,0%	570 _c	41,3%
	Dagelijks	312 _a	25,7%	313 _a	22,2%	368 _a	22,5%	322 _a	23,3%
Sporten	Niet	294 _{a, b}	24,2%	401 _b	28,6%	348 _a	21,2%	316 _a	22,9%
	(Minder dan) maandelijks	102 _a	8,4%	123 _a	8,8%	144 _a	8,8%	98 _a	7,1%
	Wekelijks	666 _a	54,9%	697 _b	49,7%	891 _{a, b}	54,4%	785 _a	56,8%
	Dagelijks	151 _a	12,4%	182 _a	13,0%	255 _a	15,6%	183 _a	13,2%
Langsgaan bij vrienden of lief of samen met hen iets doen	Niet	451 _a	37,2%	671 _b	47,7%	440 _c	26,9%	411 _c	29,7%
	(Minder dan) maandelijks	262 _a	21,6%	371 _b	26,4%	504 _c	30,8%	436 _c	31,5%
	Wekelijks	470 _a	38,7%	339 _b	24,1%	625 _a	38,2%	498 _a	36,0%
	Dagelijks	30 _{a, b}	2,5%	26 _b	1,8%	67 _a	4,1%	38 _{a, b}	2,7%
Vrienden ontmoeten op straat, op pleinen, in de stad	Niet	410 _a	34,0%	650 _b	46,2%	531 _a	32,5%	561 _c	40,7%
	(Minder dan) maandelijks	334 _{a, b}	27,7%	357 _b	25,4%	508 _a	31,1%	415 _a	30,1%
	Wekelijks	422 _a	35,0%	354 _b	25,1%	522 _a	32,0%	356 _b	25,8%
	Dagelijks	41 _a	3,4%	47 _a	3,3%	72 _a	4,4%	48 _a	3,5%
Creatieve hobby's	Niet	839 _a	69,3%	882 _b	62,6%	1041 _b	63,6%	950 _a	68,6%
	(Minder dan) maandelijks	111 _a	9,2%	105 _a	7,5%	160 _a	9,8%	99 _a	7,1%
	Wekelijks	208 _a	17,2%	323 _b	22,9%	361 _{b, c}	22,1%	259 _{a, c}	18,7%
	Dagelijks	52 _a	4,3%	99 _b	7,0%	74 _a	4,5%	77 _{a, b}	5,6%
Boek of strip lezen als ontspanning	Niet	748 _a	61,5%	812 _a	57,6%	982 _a	59,9%	858 _a	61,9%
	(Minder dan) maandelijks	196 _a	16,1%	225 _a	16,0%	316 _a	19,3%	241 _a	17,4%
	Wekelijks	190 _a	15,6%	236 _a	16,7%	256 _a	15,6%	210 _a	15,2%
	Dagelijks	82 _a	6,7%	136 _b	9,7%	85 _a	5,2%	77 _a	5,6%
Naar een sportwedstrijd gaan kijken	Niet	755 _a	62,1%	971 _b	69,1%	954 _a	58,2%	827 _a	59,8%
	(Minder dan) maandelijks	348 _a	28,6%	323 _b	23,0%	526 _a	32,1%	388 _a	28,1%
	Wekelijks tot dagelijks	112 _{a, b}	9,2%	112 _b	8,0%	159 _{a, b}	9,7%	167 _a	12,1%

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Naar een muziekfestival of -concert gaan	Niet	919 _{a, b}	75,6%	1106 _b	78,4%	1177 _a	71,9%	1015 _a	73,3%
	(Minder dan) maandelijks	281 _{a, b}	23,1%	297 _b	21,1%	441 _a	26,9%	351 _a	25,3%
	Wekelijks tot dagelijks	15 _a	1,2%	7 _a	0,5%	20 _a	1,2%	19 _a	1,4%
Naar de bioscoop gaan	Niet	429 _a	35,7%	611 _b	43,5%	599 _a	36,7%	582 _b	42,1%
	(Minder dan) maandelijks	760 _a	63,2%	761 _b	54,2%	1016 _a	62,3%	785 _b	56,8%
	Wekelijks tot dagelijks	14 _{a, b}	1,2%	32 _b	2,3%	16 _a	1,0%	15 _{a, b}	1,1%
Andere culturele uitstappen of cultuurbezoek	Niet	800 _{a, b}	66,2%	918 _{a, b}	65,2%	1016 _b	62,0%	951 _a	68,7%
	(Minder dan) maandelijks	402 _{a, b}	33,3%	462 _{a, b}	32,8%	607 _b	37,0%	420 _a	30,3%
	Wekelijks tot dagelijks	7 _a	0,6%	27 _b	1,9%	16 _{a, b}	1,0%	13 _{a, b}	0,9%
Organisatie van een muziekfestival, cultureel evenement, fuif, buurtfeest	Niet	871 _a	72,1%	1042 _a	74,1%	982 _b	59,8%	914 _c	66,2%
	(Minder dan) maandelijks	315 _{a, b}	26,1%	341 _b	24,2%	601 _c	36,6%	414 _a	30,0%
	Wekelijks tot dagelijks	22 _a	1,8%	24 _a	1,7%	58 _b	3,5%	53 _b	3,8%

Ongeveer 40% tot 45% van de jongeren doet wekelijks of vaker *activiteiten buiten, wandelt of picknickt*. Verschillen tussen regio's zijn niet erg uitgesproken. Brusselse jongeren doen in vergelijking met jongeren uit de andere grootsteden minder vaak wekelijks activiteiten buiten.

Brusselse jongeren doen minder vaak *huishoudelijke taken en klusjes thuis* dan jongeren in andere regio's. Iets minder dan 4 op 10 Brusselse jongeren verricht geen huishoudelijke taken, in de andere regio's is dit maar ongeveer 3 op 10. Het percentage Gentse jongeren en jongeren in niet-grootstedelijk Vlaanderen dat wekelijks taken opneemt in het huishouden is significant hoger dan bij Brusselse jongeren.

Wat *sporten buiten de context van een sportvereniging* betreft valt op dat, afhankelijk van de regio, 21% tot 29% dit nooit doet. Brusselse jongeren rapporteren significant vaker dan Gentse jongeren en jongeren in de rest van Vlaanderen niet te sporten (buiten de context van een sportvereniging). Antwerpse jongeren en jongeren in de rest van Vlaanderen rapporteren significant vaker wekelijks te sporten dan Brusselse jongeren. Gentse jongeren sporten het vaakst dagelijks (15,6%, tegenover zo'n 13% elders), maar op dit vlak zijn de verschillen tussen de regio's niet statistisch significant.

Afhankelijk van de regio gaat een kwart tot meer dan 40% van de jongeren wekelijks tot dagelijks *langs bij vrienden en lief of doen ze iets samen met hun vrienden of lief*; daarentegen doet 20% tot 30% dit (minder dan) maandelijks en ruim een kwart tot de helft van de jongeren doet dit nooit. Met name Brusselse jongeren rapporteren significant vaker dan jongeren uit andere regio's dit niet te doen: bijna de helft van de Brusselse jongeren gaat niet langs bij of spreekt niet af met vrienden of lief. Analoog hiermee blijkt dat Brusselse jongeren minder vaak wekelijks langsgaan bij vrienden of lief dan jongeren

uit de andere regio's. Daarnaast gaan ook Antwerpse jongeren minder langs bij hun vrienden of hun lief dan Gentse jongeren en jongeren in de rest van Vlaanderen: iets minder dan 40% van de Antwerpse jongeren doet dit niet tegenover (minder dan) 30% bij de Gentse jongeren en jongeren in de rest van Vlaanderen.

Bijna 30% tot 40% van de jongeren *ontmoet* wekelijks tot dagelijks *vrienden in de publieke ruimte*; daarentegen doet een kwart tot 30% van de jongeren dit (minder dan) maandelijks en doet een derde tot bijna de helft van de jongeren dit nooit. Er zijn duidelijke verschillen naar de locatie van de school van de jongere. Brusselse jongeren ontmoeten minder vaak vrienden in de publieke ruimte dan jongeren in de andere regio's. Ook jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen ontmoeten minder vaak vrienden op straat, op pleinen en in de stad dan jongeren uit Gent en Antwerpen. Gelijkaardig blijkt dat een kwart van de Brusselse jongeren en jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen wekelijks vrienden ontmoeten in de publieke ruimte tegenover ongeveer een derde van de jongeren uit Antwerpen of Gent. Dit verschil is statistisch significant.

Afhankelijk van de regio beoefent 30% tot bijna 40% van de jongeren een *creatieve hobby*. Brusselse en Gentse jongeren beoefenen vaker een creatieve hobby dan Antwerpse jongeren en jongeren in de rest van Vlaanderen. Brusselse en Gentse jongeren beoefenen iets vaker wekelijks een creatieve hobby dan jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen of Antwerpen (respectievelijk: 22,9%, 22,1%, 18,7% en 17,2%). Brusselse jongeren beoefenen iets vaker dagelijks een creatieve hobby dan jongeren uit de andere grootsteden.

Over het algemeen *leest* ongeveer 40% van de jongeren *als ontspanning*. Verschillen tussen regio's zijn over het algemeen beperkt. Enkel wat dagelijks lezen betreft scoren Brusselse jongeren iets hoger dan jongeren uit de andere contexten. Bijna 10% van de Brusselse jongeren leest dagelijks ter ontspanning, tegenover 5% tot 7% in de andere contexten.

Zo'n 30% tot iets meer dan 40% van de jongeren is in het afgelopen jaar *naar een sportwedstrijd gaan kijken*. Brusselse jongeren rapporteren significant vaker dan jongeren in de andere regio's dat ze niet naar een sportwedstrijd gingen kijken. In dezelfde lijn gaan Antwerpse, Gentse en niet-grootstedelijke jongeren significant vaker (minder dan) maandelijks naar een sportwedstrijd kijken dan Brusselse jongeren. Jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen gaan het meest wekelijks of vaker naar een sportwedstrijd kijken (12,1%). Dit is significant meer dan bij Brusselse jongeren (8,0%).

Afhankelijk van de regio ging ruim 20% tot bijna 30% van de jongeren *naar een muziekfestival of concert*. Brusselse jongeren woonden iets minder vaak een muziekfestival of concert bij dan Gentse jongeren of jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen.

Wat naar de *bioscoop* gaan betreft, stellen we vast dat 36% tot 44% van de jongeren in het afgelopen jaar niet naar de bioscoop ging en met andere woorden 56% tot 64% wel een bioscoop bezocht. Het percentage jongeren dat een bioscoop bezocht in het afgelopen jaar ligt hoger bij Antwerpse en Gentse jongeren dan bij Brusselse jongeren of jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen.

Ongeveer 1 op 3 tot bijna 40% van de jongeren deed in de afgelopen 12 maanden *een andere culturele uitstap of cultuurbezoek* (bv. naar toneel, een museum, boekvoordracht, ... gaan). Er zijn beperkte verschillen tussen de contexten. Gentse jongeren nemen significant vaker deel dan jongeren in niet-grootstedelijk Vlaanderen.

Een kwart tot 40% van de jongeren is betrokken bij de *organisatie van een (socio-)culturele activiteit*. Antwerpse en Brusselse jongeren zijn minder vaak hierbij betrokken dan Gentse jongeren en jongeren uit de rest van Vlaanderen.

Vrijetijdschansen

Naast vragen over de deelname aan georganiseerde en ongeorganiseerde vrijetijdsactiviteiten gaat de JOP-Grootstedelijke Monitor 3 in op 'ervaren vrijetijdschansen'. De jongeren rapporteerden in welke mate ze akkoord gaan met een reeks stellingen over de ervaren mogelijkheden in de vrije tijd (Tabel 48). Deze vragen, die als doel hebben in kaart te brengen hoe kansrijk jongeren opgroeien op vlak van vrije tijd, zijn nieuw en werden speciaal ontwikkeld voor de JOP-monitor. Vanuit een kinderrechtelijk perspectief geven de vragen meer inzicht in de mate waarin jongeren het gevoel hebben dat aan belangrijke elementen voor het recht op vrije tijd is voldaan. De stellingen en de domeinen die ze bestrijken werden gebaseerd op het VN-kinderrechtenverdrag en in het bijzonder de 'VN General comment No. 17 (2013) on the right of the child to rest, leisure, play, recreational activities, cultural life and the arts (art. 31)' (Committee on the Rights of the Child, 2013) en het 'AAAQ-framework' dat de verschillende aspecten van toegankelijkheid beschrijft (WHO, 2016). Deze stellingen capteren dus zowel inhoudelijke aspecten van het 'recht op vrije tijd', zoals bv. creatief kunnen zijn, als aspecten die te maken hebben met toegankelijkheid, zoals bv. plekken hebben om naar toe te gaan.

Een eerste reeks van stellingen gaat in op ontspanning en rust. Onafhankelijk van de regio antwoordt telkens een derde van de jongeren (helemaal) niet akkoord, tussen beide en (helemaal) akkoord te zijn met de stelling "Ik heb te weinig vrije tijd". Zo'n 25% tot 30% gaat (helemaal) akkoord met de stelling "In mijn vrije tijd moet ik meer doen dan ik wil doen". Dit is significant meer bij Brusselse jongeren dan bij jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen (30,9% versus 24,1%). Brusselse jongeren gaan bovendien minder vaak (helemaal) niet akkoord met de stelling dan jongeren uit de andere regio's. In alle contexten rapporteren (iets) meer dan de helft van de jongeren dat ze genoeg mogelijkheden hebben om uit te rusten (52,0% (B) tot 57,7% (VL) gaat (helemaal) akkoord). Al bij al is er dus zeker een groep van jongeren die minder ontspanning en rust ervaart in de vrije tijd dan gewenst.

Een volgende reeks van stellingen geeft meer inzicht in de autonomie die jongeren hebben op het vlak van vrije tijd. Hierbij vertrekken we steeds van de eigen interesses van de jongere. In alle regio's heeft meer dan 60% van de jongeren het gevoel zelf te kunnen beslissen wat ze in hun vrije tijd doen, maar er zijn wel significante verschillen tussen de regio's. Het aandeel jongeren dat akkoord gaat met de stelling dat ze zelf kunnen beslissen wat ze in hun vrije tijd doen, is lager in Brussel dan in Gent en in niet-grootstedelijk Vlaanderen (respectievelijk 63,3%, 70,9% en 72,7%). Afhankelijk van de regio gaat zo'n 60% tot 75% van de jongeren (helemaal) akkoord met de stelling dat ze de plekken waar ze naartoe willen gaan in de vrije tijd zelfstandig kunnen bereiken. Antwerpse jongeren ervaren significant meer zelfstandige mobiliteit dan jongeren in de andere contexten. Bij niet-grootstedelijke jongeren is het aandeel dat zelfstandig vrijetijdsplekken kan bereiken het laagst. De mate waarin jongeren aangeven voldoende geld te hebben om in hun vrije tijd leuke dingen te doen, varieert naargelang de regio. Brusselse jongeren gaan significant minder vaak (helemaal) akkoord dan jongeren uit Antwerpen (respectievelijk 57,2% versus 63,5%), die op hun beurt significant minder vaak dan Gentse jongeren (68,6%) het gevoel hebben voldoende geld te hebben. Ook in niet-grootstedelijk Vlaanderen rapporteert 68,0% voldoende geld te hebben.

Tabel 48 Ervaren vrijetijdschansen

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Ik heb te weinig vrije tijd	(Helemaal) niet akkoord	396 _a	33,1%	478 _a	35,0%	553 _a	34,0%	509 _a	37,1%
	Tussen beide	410 _a	34,2%	469 _a	34,4%	549 _a	33,8%	448 _a	32,7%
	(Helemaal) akkoord	392 _a	32,7%	418 _a	30,6%	523 _a	32,2%	414 _a	30,2%
In mijn vrije tijd moet ik meer doen dan ik wil doen	(Helemaal) niet akkoord	511 _a	42,8%	467 _b	34,3%	677 _a	41,7%	608 _a	44,5%
	Tussen beide	357 _a	29,9%	474 _b	34,8%	511 _{a, b}	31,5%	429 _{a, b}	31,4%
	(Helemaal) akkoord	327 _{a, b}	27,4%	420 _b	30,9%	435 _{a, b}	26,8%	330 _a	24,1%
Ik heb genoeg mogelijkheden om uit te rusten	(Helemaal) niet akkoord	221 _{a, b}	18,4%	277 _b	20,1%	301 _{a, b}	18,5%	222 _a	16,1%
	Tussen beide	320 _a	26,7%	384 _a	27,9%	437 _a	26,9%	360 _a	26,2%
	(Helemaal) akkoord	658 _{a, b}	54,9%	716 _b	52,0%	886 _{a, b}	54,6%	793 _a	57,7%
Ik kan zelf beslissen wat ik in mijn vrije tijd doe	(Helemaal) niet akkoord	103 _a	8,6%	121 _a	8,8%	98 _b	6,0%	106 _{a, b}	7,7%
	Tussen beide	285 _{a, b}	23,8%	380 _b	27,6%	375 _a	23,0%	270 _a	19,6%
	(Helemaal) akkoord	809 _{a, b}	67,6%	874 _b	63,6%	1155 _{a, c}	70,9%	1001 _c	72,7%
De plekken waar ik naartoe wil gaan in mijn vrije tijd kan ik zelfstandig bereiken	(Helemaal) niet akkoord	85 _a	7,1%	167 _b	12,1%	171 _b	10,5%	156 _b	11,4%
	Tussen beide	219 _a	18,2%	331 _b	24,0%	388 _b	23,9%	394 _c	28,8%
	(Helemaal) akkoord	899 _a	74,7%	879 _{b, c}	63,8%	1062 _c	65,5%	817 _b	59,8%
Ik heb genoeg geld om in mijn vrije tijd leuke dingen te doen	(Helemaal) niet akkoord	170 _{a, b}	14,2%	240 _b	17,4%	203 _a	12,5%	177 _a	12,9%
	Tussen beide	267 _{a, b}	22,3%	350 _b	25,4%	306 _a	18,9%	262 _a	19,1%
	(Helemaal) akkoord	761 _a	63,5%	790 _b	57,2%	1113 _c	68,6%	934 _{a, c}	68,0%
Ik heb genoeg mogelijkheden om creatief bezig te zijn	(Helemaal) niet akkoord	129 _a	10,8%	163 _a	11,8%	120 _b	7,4%	130 _{a, b}	9,5%
	Tussen beide	330 _a	27,5%	368 _a	26,6%	402 _a	24,9%	343 _a	25,0%
	(Helemaal) akkoord	739 _a	61,7%	850 _a	61,5%	1093 _b	67,7%	898 _{a, b}	65,5%
Ik heb genoeg mogelijkheden om andere jongeren te ontmoeten	(Helemaal) niet akkoord	122 _a	10,2%	215 _b	15,6%	176 _a	10,9%	131 _a	9,5%
	Tussen beide	261 _a	21,8%	398 _b	28,8%	363 _a	22,4%	350 _{a, b}	25,4%
	(Helemaal) akkoord	813 _a	68,0%	769 _b	55,6%	1078 _a	66,7%	895 _a	65,0%
Ik heb genoeg mogelijkheden om samen met mijn	(Helemaal) niet akkoord	153 _{a, b}	12,7%	207 _b	15,0%	187 _a	11,5%	168 _{a, b}	12,2%
	Tussen beide	271 _a	22,6%	388 _b	28,2%	391 _{a, b}	24,1%	316 _a	23,0%

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
gezinsleden dingen te doen	(Helemaal) akkoord	777 _a	64,7%	782 _b	56,8%	1047 _a	64,4%	891 _a	64,8%
Ik heb genoeg mogelijkheden in de buurt om mijn vrije tijd in te vullen	(Helemaal) niet akkoord	189 _a	15,8%	244 _a	17,7%	258 _a	15,9%	234 _a	17,0%
	Tussen beide	313 _a	26,2%	407 _a	29,6%	451 _a	27,8%	422 _a	30,7%
	(Helemaal) akkoord	693 _a	58,0%	724 _b	52,7%	914 _{a, b}	56,3%	719 _b	52,3%
Ik heb voldoende plekken in mijn buurt waar ik naartoe kan gaan in mijn vrije tijd	(Helemaal) niet akkoord	168 _a	14,0%	223 _a	16,2%	245 _a	15,1%	224 _a	16,3%
	Tussen beide	258 _a	21,5%	364 _{b, c}	26,5%	393 _{a, c}	24,2%	408 _b	29,7%
	(Helemaal) akkoord	775 _a	64,5%	789 _{b, c}	57,3%	988 _{a, c}	60,8%	744 _b	54,1%
In mijn buurt zijn er weinig dingen om te doen voor jongeren zoals ik	(Helemaal) niet akkoord	561 _a	47,1%	581 _{a, b}	42,2%	646 _b	39,9%	482 _c	35,1%
	Tussen beide	336 _a	28,2%	428 _a	31,1%	504 _a	31,1%	446 _a	32,5%
	(Helemaal) akkoord	293 _a	24,6%	369 _a	26,8%	471 _{a, b}	29,1%	445 _b	32,4%
Ik ben op de hoogte van interessante activiteiten om te doen in mijn buurt in mijn vrije tijd	(Helemaal) niet akkoord	335 _a	28,1%	402 _a	29,2%	435 _a	26,8%	360 _a	26,3%
	Tussen beide	357 _a	30,0%	454 _a	33,0%	506 _a	31,2%	448 _a	32,7%
	(Helemaal) akkoord	499 _a	41,9%	519 _a	37,7%	683 _a	42,1%	563 _a	41,1%
Ik heb genoeg mogelijkheden om in een groene omgeving (park, bos, tuin, ...) te zijn	(Helemaal) niet akkoord	97 _{a, b}	8,1%	140 _b	10,2%	109 _a	6,7%	112 _{a, b}	8,2%
	Tussen beide	195 _a	16,2%	272 _a	19,7%	261 _a	16,1%	238 _a	17,3%
	(Helemaal) akkoord	910 _a	75,7%	966 _b	70,1%	1255 _a	77,2%	1022 _{a, b}	74,5%
Ik heb genoeg mogelijkheden om buiten te zijn	(Helemaal) niet akkoord	99 _{a, b}	8,3%	152 _b	11,1%	102 _a	6,3%	113 _{a, b}	8,2%
	Tussen beide	225 _{a, b}	18,8%	280 _b	20,5%	253 _a	15,6%	238 _{a, b}	17,3%
	(Helemaal) akkoord	873 _{a, b}	72,9%	937 _b	68,4%	1264 _c	78,1%	1027 _{a, c}	74,5%
Op de plekken waar ik naartoe wil gaan in mijn vrije tijd voel ik me niet op mijn gemak	(Helemaal) niet akkoord	896 _a	74,7%	924 _b	67,2%	1186 _a	73,1%	1023 _a	74,6%
	Tussen beide	202 _a	16,8%	292 _b	21,2%	290 _{a, b}	17,9%	246 _{a, b}	17,9%
	(Helemaal) akkoord	102 _{a, b}	8,5%	160 _b	11,6%	147 _{a, b}	9,1%	102 _a	7,4%
Op de plekken waar ik naartoe wil gaan in mijn vrije tijd voel ik me niet welkom	(Helemaal) niet akkoord	978 _a	81,7%	1031 _b	75,3%	1321 _a	81,4%	1136 _a	82,6%
	Tussen beide	142 _a	11,9%	226 _b	16,5%	192 _a	11,8%	161 _a	11,7%
	(Helemaal) akkoord	77 _a	6,4%	112 _a	8,2%	109 _a	6,7%	79 _a	5,7%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Meer dan 60% van de jongeren ervaart voldoende mogelijkheden om creatief bezig te zijn, met opnieuw significante verschillen tussen de regio's. Jongeren uit Gent gaan vaker (helemaal) akkoord dan jongeren uit de andere grootsteden (67,7% (G) versus 61,7% (A) en 61,5% (B)). Terwijl ongeveer twee derde van de jongeren in Antwerpen, Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen genoeg mogelijkheden ervaren om andere jongeren te ontmoeten, scoren Brusselse jongeren significant lager op deze stelling ((helemaal) akkoord: 55,6%). In Antwerpen, Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen rapporteren bijna 2 op 3 jongeren voldoende mogelijkheden te hebben om met gezinsleden dingen te doen in de vrije tijd. Brusselse jongeren scoren significant slechter: maar 57% van de jongeren ervaart voldoende mogelijkheden om in gezinsverband dingen te doen.

Een derde reeks van items gaat in op ervaringen met betrekking tot infrastructuur en (kennis van) het aanbod. Iets meer dan de helft van de jongeren ervaart voldoende mogelijkheden in de buurt om de vrije tijd in te vullen. In vergelijking met Antwerpse scholieren gaan jongeren in Brussel en niet-grootstedelijk Vlaanderen significant minder vaak (helemaal) akkoord met de stelling (respectievelijk 58,0% versus 52,7% en 52,3%). Afhankelijk van de context gaat zo'n 55% tot 65% van de jongeren (helemaal) akkoord met de stelling dat ze voldoende plekken hebben in de buurt waar ze naartoe kunnen gaan in hun vrije tijd. Bij Antwerpse en Gentse jongeren gaat het over meer dan 6 op de 10; dit is significant meer dan bij jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen (54,1%). Het aandeel Brusselse jongeren dat (helemaal) akkoord gaat zit tussen de Gentse en niet-grootstedelijke jongeren in. Een kwart tot iets meer dan 30% van de jongeren heeft het gevoel dat er in hun buurt weinig dingen zijn om te doen voor jongeren zoals zij. Dat aandeel is significant hoger in niet-grootstedelijk Vlaanderen (32,4%) dan in Antwerpen (24,6%) en Brussel (26,8%). Gentse jongeren scoren met 29,1% tussenin. Slechts zo'n 4 op de 10 gaan (helemaal) akkoord met de stelling 'Ik ben op de hoogte van interessante activiteiten om te doen in mijn buurt in mijn vrije tijd'. Dit verschilt niet naargelang de context. Merk op dat in vergelijking met de andere bevroegde aspecten, de ervaren vrijetijdskansen op vlak van infrastructuur en (kennis van het) aanbod minder hoog scoren.

Twee stellingen gaan specifiek in op buiten en in het groen zijn. Meer dan 70% van de jongeren ervaart voldoende mogelijkheden om in een groene omgeving te zijn. Het aandeel jongeren dat (helemaal) akkoord gaat met de stelling ligt significant hoger bij Antwerpse en Gentse jongeren dan bij Brusselse jongeren (75,7% (A) en 77,2% (G) tegenover 70,1% (B)). We stellen gelijkaardige cijfers vast wat betreft de ervaren mogelijkheid om buiten te zijn, waarbij 68,4% tot 78,1% van de jongeren in respectievelijk Brussel en Gent (helemaal) akkoord gaan met de stelling. Dit verschil tussen Gent en Brussel is statistisch significant.

Tot slot geven twee items meer inzicht in de ervaren veiligheid. Het aandeel jongeren dat zich niet op zijn gemak voelt op de vrijetijdsplekken waar ze naar toe willen gaan, schommelt in alle contexten rond de 10%. In Brussel is het aandeel jongeren dat (helemaal) akkoord gaat met de stelling significant groter dan in niet-grootstedelijk Vlaanderen (11,6% (B) versus 7,4% (VL)). In Brussel is het aandeel jongeren dat (helemaal) niet akkoord gaat (en zich dus eerder wel op het gemak voelt op de vrijetijdsplekken) significant lager dan in de andere contexten (67,2% versus 73 tot 75% in de andere contexten). Daarnaast voelt 6% tot 8% van de jongeren zich niet welkom op de plekken waar ze naar toe willen gaan in de vrije tijd. Terwijl in Brussel 3 op 4 (helemaal) niet akkoord gaat (en zich dus eerder wel welkom voelt op vrijetijdsplekken) is dat in andere contexten significant meer (ongeveer 80%).

Vrijetijdsmotieven

In de vragenlijst werden jongeren ook bevraagd over hun vrijetijdsmotieven. Deze geven aan welke zaken jongeren zoeken in hun vrije tijd en welke betekenis ze aan vrije tijd toekennen (Tabel 49). De jongeren gaven voor een reeks van stellingen, bv. 'In mijn vrije tijd wil ik vooral dingen bijleren' aan in welke mate ze akkoord gaan op een 5-punts Likertschaal van 'helemaal niet akkoord' tot 'helemaal akkoord'. Een deel van de stellingen kwam al aan bod in de vragenlijst van 2018 en is gebaseerd op de Leisure Motivation Scale van Beard & Ragheb (1983). Daarnaast werden extra stellingen toegevoegd omdat aanvullend kwantitatief en kwalitatief onderzoek had aangeduid dat voor sommige groepen van jongeren belangrijke vrijetijdsmotieven ontbraken (Van Elsen, et al., 2024; Van Elsen, 2024).

Een deel van de stellingen geeft zicht op de mate waarin jongeren in de vrije tijd hun leefwereld willen verruimen. Iets minder dan de helft van de jongeren wil vooral iets bijleren in Antwerpen, Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen; in Brussel gaat het over iets meer dan de helft. In alle contexten wil de (kleine) helft van de jongeren zichzelf beter leren kennen. Daarnaast wil ongeveer 2 op 3 nieuwe dingen ontdekken. Iets minder dan de helft van de jongeren in Antwerpen, Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen is graag creatief bezig, in Brussel gaat het over iets meer dan de helft.

Daarnaast is er aandacht voor het sociale aspect van vrije tijd. Meer dan 3 op de 4 jongeren ontmoet graag vrienden in de vrije tijd. Antwerpse jongeren rapporteren het meest dat ze graag vrienden ontmoeten in de vrije tijd (86,3%); dit is significant meer dan jongeren uit niet-grootstedelijk Vlaanderen (82,3%) en, zeer uitgesproken, dan Brusselse jongeren (75,2%). Daarnaast wil 59% tot 67,4% vooral tijd doorbrengen met gelijkgezinden. Brusselse jongeren zoeken dit significant minder in hun vrije tijd dan jongeren uit de andere grootsteden. Iets minder dan de helft wil nieuwe en verschillende mensen leren kennen of beter leren omgaan met anderen. Enkel voor dit laatste aspect zijn er beperkte significante verschillen tussen de contexten (44% bij de Gentse jongeren en 50% bij de Antwerpse jongeren).

Iets meer dan 50% van de jongeren wil graag anderen helpen. Slechts een kwart tot een derde van de jongeren wil in de vrije tijd iets doen voor de samenleving. Brusselse jongeren scoren op dit laatste vlak significant hoger dan jongeren in de andere contexten.

Een volgende set van items geeft zicht op de mate waarin jongeren uitdagingen willen aangaan in de vrije tijd. Iets meer dan 6 op 10 jongeren wil in zijn of haar vrije tijd graag beter worden in activiteiten, terwijl 3 op 4 graag dingen doet waar ze echt goed in zijn. Iets minder dan 70% wil vooral graag actief zijn. Terwijl voorgaande aspecten niet significant verschillen tussen regio's, is er wel een beperkt verschil op vlak van grenzen verleggen in de vrije tijd, waarbij minder dan de helft van de Antwerpse en Brusselse jongeren hiervoor een voorkeur heeft en iets meer dan de helft van de Gentse en niet-grootstedelijke jongeren. Het verschil tussen de Brusselse jongeren enerzijds en de Gentse en niet-grootstedelijke jongeren anderzijds is statistisch significant.

Tabel 49 Vrijetijdsmotieven

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
In mijn vrije tijd wil ik vooral ...		N	%	N	%	N	%	N	%
Iets bijleren	(Helemaal) niet akkoord	232 _a	19,3%	188 _b	13,9%	316 _a	19,6%	260 _a	19,0%
	Tussen beide	420 _a	35,0%	434 _a	32,1%	570 _a	35,3%	503 _a	36,8%
	(Helemaal) akkoord	547 _a	45,6%	731 _b	54,0%	728 _a	45,1%	602 _a	44,1%
Mezelf beter leren kennen	(Helemaal) niet akkoord	260 _{a, b}	21,7%	273 _b	20,1%	395 _a	24,4%	307 _{a, b}	22,5%
	Tussen beide	333 _a	27,8%	407 _a	30,0%	485 _a	30,0%	424 _a	31,1%
	(Helemaal) akkoord	605 _a	50,5%	678 _a	49,9%	738 _a	45,6%	631 _a	46,3%
Nieuwe dingen ontdekken	(Helemaal) niet akkoord	99 _a	8,3%	110 _a	8,1%	143 _a	8,9%	124 _a	9,1%
	Tussen beide	319 _a	26,7%	336 _a	24,6%	423 _a	26,2%	353 _a	25,8%
	(Helemaal) akkoord	778 _a	65,1%	919 _a	67,3%	1048 _a	64,9%	889 _a	65,1%
Creatief zijn	(Helemaal) niet akkoord	286 _a	23,9%	180 _b	13,3%	330 _a	20,5%	283 _a	20,8%
	Tussen beide	348 _a	29,0%	386 _a	28,6%	513 _a	31,9%	411 _a	30,2%
	(Helemaal) akkoord	564 _a	47,1%	785 _b	58,1%	766 _a	47,6%	665 _a	48,9%
Mijn vrienden ontmoeten	(Helemaal) niet akkoord	37 _a	3,1%	90 _b	6,6%	68 _a	4,2%	43 _a	3,2%
	Tussen beide	127 _a	10,6%	249 _b	18,2%	207 _{a, c}	12,8%	199 _{b, c}	14,6%
	(Helemaal) akkoord	1033 _a	86,3%	1027 _b	75,2%	1346 _{a, c}	83,0%	1123 _c	82,3%
Tijd doorbrengen met mensen die hetzelfde denken als ik	(Helemaal) niet akkoord	118 _{a, b}	9,9%	164 _b	12,1%	157 _{a, b}	9,7%	118 _a	8,6%
	Tussen beide	272 _a	22,8%	392 _b	28,9%	421 _{a, b}	26,1%	391 _b	28,6%
	(Helemaal) akkoord	805 _a	67,4%	801 _b	59,0%	1036 _a	64,2%	857 _{a, b}	62,7%
Nieuwe en verschillende mensen leren kennen	(Helemaal) niet akkoord	252 _a	21,1%	276 _a	20,2%	311 _a	19,2%	266 _a	19,5%
	Tussen beide	388 _a	32,4%	490 _a	36,0%	538 _a	33,3%	460 _a	33,7%
	(Helemaal) akkoord	557 _a	46,5%	597 _a	43,8%	769 _a	47,5%	641 _a	46,9%
Beter leren omgaan met anderen	(Helemaal) niet akkoord	217 _a	18,1%	256 _a	18,9%	316 _a	19,7%	237 _a	17,4%
	Tussen beide	381 _a	31,8%	448 _a	33,0%	584 _a	36,3%	470 _a	34,6%
	(Helemaal) akkoord	599 _a	50,0%	652 _{a, b}	48,1%	707 _b	44,0%	652 _{a, b}	48,0%

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
In mijn vrije tijd wil ik vooral ...		N	%	N	%	N	%	N	%
Anderen helpen	(Helemaal) niet akkoord	138 _{a, b}	11,6%	158 _{a, b}	11,7%	228 _b	14,1%	146 _a	10,7%
	Tussen beide	406 _a	34,0%	455 _a	33,6%	566 _a	35,1%	472 _a	34,7%
	(Helemaal) akkoord	649 _a	54,4%	741 _a	54,7%	818 _a	50,7%	742 _a	54,6%
Iets doen voor de samenleving	(Helemaal) niet akkoord	391 _a	32,7%	327 _b	24,1%	567 _a	35,1%	471 _a	34,7%
	Tussen beide	485 _a	40,6%	577 _a	42,6%	654 _a	40,5%	557 _a	41,0%
	(Helemaal) akkoord	320 _a	26,8%	451 _b	33,3%	393 _a	24,3%	331 _a	24,4%
Beter worden in activiteiten	(Helemaal) niet akkoord	168 _a	14,0%	223 _a	16,2%	245 _a	15,1%	224 _a	16,3%
	Tussen beide	258 _a	21,5%	364 _{b, c}	26,5%	393 _{a, c}	24,2%	408 _b	29,7%
	(Helemaal) akkoord	775 _a	64,5%	789 _{b, c}	57,3%	988 _{a, c}	60,8%	744 _b	54,1%
Iets doen waarin ik echt goed ben	(Helemaal) niet akkoord	51 _a	4,3%	84 _a	6,2%	73 _a	4,5%	65 _a	4,8%
	Tussen beide	221 _a	18,5%	273 _a	20,1%	300 _a	18,6%	265 _a	19,5%
	(Helemaal) akkoord	922 _a	77,2%	1004 _a	73,8%	1240 _a	76,9%	1030 _a	75,7%
Actief zijn	(Helemaal) niet akkoord	71 _a	6,0%	111 _a	8,2%	123 _a	7,6%	85 _a	6,2%
	Tussen beide	294 _a	24,6%	366 _a	27,0%	405 _a	25,0%	377 _a	27,6%
	(Helemaal) akkoord	828 _a	69,4%	878 _a	64,8%	1089 _a	67,3%	903 _a	66,2%
Mijn grenzen verleggen	(Helemaal) niet akkoord	170 _{a, b}	14,3%	215 _b	16,0%	276 _b	17,2%	163 _a	12,0%
	Tussen beide	436 _a	36,8%	504 _a	37,5%	483 _b	30,1%	487 _a	35,9%
	(Helemaal) akkoord	580 _{a, b}	48,9%	626 _b	46,5%	848 _a	52,8%	707 _a	52,1%
In een rustige omgeving zijn	(Helemaal) niet akkoord	128 _a	10,7%	120 _a	8,8%	170 _a	10,5%	126 _a	9,2%
	Tussen beide	350 _a	29,4%	376 _a	27,6%	486 _a	30,1%	400 _a	29,3%
	(Helemaal) akkoord	714 _a	59,9%	867 _a	63,6%	961 _a	59,4%	840 _a	61,5%
Even niets doen	(Helemaal) niet akkoord	163 _{a, b}	13,7%	230 _b	16,9%	211 _a	13,1%	212 _{a, b}	15,6%
	Tussen beide	273 _a	23,0%	323 _a	23,7%	388 _a	24,0%	346 _a	25,4%
	(Helemaal) akkoord	752 _a	63,3%	810 _a	59,4%	1017 _a	62,9%	804 _a	59,0%

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
In mijn vrije tijd wil ik vooral ...		N	%	N	%	N	%	N	%
Alleen zijn	(Helemaal) niet akkoord	407 _a	34,1%	351 _b	25,8%	527 _a	32,6%	457 _a	33,5%
	Tussen beide	400 _a	33,5%	477 _a	35,1%	579 _a	35,9%	477 _a	35,0%
	(Helemaal) akkoord	386 _a	32,4%	530 _b	39,0%	509 _a	31,5%	429 _a	31,5%
Mij lichamelijk ontspannen	(Helemaal) niet akkoord	84 _a	7,0%	137 _b	10,1%	126 _{a, b}	7,8%	122 _{a, b}	9,0%
	Tussen beide	210 _a	17,6%	342 _b	25,3%	388 _b	24,2%	317 _b	23,3%
	(Helemaal) akkoord	898 _a	75,3%	873 _b	64,6%	1092 _b	68,0%	924 _b	67,8%
Mij mentaal ontspannen	(Helemaal) niet akkoord	82 _a	6,9%	99 _a	7,3%	124 _a	7,8%	112 _a	8,2%
	Tussen beide	182 _a	15,2%	274 _b	20,3%	286 _{a, b}	17,9%	277 _b	20,3%
	(Helemaal) akkoord	930 _a	77,9%	976 _b	72,3%	1190 _{a, b}	74,4%	976 _b	71,5%
Ontsnappen aan mijn dagelijkse verplichtingen	(Helemaal) niet akkoord	191 _{a, b}	16,1%	233 _b	17,3%	213 _a	13,3%	200 _{a, b}	14,7%
	Tussen beide	242 _a	20,4%	358 _b	26,5%	379 _{a, b}	23,6%	328 _{a, b}	24,1%
	(Helemaal) akkoord	756 _a	63,6%	759 _b	56,2%	1013 _a	63,1%	833 _{a, b}	61,2%
Even weg van huis zijn	(Helemaal) niet akkoord	259 _a	21,6%	263 _{a, b}	19,4%	281 _b	17,4%	250 _{a, b}	18,4%
	Tussen beide	317 _a	26,4%	391 _a	28,8%	399 _a	24,7%	370 _a	27,2%
	(Helemaal) akkoord	624 _a	52,0%	702 _a	51,8%	938 _b	58,0%	742 _{a, b}	54,5%
Vaardigheden opdoen voor toekomstige jobs	(Helemaal) niet akkoord	296 _a	24,9%	250 _b	18,4%	419 _a	26,2%	310 _a	22,7%
	Tussen beide	346 _a	29,1%	439 _a	32,4%	501 _a	31,4%	426 _a	31,2%
	(Helemaal) akkoord	549 _{a, b}	46,1%	668 _b	49,2%	678 _a	42,4%	630 _{a, b}	46,1%
Geld verdienen	(Helemaal) niet akkoord	146 _{a, b}	12,2%	146 _b	10,7%	232 _a	14,4%	189 _{a, b}	13,8%
	Tussen beide	242 _a	20,3%	307 _{a, b}	22,6%	413 _b	25,6%	348 _b	25,5%
	(Helemaal) akkoord	804 _a	67,4%	908 _a	66,7%	967 _b	60,0%	830 _b	60,7%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Ook tot rust komen en meer escapistische vrijetijdsmotieven werden bevraagd. Zo'n 6 op de 10 wil vooral in een rustige omgeving zijn en eenzelfde aandeel wil in de vrije tijd graag even niets doen, terwijl 30% tot 40% van de jongeren in de vrije tijd vooral alleen wil zijn. In het bijzonder willen Brusselse jongeren significant vaker alleen zijn dan jongeren in de andere contexten. Daarnaast zoekt 65% tot 75% van de jongeren lichamelijke ontspanning en 72% tot 78% mentale ontspanning in de vrije tijd. Antwerpse jongeren scoren het hoogst op beide aspecten. Ongeveer 6 op de 10 jongeren wil

in de vrije tijd kunnen ontsnappen aan de dagelijkse verplichtingen. Hierbij scoren Brusselse jongeren significant lager dan Antwerpse en Gentse jongeren (respectievelijk 56,2% versus 63,6% en 63,1%). De helft tot 60% van de jongeren willen in de vrije tijd graag even van huis weg zijn. Gentse jongeren scoren significant hoger dan jeugd uit de andere grootsteden.

Tot slot worden twee meer functionele aspecten van vrije tijd in kaart gebracht. Iets minder dan de helft wil vooral vaardigheden opdoen voor toekomstige jobs in de vrije tijd. Brusselse jongeren zoeken dit significant meer in hun vrije tijd dan Gentse jongeren (49,2% versus 42,4%). Tot slot wil 60% tot 67,4% vooral geld verdienen in de vrije tijd, waarbij Antwerpse en Brusselse jongeren dit vrijetijdsmotief significant meer rapporteren dan Gentse en niet-grootstedelijke jongeren.

Al bij al zijn de vrijetijdsmotieven van jongeren divers. Het valt wel op dat de overgrote meerderheid van de jongeren mogelijkheden zoekt om vrienden te ontmoeten in de vrije tijd. Ook mentale ontspanning en dingen kunnen doen waar men goed in is, worden vaak genoemd als vrijetijdsmotief. Jongeren zoeken daarentegen minder mogelijkheden om dingen te doen voor de samenleving in hun vrije tijd.

Maatschappelijk engagement

Algemeen

Om maatschappelijk engagement te meten, werd aan jongeren gevraagd of zij één of meer van vier vormen van (vrijwillige) activiteiten hadden uitgevoerd: formeel vrijwilligerswerk, informeel vrijwilligerswerk, mantelzorg en hulp in de zaak van hun ouders (Tabel 50). De meerderheid van de jongeren verricht minstens een van deze vier vormen van vrijwillig engagement. Er zijn ook significante verschillen tussen de regio's wat betreft het maatschappelijk engagement van jongeren.

Tabel 50 Maatschappelijk engagement

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Als vrijwilliger gewerkt voor één of meerdere organisaties (bv. leiding in een jeugdvereniging, helpen in een hulporganisatie) of evenementen (bv. bij een muzikfestival of sportevenement)	131 ^a	18,4%	200 ^{b, c}	24,7%	269 ^c	27,2%	161 ^{a, b}	20,7%
Mensen in je omgeving die niet bij je wonen geholpen (bv. familie die niet bij je woont, buren, vrienden, kennissen, onbekenden)	418 ^a	34,2%	517 ^{a, b}	36,0%	613 ^{a, b}	37,1%	547 ^b	39,2%
Een gezinslid waarmee je samenwoont geholpen omwille van diens mentale of lichamelijke ziekte of handicap	87 ^a	7,1%	89 ^a	6,2%	119 ^a	7,2%	117 ^a	8,4%
In de zaak van je ouder(s) geholpen	228 ^a	18,7%	410 ^b	28,5%	368 ^a	22,3%	276 ^a	19,8%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Het formeel engagement van jongeren verschilt significant tussen de vier regio's; hetzelfde geldt voor meewerken in de zaak van de ouders. Jongeren in Gent doen het vaakst aan formeel engagement (27,2%). Jongeren in Antwerpen doen het minst vaak aan formeel engagement (18,4%). Dit is ongeveer een verschil van tien procentpunten. Ook bij het helpen van de ouders in hun zaak is er een verschil van ongeveer tien procentpunten. Jongeren in Brussel helpen hun ouders het vaakst in hun zaak (28,5%). Dit is significant meer dan jongeren in Antwerpen die hun ouders het minst vaak helpen in hun zaak (18,7%).

Er zijn geen significante verschillen tussen de regio's op het vlak van informeel engagement. Het informeel engagement van jongeren schommelt tussen de 34,2% in Antwerpen en 39,2% in Gent. Dit is een aanzienlijk deel van de jongeren dat zich informeel inzet om vrienden en familie te helpen. Ook

voor mantelzorg is er geen significant verschil tussen de regio's. Tussen de 6,2% (Brussel) en 8,4% (rest van Vlaanderen) van de jongeren draagt zorg voor een familielid met een handicap dat bij hen inwoont.

Wat betreft de mate waarin deze vormen van engagement voorkomen in de onderscheiden regio's, stellen we wel vast dat de volgorde van voorkomen vrij gelijkaardig is. Mantelzorg komt procentueel het minste voor. Dit wordt afwisselend gevolgd door het helpen van de ouders in hun zaak (Gent en rest van Vlaanderen) en formeel engagement (Antwerpen en Brussel). Het grootste percentage van jongeren doet aan informeel engagement in ieder van de regio's.

Tabel 51 Mantelzorg

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Wie heeft er een langdurige lichamelijke of mentale ziekte, handicap of gezondheidsprobleem bij jou thuis?	Eén van je ouders	157 _a	12,8%	182 _a	12,7%	206 _a	12,5%	207 _a	14,8%
	Mijn broer/zus (ook stief-, half- en adoptiebroers en zussen)	73 _a	6,0%	87 _a	6,1%	85 _a	5,1%	71 _a	5,1%
	Mijn opa/oma die bij ons inwoont	2 _a	0,2%	9 _a	0,6%	11 _a	0,7%	12 _a	0,9%
	Iemand anders die bij ons thuis woont	6 _a	0,5%	17 _a	1,2%	13 _a	0,8%	12 _a	0,9%
Hoeveel uren per week gaf je gemiddeld de voorbije maand aan mantelzorg?	1 uur per week	21 _a	25,0%	18 _{a, b}	20,7%	33 _a	28,7%	12 _b	10,5%
	2 uren per week	16 _a	19,0%	16 _a	18,4%	18 _a	15,7%	19 _a	16,7%
	3 uren per week	9 _a	10,7%	22 _a	25,3%	13 _a	11,3%	20 _a	17,5%
	4 uren per week	15 _a	17,9%	7 _a	8,0%	18 _a	15,7%	24 _a	21,1%
	5 uren per week	6 _a	7,1%	5 _a	5,7%	10 _a	8,7%	13 _a	11,4%
	6 uren per week	3 _a	3,6%	2 _a	2,3%	6 _a	5,2%	5 _a	4,4%
	7 uren per week	2 _a	2,4%	2 _a	2,3%	2 _a	1,7%	6 _a	5,3%
	8 uren of meer per week	12 _a	14,3%	15 _a	17,2%	15 _a	13,0%	15 _a	13,2%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Mantelzorg

Om mantelzorg beter te kaderen werd tevens gevraagd of iemand in het huishouden een langdurige lichamelijke of mentale ziekte, handicap of gezondheidsprobleem heeft en welke relatie de jongere met die persoon heeft (Tabel 51).

Uit de analyse blijkt dat best wel wat jongeren in een gezin opgroeien waar een of meerdere andere gezinsleden een gezondheidsprobleem hebben. Echter zijn er geen significante verschillen tussen de vier regio's. In elk van de regio's betreft het in om en bij de helft van de gevallen een van de ouders die een gezondheidsprobleem heeft. Een inwonende grootouder met een gezondheidsprobleem komt het minst vaak voor.

Jongeren die aangaven dat zij mantelzorg gaven aan iemand bij hen thuis, werden ook gevraagd hoeveel uren per week zij hieraan spenderen. In Antwerpen (44%) en Gent (44,4%) gaf het grootste deel van de jongeren aan dat zij ongeveer één à twee uur per week aan mantelzorg spendeerden. In Brussel (33,3%) en de rest van Vlaanderen (38,6%) gaf ook een groot deel aan dat zij hier ongeveer drie à vier uur per week aan spendeerden. Wat ook opvallend is, is dat 17,2% van de Brusselse mantelzorgers aangeeft dat zij acht uur of meer per week spenderen aan het zorgen voor familieleden met een handicap.

Informeel engagement

Een eerste type van vrijwillig engagement is informeel engagement. Dit zijn vrijwillige taken die men uitvoert voor mensen uit de persoonlijke kring die niet in hetzelfde huishouden wonen als de jongere. Deze taken worden op vrijwillige basis uitgevoerd, maar zijn niet verbonden aan een organisatie. Als jongeren aanduiden dat zij mensen in hun omgeving, die niet bij hen wonen, geholpen hebben (bv. familie die niet bij de jongere woont, burens, vrienden, kennissen, onbekenden), dan werden zij aanzien als informele vrijwilligers.

Naast het in kaart brengen van het aandeel jongeren dat informeel engagement verricht, gingen we ook de frequentie en regelmaat van informeel vrijwilligerswerk na en voor welke personen men dit vrijwilligerswerk verrichtte. Telkens werd hierbij een referentieperiode van 12 maanden gehanteerd. In elk van de vier regio's wordt aangegeven dat jongeren dit het vaakst doen op onregelmatige basis, i.c. enkele keren het voorbije jaar. Het enige punt van verschil tussen de vier regio's heeft betrekking op de mate waarin op regelmatige en frequente basis, i.c. minstens wekelijks, informeel vrijwilligerswerk wordt verricht: in Gent doen jongeren die informeel vrijwilligerswerk verrichten dit significant minder vaak wekelijks dan in de niet-grootstedelijk Vlaanderen (respectievelijk 9,7% in Gent en 15,4% in de rest van Vlaanderen).

Op de vraag aan wie hulp geboden wordt, worden in elk van de regio's familie en vrienden het meest naar voor geschoven. In Antwerpen (70,1%) en in Brussel (64,8%) gaf het grootste deel van de jongeren aan dat zij hulp boden aan hun vrienden. In Gent (66,9%) en in de rest van Vlaanderen (70,3%) boden de jongeren dan weer het meest hulp aan mensen uit hun familie waar ze niet mee samenwonen. In elk van de regio's wordt hulp aan onbekenden het minst gerapporteerd, al zijn er wel significante regionale verschillen: in Antwerpen geven significant meer jongeren aan hulp te bieden aan onbekenden dan in Gent en de rest van Vlaanderen en Brusselse jongeren plegen dit eveneens meer te doen dan jongeren uit de niet-grootstedelijke regio's. Ook wat betreft het helpen van mensen uit de buurt, stellen we vast dat jongeren uit Antwerpen (36,6%) dit significant vaker doen dan jongeren uit

niet-grootstedelijke gebieden (26,8%). Tenslotte verrichten jongeren uit Antwerpen ook significant meer informeel vrijwilligerswerk voor vrienden (70,1%) dan jongeren uit Gent dat doen (61,7%). Wanneer jongeren uit Antwerpen informeel vrijwilligerswerk verrichten, dan doen zij dit dus meer dan jongeren uit andere regio's voor een brede waaier van groepen.

Tabel 52 Frequentie informeel engagement (enkel respondenten die informeel vrijwillig engagement verricht hebben)

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Hoe vaak heb je je de afgelopen 12 maanden informeel ingezet? (bv. familie die niet bij je woont, buren, vrienden, kennissen, onbekenden)	Eénmalig (paar uur tot enkele dagen)	56 _a	13,6%	90 _a	17,8%	107 _a	17,7%	68 _a	12,5%
	Binnen een beperkte tijdsperiode	43 _a	10,4%	72 _a	14,2%	67 _a	11,1%	77 _a	14,2%
	Op onregelmatige basis, enkele keren het voorbije jaar	166 _a	40,3%	169 _a	33,4%	242 _a	39,9%	183 _a	33,6%
	Op regelmatige basis, minstens maandelijks	96 _a	23,3%	105 _a	20,8%	131 _a	21,6%	132 _a	24,3%
	Op regelmatige basis, minstens wekelijks	51 _{a, b}	12,4%	70 _{a, b}	13,8%	59 _b	9,7%	84 _a	15,4%
Aan wie heb je de afgelopen 12 maanden hulp gegeven?	Mensen uit mijn familie waar ik niet mee samenwoon	275 _a	65,8%	327 _a	64,0%	407 _a	66,9%	382 _a	70,3%
	Vrienden	293 _a	70,1%	331 _{a, b}	64,8%	375 _b	61,7%	372 _{a, b}	68,6%
	Kennissen	147 _a	35,3%	183 _a	35,8%	176 _a	29,0%	175 _a	32,2%
	Mensen uit mijn buurt	153 _a	36,6%	166 _{a, b}	32,5%	178 _{a, b}	29,3%	145 _b	26,8%
	Onbekenden	120 _a	28,8%	142 _{a, b}	27,8%	130 _{b, c}	21,4%	100 _c	18,5%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Formeel engagement

Een ander type van engagement dat we onderscheiden is formeel engagement. Dit is een vorm van vrijwillig engagement die plaatsvindt in het kader van een organisatie. Het is een georganiseerde vrijwillige activiteit. Ook hier staat geen verloning tegenover, maar jongeren kunnen er wel een vrijwilligersvergoeding voor ontvangen. Als jongeren aanduiden dat ze de voorbije twaalf maanden als vrijwilliger gewerkt hadden voor één of meerdere organisaties (bv. leiding in een jeugdvereniging, helpen in een hulporganisatie) of evenementen (bv. bij een muzikfestival of sportevenement) dan werden ze beschouwd als formeel geëngageerd. Ook hier polsten we naar de frequentie en regelmaat. Daarnaast gingen we ook dieper in op de context waarin men formeel vrijwilligerswerk verrichtte en of men een vergoeding ontving.

Tabel 53 Formeel engagement

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Hoe vaak heb je je de voorbije 12 maanden als vrijwilliger ingezet?	Eénmalig (paar uur tot enkele dagen, bv. als vrijwilliger op festival)	38 _a	29,0%	67 _a	34,2%	90 _a	33,6%	50 _a	31,3%
	Binnen een beperkte tijdsperiode (bv. monitor tijdens de vakantie)	38 _a	29,0%	45 _a	23,0%	75 _a	28,0%	38 _a	23,8%
	Op onregelmatige basis, enkele keren het voorbije jaar	28 _a	21,4%	36 _a	18,4%	56 _a	20,9%	37 _a	23,1%
	Op regelmatige basis, minstens maandelijks	11 _a	8,4%	15 _a	7,7%	17 _a	6,3%	11 _a	6,9%
	Op regelmatige basis, minstens wekelijks	16 _a	12,2%	33 _a	16,8%	30 _a	11,2%	24 _a	15,0%
Context	In een politieke context	4 _a	3,1%	8 _a	4,2%	5 _a	1,9%	2 _a	1,3%
	In een sportcontext	42 _a	32,1%	49 _a	25,5%	69 _a	26,4%	58 _a	36,5%
	In een religieuze context	7 _{a, b}	5,4%	21 _b	10,9%	14 _{a, b}	5,4%	4 _a	2,5%
	In het jeugdwerk	64 _a	49,2%	93 _a	48,7%	124 _a	47,5%	81 _a	50,9%
	In het kader van maatschappelijke dienstverlening	11 _{a, b}	8,5%	41 _c	21,4%	38 _{b, c}	14,6%	8 _a	5,0%
	In een gezondheidscontext	10 _a	7,7%	17 _a	8,9%	20 _a	7,6%	5 _a	3,1%
	In een culturele context	19 _a	14,6%	27 _a	14,1%	34 _a	13,0%	27 _a	17,0%
	In een lokale context	11 _{a, b}	8,5%	20 _{a, b}	10,4%	22 _b	8,4%	31 _a	19,4%
	In een andere context of soort vereniging	20 _a	15,4%	29 _a	15,1%	42 _a	16,1%	25 _a	15,7%
Ontving je een vergoeding voor het vrijwilligerswerk dat je deed?	Nooit	67 _a	52,3%	86 _a	43,4%	144 _a	53,7%	66 _a	41,8%
	Soms	27 _a	21,1%	63 _{a, b}	31,8%	82 _{a, b}	30,6%	58 _b	36,7%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Op de vraag hoe vaak ze vrijwilligerswerk verricht hadden in de afgelopen 12 maanden gaven jongeren in Brussel (34,2%), Gent (33,6%) en de rest van Vlaanderen (31,3%) het vaakst aan dat zij dat éénmalig (paar uur tot enkele dagen, bv. als vrijwilliger op festival) deden (zie Tabel 53). Jongeren uit Antwerpen

gaven even vaak aan dat zij éénmalig deelnamen (29,0%) als dat zij dit binnen een beperkte tijdsperiode (bv. monitor tijdens de vakantie) deden (29,0%). In elk van de regio's gaven de jongeren het minst aan dat zij op regelmatige basis (minstens maandelijks) aan vrijwilligerswerk deden. Er worden nergens statistisch significante verschillen vastgesteld. We kunnen tevens besluiten dat in elk van de regio's episodisch vrijwilligerswerk primeert boven regelmatig en vast vrijwilligerswerk.

Inzake de context (Tabel 53) zien we dat in elk van de regio's bijna de helft van de jongeren die aan vrijwilligerswerk doet, deelneemt aan activiteiten in het jeugdwerk (bv. bij speelpleinwerking, leider in de jeugdbeweging...). Dit wordt ook in elk van de regio's gevolgd door activiteiten in een sportcontext. De context waarin het minst wordt deelgenomen is in de politieke context. Dit geldt voor Antwerpen (3,1%), Brussel (4,2%), Gent (1,9%) en de rest van Vlaanderen (1,3%).

Als laatste werden de jongeren gevraagd of zij vergoed werden voor het vrijwilligerswerk dat ze deden (Tabel 53). In Antwerpen (52,3%) en in Gent (53,7%) gaf meer dan de helft van de jonge vrijwilligers aan dat zij niet vergoed werden voor hun vrijwilligerswerk. In Brussel (43,4%) en de rest van Vlaanderen (41,8%) was dit minder dan de helft. Op de tweede plek gaven de jongeren in Brussel (31,8%), Gent (30,6%) en de rest van Vlaanderen (36,7%) aan dat zij soms vergoed werden. In Antwerpen gaven jongeren vaker aan dat zij altijd (26,6%) vergoed werden dan soms (21,1%).

Maatschappelijke attitudes

Etnische en regionale verbondenheid

Er werd aan jongeren gevraagd hoe sterk zij zich verbonden voelen met verschillende regio's (Tabel 54). Om dit te meten werd hen gevraagd hoe verbonden ze zich voelen met het dorp of stad waarin ze wonen, Vlaanderen, België, Europa en de wereld. Jongeren met een buitenlandse nationaliteit, of waarvan minstens één van de ouders in het buitenland werd geboren kregen ook de vraag hoe verbonden ze zich voelen met dat land van herkomst. Deze zes items werden bevestigd door de jongeren een schaal aan te bieden waarin ze hun verbondenheid konden aangeven gaande van "niet verbonden" tot "zeer verbonden".

In zowel Antwerpen, Brussel, Gent als in de rest van Vlaanderen geeft de (ruime) meerderheid van de jongeren aan dat ze zich verbonden tot zeer verbonden voelen met het dorp of stad waarin ze wonen. Afhankelijk van de regio voelt zo'n 15% tot 20% zich zelfs 'zeer verbonden'. Ook wat de verbondenheid met Vlaanderen betreft geven 6 op de 10 jongeren uit Antwerpen, Gent en de rest van Vlaanderen aan dat zij zich verbonden tot zeer verbonden voelen. Brusselse jongeren daarentegen geven het vaakst aan dat ze zich "een beetje verbonden" voelen met Vlaanderen (37,9%). Daarnaast rapporteren 6 op de 10 jongeren uit Antwerpen, Brussel, Gent en de rest van Vlaanderen dat ze zich verbonden tot zeer verbonden voelen met België. Deze gevoelens tegenover België zijn dus vrij gelijklopend doorheen de regio's. Ook met betrekking tot de verbondenheid met Europa zien we dezelfde trend. Daar geven ook de meeste jongeren uit Antwerpen (44,1%), Brussel (41,7%), Gent (43,4%) en de rest van Vlaanderen (40,9%) aan zich "verbonden" te voelen. Bij de verbondenheid met de wereld zien we een andere trend. Daarbij geven de meeste jongeren uit Antwerpen (35,4%), Brussel (34,9%), Gent (35%) en de rest van Vlaanderen (38,8%) aan zich "een beetje verbonden" te voelen. Voor elk van de regio's geven de jongeren in meer dan de helft van de gevallen aan dat ze zich niet verbonden of slechts een beetje verbonden voelen met de wereld. Zeker niet alle jongeren voelen zich dus wereldburgers.

Als we de verbondenheid bekijken die jongeren met een niet-Belgische herkomst voelen met hun land van herkomst, zien we dat dit niet voor alle regio's gelijk is. In Antwerpen (39,0%), Gent (41,5%) en de rest van Vlaanderen (39,2%) geven de meeste jongeren aan zich "verbonden" te voelen met hun land van herkomst. Dit is echter niet zo voor jongeren in Brussel. Zij geven het vaakst aan dat zij zich "zeer verbonden" voelen met hun land van herkomst (37,2%). In elk geval voelt de meerderheid van de jongeren met niet-Belgische herkomst zich (zeer) verbonden met het land van herkomst, variërend van de 56% in niet-grootstedelijk Vlaanderen tot 74% in Brussel.

Tabel 54 Etnische en regionale verbondenheid

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Dorp of stad waarin je woont	Niet verbonden	49 _a	9,3%	84 _b	16,2%	49 _a	6,9%	51 _a	8,0%
	Een beetje verbonden	155 _a	29,5%	128 _a	24,8%	175 _a	24,7%	164 _a	25,9%
	Verbonden	237 _{a, b}	45,1%	211 _b	40,8%	336 _{a, b}	47,5%	327 _a	51,6%
	Zeer verbonden	85 _{a, b}	16,2%	94 _{a, b}	18,2%	148 _b	20,9%	92 _a	14,5%
Vlaanderen	Niet verbonden	72 _a	14,0%	160 _b	32,1%	57 _c	8,1%	60 _{a, c}	9,5%
	Een beetje verbonden	174 _{a, b}	33,7%	189 _b	37,9%	210 _a	29,7%	194 _{a, b}	30,7%
	Verbonden	228 _a	44,2%	121 _b	24,2%	378 _c	53,5%	320 _{a, c}	50,6%
	Zeer verbonden	42 _a	8,1%	29 _a	5,8%	62 _a	8,8%	58 _a	9,2%
België	Niet verbonden	50 _a	9,6%	54 _a	10,6%	66 _a	9,4%	44 _a	6,9%
	Een beetje verbonden	150 _a	28,7%	128 _a	25,0%	221 _a	31,5%	194 _a	30,6%
	Verbonden	266 _a	50,9%	243 _a	47,6%	342 _a	48,8%	327 _a	51,5%
	Zeer verbonden	57 _a	10,9%	86 _b	16,8%	72 _a	10,3%	70 _a	11,0%
Europa	Niet verbonden	62 _a	11,9%	74 _a	14,8%	102 _a	14,5%	98 _a	15,5%
	Een beetje verbonden	170 _a	32,8%	150 _a	29,9%	244 _a	34,8%	221 _a	35,0%
	Verbonden	229 _a	44,1%	209 _a	41,7%	305 _a	43,4%	258 _a	40,9%
	Zeer verbonden	58 _{a, b}	11,2%	68 _b	13,6%	51 _a	7,3%	54 _a	8,6%
De wereld	Niet verbonden	104 _a	20,4%	113 _{a, b}	22,8%	194 _{b, c}	27,9%	189 _c	30,0%
	Een beetje verbonden	181 _a	35,4%	173 _a	34,9%	243 _a	35,0%	245 _a	38,8%
	Verbonden	164 _a	32,1%	147 _a	29,6%	209 _a	30,1%	159 _a	25,2%
	Zeer verbonden	62 _a	12,1%	63 _a	12,7%	49 _b	7,1%	38 _b	6,0%
Land van herkomst	Niet verbonden	41 _a	7,7%	40 _a	7,7%	75 _{a, b}	10,6%	88 _b	13,9%
	Een beetje verbonden	108 _a	20,3%	95 _a	18,2%	204 _b	28,8%	193 _b	30,4%
	Verbonden	207 _a	39,0%	192 _a	36,9%	294 _a	41,5%	249 _a	39,2%
	Zeer verbonden	175 _a	33,0%	194 _a	37,2%	136 _b	19,2%	105 _b	16,5%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Mededogen

Mededogen wordt gedefinieerd als een houding ten opzichte van de mensheid en heeft een gedragsmatige, affectieve en cognitieve component die allen gericht zijn op zorg en steun voor mensen ongeacht wie deze personen zijn. Het omhelst een algemene motivatie om mensen te begrijpen en te helpen wanneer zij het meest in nood zijn en de wens dat zij vrij mogen zijn van lijden (Goetz et al., 2010). De gebruikte schaal meet deze attitude voor iemand die de respondent niet kent (dus geen verwanten of vrienden), aan de hand van vier stellingen. De stellingen werden gemeten met een 5-punten schaal die gaat van 'helemaal niet akkoord' tot 'helemaal akkoord'. Vervolgens werd op basis van deze 4 stellingen een 10-punten schaal gemaakt, waarbij een hogere waarde wijst op meer mededogen.

In Tabel 55 zien we dat het gemiddelde voor mededogen in Antwerpen het hoogst ligt met een gemiddelde van 6,60. Dit wordt gevolgd door Gent (6,43), de rest van Vlaanderen (6,35) en Brussel (6,32). Er zijn geen significante verschillen tussen de vier regio's.

Tabel 55 Mededogen (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	514	6,5953	1,96088	,08645	6,4254	6,7651		
Brussel	508	6,3197	2,10292	,09330	6,1364	6,5030		
Gent	703	6,4344	1,81455	,06841	6,3001	6,5687	,090	,003
Rest van Vlaanderen	626	6,3531	1,81992	,07272	6,2103	6,4959		

Items: (1) Als ik hoor dat iemand die ik niet ken door een moeilijke tijd gaat, leef ik met hem of haar mee, (2) Ik leef meestal mee met andere mensen ook al ken ik ze niet, (3) Ik heb vaak warme gevoelens voor andere mensen die in de problemen zitten ook al ken ik ze niet, (4) Als ik iemand zie die verdrietig is, zou ik dat verdriet willen overnemen ook al ken ik die persoon niet.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord.

Religieuze overtuiging

Respondenten werden gevraagd hoe zij zichzelf zouden omschrijven op religieus of levensbeschouwelijk gebied (Tabel 56). De meest aangeduide denominatie in Antwerpen is moslim (35,9%). Op de tweede en derde plaats komen de niet-gelovigen (31%) en katholieken (10,7%). Ook in Brussel zijn de meeste jongeren moslim (44,7%), gevolgd door niet-gelovigen (27,7%) en katholieken (10,1%). In Gent zien we een andere trend. Daar zijn de meeste jongeren niet-gelovig (45,6%). Dit wordt gevolgd door moslimjongeren (19,7%) en katholieken (13,9%). In de rest van Vlaanderen zien we dat de grootste groep jongeren niet-gelovig is (43,7%), maar hier wordt deze groep gevolgd door katholieken (17,2%) en christenen die niet katholiek of protestant zijn (14,9%). Joden vormen overal een zeer kleine groep (0,5% tot 0,8%). We onderschatten wellicht wel het percentage joodse jongeren omdat er geen Yeshiva-school opgenomen is in onze steekproef.

Tabel 56 Denominatie

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Katholiek	108 ^{a, b}	10,7%	111 ^b	10,1%	205 ^{a, c}	13,9%	212 ^c	17,2%
Protestant	24 ^a	2,4%	25 ^a	2,3%	20 ^a	1,4%	32 ^a	2,6%
Christelijk, maar niet katholiek of protestant	92 ^a	9,2%	63 ^b	5,7%	179 ^{a, c}	12,2%	184 ^c	14,9%
Moslim	361 ^a	35,9%	493 ^b	44,7%	290 ^c	19,7%	154 ^d	12,5%
Jood	6 ^a	0,6%	9 ^a	0,8%	7 ^a	0,5%	6 ^a	0,5%
Vrijzinnig	62 ^a	6,2%	45 ^{a, b}	4,1%	56 ^b	3,8%	64 ^{a, b}	5,2%
Niet-gelovig	312 ^a	31,0%	306 ^a	27,7%	672 ^b	45,6%	539 ^b	43,7%
Andere religie	40 ^a	4,0%	52 ^a	4,7%	44 ^a	3,0%	42 ^a	3,4%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Daarnaast stelden we jongeren enkele vragen over hoe zij hun religie invullen. Eerst werd gevraagd hoe belangrijk hun geloof/spiritualiteit voor hen is. Hierbij kon er een antwoord gegeven worden van “heel onbelangrijk” tot “heel belangrijk” (Tabel 57). In Antwerpen (30,2%) en in Brussel (37,6%) gaven jongeren het vaakst aan dat hun geloof “heel belangrijk” is voor hen. In Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen vindt iets minder dan 15% van de jongeren hun geloof of spiritualiteit heel belangrijk. In Gent (31,8%) en in de rest van Vlaanderen (30,3%) geven jongeren daarentegen het vaakst aan dat hun geloof/spiritualiteit heel onbelangrijk voor hen is.

Verder werd de religieuze jongeren gevraagd hoe strikt ze de geloofsregels van hun geloof opvolgen (Tabel 57). Hierbij kregen ze antwoordcategorieën gaande van “helemaal niet strikt” naar “heel strikt”. Daarbij vonden we dat in elk van de regio's de jongeren zich vaak in de middencategorie plaatsen, respectievelijk 28% in Gent en in niet-grootstedelijk Vlaanderen tot 35% in Brussel. Dit wil zeggen dat ze de geloofsregels vaak noch strikt, noch laks volgen. Wel stellen we vast dat in Antwerpen en Brussel jongeren vaker deze geloofsregels strikt opvolgen. In Gent en in niet-grootstedelijk Vlaanderen volgt iets meer dan 2 op de 10 jongeren de regels strikt tot heel strikt op, in Antwerpen en Brussel gaat het om meer dan 4 op de 10 jongeren.

Religieuze jongeren werden ook bevraagd over hoe vaak ze tegenwoordig naar religieuze diensten gaan. De antwoordcategorieën van deze vraag gingen van “nooit” tot “één of meerdere keren per week” (Tabel 57). Hierbij zien we een significant verschil tussen de verschillende contexten. Jongeren in Gent (32,8%) en in de rest van Vlaanderen (39,5%) geven het vaakst aan dat zij nooit een religieuze dienst bijwonen. Daar tegenover staan de jongeren uit Brussel en Antwerpen: in beide regio's geven jongeren het vaakst aan dat zij een paar keer per jaar een religieuze dienst bijwonen (Brussel 23,9%, Antwerpen 23,8%). Echter zien we ook dat in beide regio's toch minstens 1 op 5 jongeren één of meerdere keren per week een religieuze dienst bijwonen.

Tabel 57 Religieuze/levensbeschouwelijke beleving

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Hoe belangrijk is geloof/spiritualiteit voor jou?	Heel	239 _a	23,9%	213 _a	19,5%	463 _b	31,8%	373 _b	30,3%
	onbelangrijk								
	Redelijk	166 _a	16,6%	161 _a	14,7%	386 _b	26,5%	329 _b	26,8%
	onbelangrijk								
	Tussen beide	181 _{a, b}	18,1%	170 _b	15,5%	268 _{a, b}	18,4%	252 _a	20,5%
	Redelijk belangrijk	111 _{a, b}	11,1%	139 _b	12,7%	127 _a	8,7%	97 _a	7,9%
	Heel belangrijk	301 _a	30,2%	412 _b	37,6%	213 _c	14,6%	178 _c	14,5%
De meeste religies hebben rituelen en geloofsregels. Hoe strikt volg je die van jouw geloof/religie op?	Helemaal niet strikt	55 _a	8,9%	75 _a	10,3%	178 _b	24,8%	173 _b	27,8%
	Niet strikt	93 _a	15,1%	99 _a	13,7%	174 _b	24,3%	145 _b	23,3%
	Tussen beide	213 _a	34,6%	242 _{a, b}	33,4%	199 _b	27,8%	174 _{a, b}	27,9%
	Strikt	186 _a	30,2%	217 _a	29,9%	118 _b	16,5%	96 _b	15,4%
	Heel strikt	68 _a	11,1%	92 _a	12,7%	48 _b	6,7%	35 _b	5,6%
Hoe vaak ga je tegenwoordig naar religieuze diensten (bv. kerk of moskee bezoeke)?	Nooit	108 _a	17,6%	114 _a	16,0%	233 _b	32,8%	247 _b	39,5%
	Een paar keer per jaar	146 _{a, b}	23,8%	170 _b	23,9%	214 _a	30,1%	188 _{a, b}	30,0%
	Eén keer per maand	99 _a	16,2%	115 _a	16,2%	66 _b	9,3%	65 _b	10,4%
	Meerdere keren per maand, maar niet wekelijks	129 _a	21,0%	166 _a	23,3%	101 _b	14,2%	55 _c	8,8%
	Eén of meerdere keren per week	131 _a	21,4%	147 _a	20,6%	96 _b	13,5%	71 _b	11,3%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Daarnaast werd ook gepeild naar een zogenaamd religieuze questoriëntatie. Hieronder verstaan we een open en flexibele benadering van religieuze vraagstukken die ruimte laat voor twijfel. Deze werd gemeten aan de hand van een verkorte versie met vier items van de religieuze questoriëntatieschaal van Batson en Schoenrade (1991). Zij stellen een questoriëntatie voor als een religieuze beleving die gekenmerkt wordt door een zoektocht. Een questoriëntatie is theoretisch geassocieerd met tolerantie. Deze religieuze oriëntatie omvat een kritische, open benadering van existentiële vragen. Dergelijke benadering wordt vaak vastgesteld bij mensen die hun religie op een meer zoekende manier beleven.

Het hebben van een religieuze questoriëntatie impliceert een bereidheid om te twijfelen, zelfkritisch te zijn en om complexe problemen, zoals ethische verantwoordelijkheid, te benaderen zonder de complexiteit ervan te reduceren. De stellingen werden gemeten met een 5-punten schaal die gaat van 'helemaal niet akkoord' tot 'helemaal akkoord'. Deze stellingen peilden naar het in vraag stellen van religieuze jongeren hun religie en de twijfel die zij ondervinden. Vervolgens werd van de individuele stellingen een samengestelde schaal gemaakt die varieert van 0 tot 10 (Tabel 58). Gemiddeld genomen stellen jongeren hun religie niet erg in vraag (gemiddelde= 4,36). Bovendien doen er zich op dat vlak geen significante verschillen voor tussen de regio's.

Tabel 58 Religieuze questoriëntatie

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	609	4,3471	2,29550	,09299	4,1645	4,5297	0,425	0,001
Brussel	674	4,4337	2,37246	,09136	4,2543	4,6131		
Gent	702	4,4134	2,17025	,08192	4,2526	4,5742		
Rest van Vlaanderen	630	4,2433	2,21926	,08841	4,0697	4,4169		

Items: (1) Twijfel is een belangrijk deel van mijn religieuze beleving, (2) Ervaringen in mijn leven doen me soms anders denken over mijn geloof, (3) Ik stel mijn religieuze overtuigingen in vraag, (4) Mijn mening over veel religieuze zaken verandert nog.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord.

Tabel 59 Gepercipieerde sociaal religieuze druk

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	613	5,1471	2,83104	,11432	4,9226	5,3716	<0,001	0,085
Brussel	685	5,3446	2,63068	,10049	5,1473	5,5419		
Gent	712	3,8340	2,93138	,10988	3,6183	4,0497		
Rest van Vlaanderen	634	3,3187	2,81491	,11176	3,0993	3,5382		

Items: (1) Ik praat vaak met mijn vrienden over mijn geloof, (2) Mijn vrienden wijzen me erop als ik iets doe dat tegen mijn geloof is, (3) Mijn ouders verwachten dat ik leef volgens de regels van mijn geloof, (4) Ik praat vaak met mijn ouders over mijn geloof

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord.

Vervolgens werd gepeild naar de mate waarin jongeren sociale druk ervaren om zich religieus te conformeren (Van Droogenbroeck & Spruyt, 2019). Deze schaal tracht de specifieke invloed van gepercipieerde sociale druk door leeftijdsgenoten en ouders op religieuze conformiteit rechtstreeks te onderzoeken door het communicatieve aspect van religieuze identiteiten te benadrukken. De stellingen werden gemeten met een 5-punten schaal die gaat van 'helemaal niet akkoord' tot 'helemaal akkoord'. Vervolgens werd van de individuele stellingen een samengestelde 10-punten schaal gemaakt in dezelfde richting die varieert van 0 tot 10 (Tabel 59). Deze stellingen peilden naar hoe vaak jongeren met hun vrienden en familie over hun geloof praten en wat de verwachtingen van hun omgeving zijn rond het volgen van de geloofsregels.

Hierbij vinden we significante verschillen tussen de vier regio's. Jongeren in Antwerpen (5,15) en Brussel (5,344) ervaren gemiddeld genomen een significant hogere sociaal religieuze druk dan jongeren uit Gent (3,83) en de rest van Vlaanderen (3,32). Dit wil zeggen dat jongeren uit Antwerpen

en Brussel significant vaker de druk voelen om zich op religieus vlak te conformeren dan de jongeren in Gent en de rest van Vlaanderen.

Sociale afstand

Om de sociale afstand te meten tussen groepen van jongeren kregen de scholieren de vraag wat hun gevoelens waren tegenover bepaalde sociale groepen.

Om deze schaal op te stellen werden jongeren gevraagd hoe positief/negatief zij stonden tegenover verschillende sociale groepen. Hierbij konden de jongeren antwoorden door hun gevoel aan te duiden op een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 aangeeft dat jongeren extreem negatief staan tegenover deze groep en 10 extreem positief. Dit werd gedaan voor veertien verschillende sociale groepen (Tabel 60).

De eerst bevroegde groep omvat mensen met een andere politieke voorkeur. Hierbij zien we dat er geen significant verschil is tussen regio's op vlak van de gevoelens tegenover deze groep. Jongeren in alle contexten score tussen de 4 en 5 op een schaal van 0 tot 10.

Bij de gevoelens tegenover migranten zien we wel significante verschillen tussen de regio's. Jongeren in Antwerpen (6,41) en Brussel (6,36) staan het positiefst tegenover migranten. Zij verschillen significant met jongeren die schoollopen in Gent (5,88) en de rest van Vlaanderen (5,51). Zij staan iets minder positief tegenover migranten.

Gemiddeld zijn jongeren positiever tegenover arme mensen dan tegenover rijken. Jongeren uit Gent (5,72) staan meest positief tegenover rijken. Hierop volgen jongeren uit de rest van Vlaanderen (5,59) en Antwerpen (5,51). Jongeren uit Brussel (5,42) staan het minst positief tegenover rijken. De resultaten voor Antwerpen, Brussel en de rest van Vlaanderen verschillen niet significant van elkaar. Enkel jongeren die schoollopen in Gent verschillen significant met jongeren die schoollopen in Brussel. In Brussel (6,19) en Antwerpen (6,17) staan jongeren het meest positief tegenover arme mensen. Dit verschilt significant met de jongeren uit Gent (5,83) en de rest van Vlaanderen (5,68), die iets minder positief staan tegenover arme mensen.

Verder werd ook jongeren hun mening gevraagd over mensen die opkomen voor het klimaat. Hierbij zagen we geen significante verschillen tussen de regio's. Jongeren uit Antwerpen (6,40), Brussel (6,49), Gent (6,32) en de rest van Vlaanderen (6,23) voelen zich ongeveer in dezelfde mate positief over mensen die opkomen voor het klimaat.

Tegenover LGBTQ+ personen staan de jongeren in onze steekproef gemiddeld iets minder positief. Van alle regio's staan jongeren uit Brussel (5,04) het meest positief tegenover LGBTQ+ personen. Dit wordt gevolgd door de jongeren uit Gent (4,92), de rest van Vlaanderen (4,83) en als laatste Antwerpen (4,61). Er werd geen statistisch significant verschil gevonden tussen de regio's.

Verder rapporteerden de jongeren hun gevoelens tegenover vier religieuze groepen, namelijk de christenen, moslims, joden en niet-gelovigen. Voor elk van de drie religies is er een significant verschil tussen de vier regio's. Tegenover de christenen staan jongeren in Antwerpen (6,87) het meest positief. Dit gevolgd door de jongeren uit Brussel (6,69), de rest van Vlaanderen (6,57) en uit Gent (6,41). Ook tegenover moslims staan de jongeren uit Antwerpen (7,64) het meest positief, gevolgd door de jongeren uit Brussel (7,58). De jongeren uit Gent (6,59) en uit de rest van Vlaanderen (6,15), verschillen significant van Brussel en Antwerpen en staan iets minder positief tegenover moslims. Tegenover joden staan dan weer de jongeren uit Brussel het meest positief (5,90). Dit wordt gevolgd door de

jongeren uit Antwerpen (5,70), Gent (5,60) en de rest van Vlaanderen (5,50). De jongeren uit de rest van Vlaanderen (6,54) staan dan weer het meest positief tegenover de niet-gelovigen. Dit wordt gevolgd door Antwerpen (6,35), Gent (6,30) en Brussel (6,11).

Ook werd de vraag gesteld hoe jongeren staan tegenover ouderen en jongeren. Tegenover ouderen staan de jongeren uit Antwerpen (7,21) het meest positief. Dit verschilt significant met de scores uit de rest van Vlaanderen (7,00), Gent (6,94) en Brussel (6,84). Tegenover jongeren zijn er geen significante verschillen tussen de vier regio's. Scholieren uit Antwerpen (6,92), Brussel (6,70), Gent (6,76) en de rest van Vlaanderen (6,74) staan gelijkend tegenover jongeren.

Als laatste werd aan de jongeren gevraagd hoe ze zich voelden tegenover hoog- en laagopgeleiden. Voor beide groepen vinden we significante verschillen tussen de regio's. Antwerpse jongeren (6,78) staan het meest positief tegenover hoogopgeleiden. Dit wordt gevolgd door de jongeren uit Gent (6,55), Brussel (6,43) en de rest van Vlaanderen (6,41). Tegenover laagopgeleiden zien we ook dat Antwerpse jongeren (6,30) hier het meest positief tegenover staan. Dit wordt gevolgd door de Brusselse (6,10) jongeren en jongeren uit de rest van Vlaanderen (5,94). De jongeren uit Gent (5,86) staan het minst positief tegenover laagopgeleiden.

Tabel 60 Sociale afstand tot verschillende groepen (meest negatieve (0) – meest positieve houding (10))

		Grenzen 95% CI						Sig. regio	Eta ² regio
		N	Gem.	St. Afw.	SE	Onder	Boven		
Mensen met een andere politieke voorkeur	Antwerpen	1037	4,7264	2,04469	,06350	4,6018	4,8510	<0,001	0,004
	Brussel	1081	4,6525	2,00176	,06088	4,5330	4,7719		
	Gent	1462	4,8827	1,99626	,05221	4,7803	4,9851		
	Rest van Vlaanderen	1244	4,9996	1,93911	,05499	4,8917	5,1075		
Migranten	Antwerpen	1030	6,4096	2,42843	,07567	6,2611	6,5581	<0,001	0,021
	Brussel	1080	6,3633	2,60909	,07940	6,2075	6,5191		
	Gent	1437	5,8799	2,38667	,06297	5,7563	6,0034		
	Rest van Vlaanderen	1225	5,5128	2,47637	,07075	5,3740	5,6516		
Rijken	Antwerpen	1026	5,5144	2,31916	,07242	5,3723	5,6565	0,007	0,003
	Brussel	1070	5,4181	2,29666	,07022	5,2803	5,5559		
	Gent	1461	5,7198	2,16514	,05664	5,6087	5,8309		
	Rest van Vlaanderen	1239	5,5865	2,23091	,06337	5,4622	5,7108		
Arme mensen	Antwerpen	1025	6,1713	2,28466	,07136	6,0312	6,3113	<0,001	0,009
	Brussel	1060	6,1905	2,44840	,07521	6,0429	6,3380		
	Gent	1443	5,8276	2,19728	,05784	5,7141	5,9411		
	Rest van Vlaanderen	1223	5,6775	2,16438	,06189	5,5560	5,7989		
Mensen die zich inzetten voor het klimaat	Antwerpen	1005	6,3964	2,62828	,08291	6,2337	6,5591	0,119	0,001
	Brussel	1037	6,4851	2,63440	,08180	6,3246	6,6456		
	Gent	1433	6,3179	2,57893	,06812	6,1843	6,4515		
	Rest van Vlaanderen	1209	6,2320	2,54483	,07319	6,0885	6,3756		

		Grenzen 95% CI						Sig. regio	Eta ² regio
		N	Gem.	St. Afw.	SE	Onder	Boven		
LGBTQ+ personen	Antwerpen	862	4,6073	3,32720	,11336	4,3848	4,8298	0,035	0,002
	Brussel	925	5,0445	3,36800	,11071	4,8272	5,2618		
	Gent	1320	4,9237	3,21967	,08861	4,7499	5,0976		
	Rest van Vlaanderen	1141	4,8306	3,26909	,09678	4,6407	5,0205		
Christenen	Antwerpen	1028	6,8656	2,43615	,07597	6,7166	7,0147	<0,001	0,005
	Brussel	1053	6,6878	2,51583	,07752	6,5357	6,8399		
	Gent	1453	6,4091	2,31398	,06071	6,2900	6,5282		
	Rest van Vlaanderen	1226	6,5724	2,33598	,06672	6,4415	6,7033		
Moslims	Antwerpen	1030	7,6367	2,43851	,07599	7,4876	7,7859	<0,001	0,059
	Brussel	1080	7,5471	2,50092	,07611	7,3978	7,6965		
	Gent	1453	6,5481	2,49234	,06538	6,4198	6,6763		
	Rest van Vlaanderen	1214	6,1544	2,56977	,07375	6,0097	6,2991		
Joden	Antwerpen	975	5,7028	2,71013	,08679	5,5325	5,8731	0,002	0,003
	Brussel	997	5,9026	2,65936	,08422	5,7373	6,0679		
	Gent	1383	5,5986	2,38634	,06417	5,4728	5,7245		
	Rest van Vlaanderen	1194	5,5005	2,44688	,07080	5,3616	5,6395		
Niet-gelovigen	Antwerpen	984	6,3464	2,68411	,08557	6,1785	6,5144	0,001	0,004
	Brussel	1001	6,1096	2,73948	,08660	5,9397	6,2795		
	Gent	1399	6,2951	2,42022	,06472	6,1681	6,4220		
	Rest van Vlaanderen	1199	6,5449	2,41753	,06983	6,4079	6,6819		
Ouderen	Antwerpen	1012	7,2075	2,24511	,07058	7,0690	7,3460	0,002	0,003
	Brussel	1023	6,8351	2,40535	,07520	6,6875	6,9827		
	Gent	1438	6,9380	2,15654	,05686	6,8264	7,0495		
	Rest van Vlaanderen	1214	6,9976	2,16568	,06215	6,8757	7,1196		
Jongeren	Antwerpen	1013	6,9231	2,33522	,07338	6,7791	7,0670	0,135	0,001
	Brussel	1031	6,7044	2,41630	,07525	6,5568	6,8521		
	Gent	1431	6,7617	2,17542	,05751	6,6489	6,8745		
	Rest van Vlaanderen	1215	6,7428	2,20915	,06338	6,6184	6,8671		
Hoogopgeleiden	Antwerpen	983	6,7814	2,25792	,07202	6,6401	6,9228	<0,001	0,004
	Brussel	976	6,4322	2,40233	,07690	6,2813	6,5832		
	Gent	1399	6,5469	2,10178	,05620	6,4366	6,6571		
	Rest van Vlaanderen	1189	6,4087	2,21453	,06421	6,2827	6,5347		

		Grenzen 95% CI						Sig. regio	Eta ² regio
		N	Gem.	St. Afw.	SE	Onder	Boven		
Laagopgeleiden	Antwerpen	976	6,2955	2,29057	,07331	6,1516	6,4393		
	Brussel	967	6,0979	2,32504	,07479	5,9511	6,2447		
	Gent	1390	5,8647	2,06538	,05540	5,7560	5,9733	<0,001	0,006
	Rest van Vlaanderen	1180	5,9407	2,08113	,06057	5,8219	6,0595		

Duid aan op een schaal van 0 (je voelt je extreem negatief tegenover deze groep) tot 10 (je voelt je extreem positief tegenover deze groep)

Homofobie

Om de attitudes van jongeren ten aanzien van homoseksualiteit te vatten, werd gebruik gemaakt van een reeks items die afgeleid zijn van de 'Attitudes towards Lesbians'-schaal en de 'Attitudes towards Gay Men'-schaal (Herek, 1987). De gebruikte schaal vestigt zowel de aandacht op erg expliciete vormen van homofobie, alsook de meer verholde en minder manifeste vormen. De stellingen werden gemeten met een 5-punten schaal die gaat van 'helemaal niet akkoord' tot 'helemaal akkoord'. Vervolgens werd een schaal van 0 tot 10 gemaakt. Hoe hoger de score op de schaal, hoe meer homofob de attitudes van de jongeren (Tabel 61).

De attitudes van jongeren ten aanzien van homoseksualiteit verschillen over de regio's. Jongeren uit Gent hebben gemiddeld de laagste score en rapporteren significant minder homofobe attitudes (2,79) dan jongeren in Antwerpen, waar we de meest homofobe houdingen (gemiddelde score van 3,38) vaststellen. Brussel (3,20) verschilt niet significant in gemiddelde homofobiescore van Antwerpen.

Tabel 61 Homofobie (0-10)

		Grenzen 95% CI						Sig. regio	Eta ² regio
		N	Gem.	St. Afw.	SE	Onder	Boven		
Antwerpen		503	3,3755	2,68969	,11988	3,1399	3,6110		
Brussel		503	3,1963	2,69563	,12018	2,9602	3,4324		
Gent		698	2,7870	2,63726	,09985	2,5910	2,9830	<0,001	0,008
Rest van Vlaanderen		619	2,8568	2,48769	,09996	2,6605	3,0531		

Items: (1) Agressie tegen homo's is aanvaardbaar, (2) Het homohuwelijk moet worden afgeschaft, (3) Ik wil geen homoseksuele leraar/lerares, (4) Kinderen moeten op school leren respect te hebben voor mensen die homoseksueel of lesbisch zijn, (5) Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen moeten hun leven kunnen leiden zoals zij dat willen, (6) Als ik ontdek dat een vriend(in) van me homo of lesbisch is, loop ik liever niet met hem of haar over straat.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord.

Autoritarisme en sociale dominantie-oriëntatie

Autoritarisme werd gemeten aan de hand van een selectie van drie items uit de F-schaal die door Adorno werd ontwikkeld en die vaak wordt gebruikt in sociologisch onderzoek (bv. Achterberg & Houtman, 2009; Roggemans et al., 2015). Een autoritaire houding bestaat uit drie componenten: (1) een sterke gehechtheid aan tradities en weerstand tegen verandering (een verkrampt conservatisme), (2) de geneigdheid om zich volgzzaam en kritiekloos te conformeren aan gezag (inclusief het opkijken en verheerlijken van een leider) en (3) een agressieve houding tegenover afwijkend gedrag (Altemeyer, 1996). De stellingen werden gemeten met een 5-punten schaal die gaat van 'helemaal niet akkoord' tot 'helemaal akkoord'. Op basis van deze stellingen werd een schaal van 0 tot 10 gemaakt. De schaal gaat van een lage tot een hoge mate van autoritarisme.

Tabel 62 duidt aan dat jongeren die schoollopen buiten de grootstedelijke regio's in Vlaanderen gemiddeld de hoogste score voor autoritarisme (5,71) behalen. Dit wordt gevolgd door Gent (5,61), Brussel (5,59) en Antwerpen (5,47). Het gaat hier echter niet om significante verschillen tussen de regio's.

Tabel 62 Autoritarisme en sociale dominantie oriëntatie (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta ² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	480	5,4670	1,75898	,08028	5,3092	5,6247	0,157	0,002
Brussel	481	5,5859	1,88578	,08600	5,4170	5,7549		
Gent	678	5,6086	1,75789	,06753	5,4761	5,7412		
Rest van Vlaanderen	607	5,7087	1,57975	,06411	5,5828	5,8346		

Items: (1) De regels in de samenleving moeten worden afgedwongen zonder medelijden, (2) We hebben nood aan sterke leiders die ervoor zorgen dat we in een veilige samenleving kunnen leven, (3) Gehoorzaamheid en discipline zijn noodzakelijk om succesvol te zijn in het leven.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord.

Interetnisch contact

Om interetnisch contact te meten werden jongeren gevraagd hoe vaak zij in contact komen met mensen die een andere afkomst hebben dan zichzelf. Hierbij kregen ze vijf antwoordmogelijkheden die gingen van “weinig of helemaal geen contact” naar “vriendschappelijke contacten”. In elk van de regio's gaven de jongeren het vaakst aan dat zij vriendschappelijke contacten hebben met mensen die een andere afkomst hebben dan zichzelf. Niettemin zien we hierbij toch nog grote verschillen in aantallen (Tabel 63).

Tabel 63 Interetnisch contact

	Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Weinig of helemaal geen contacten	12 _a	2,3%	33 _b	6,4%	39 _b	5,5%	76 _c	12,0%
Ik kom ze wel tegen in de buurt of op school, maar ik ken ze niet echt en spreek hen nooit aan	30 _{a, b}	5,8%	27 _b	5,2%	56 _{a, b}	7,9%	59 _a	9,4%
Oppervlakkige contacten (je kent elkaar en groet elkaar wanneer je elkaar tegenkomt)	50 _a	9,7%	74 _{a, b}	14,3%	128 _b	18,1%	117 _b	18,5%
Praktische contacten (je helpt elkaar)	26 _a	5,1%	29 _a	5,6%	40 _a	5,7%	43 _a	6,8%
Vriendschappelijke contacten	395 _a	77,0%	356 _b	68,6%	443 _b	62,7%	336 _c	53,2%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Jongeren in Antwerpen gaven in 77,0% van de gevallen aan vriendschappelijke contacten te hebben met mensen met een andere afkomst. Dit wordt gevolgd door oppervlakkige contacten (9,7%) en “Ik

kom ze wel tegen in de buurt of op school, maar ik ken ze niet echt en spreek hen nooit aan" (5,8%). In Brussel geeft 68,6% van de jongeren aan vriendschappelijke contacten te hebben. Dit ook gevolgd door oppervlakkige contacten (14,3%) en door weinig of helemaal geen contacten (6,4%). In Gent geeft 62,7% van de jongeren aan vriendschappelijke contacten te hebben met mensen met een andere afkomst, gevolgd door oppervlakkige contacten (18,1%) en "Ik kom ze wel tegen in de buurt of op school, maar ik ken ze niet echt en spreek hen nooit aan" (7,9%). In de rest van Vlaanderen geven de meeste jongeren ook aan vriendschappelijke contacten te hebben (53,2%) en wordt dit gevolgd door oppervlakkige contacten (18,5%) en weinig of geen contacten (12,0%).

Buurtbeleving en sociale cohesie

In de schaal buurtbeleving peilen vier items naar gepercipieerde sociale cohesie in de buurt waar men woont (Tabel 64). De gebruikte items werden geïnspireerd door de subschaal Social Cohesion and Trust van de Collective Efficacy Scale (Sampson, Raudenbush, & Earls, 1997). Afhankelijk van de regio scoren jongeren 5,45 tot 5,99 op een schaal van 0 tot 10, gaande van weinig cohesie tot veel cohesie. Jongeren ervaren met andere woorden noch weinig, noch veel cohesie. Er zijn verschillen tussen de (niet-)grootstedelijke contexten, waarbij jongeren uit Gent en niet-grootstedelijk Vlaanderen significant meer sociale cohesie ervaren in de buurt dan jongeren uit Antwerpen en Brussel.

Tabel 64 Sociale cohesie (0-10)

	N	Gem.	St. Afw.	SE	Grenzen 95% CI		Sig. regio	Eta² regio
					Onder	Boven		
Antwerpen	1080	5,589	2,0974	0,0638	5,463	5,714		
Brussel	1140	5,449	2,2261	0,0659	5,319	5,578		
Gent	1518	5,990	1,9758	0,0507	5,891	6,090	<,001	,012
Rest van Vlaanderen	1291	5,932	1,9794	0,0551	5,824	6,040		

Items: (1) De mensen in mijn buurt zijn te vertrouwen, (2) Ik voel mij thuis bij de mensen die in mijn buurt wonen, (3) Ik heb veel contact met andere buurtbewoners, (4) Mensen in mijn buurt zijn bereid hun buien te helpen.

Antwoordcategorieën: (1) Helemaal niet akkoord, (2) Niet akkoord, (3) Tussen beide, (4) Akkoord, (5) Helemaal akkoord

Discriminatie-ervaringen

Bij het peilen naar de discriminatie-ervaringen van jongeren werd er eerst gevraagd of zij in de afgelopen 12 maanden te maken kregen met discriminatie of zich slecht behandeld voelden (Tabel 65). Zowel in Antwerpen (73,9%), Brussel (76,8%), Gent (77,9%) als in de rest van Vlaanderen (80,1%) gaven de meeste jongeren aan dat zij zich niet gediscrimineerd voelden in het voorgaande jaar. Als we de regio's vergelijken zien we dat in Antwerpen (26,1%) jongeren het meest aangeven dat ze te maken kregen met discriminatie en jongeren in de rest van Vlaanderen het minst (19,9%). Het percentage discriminatie-ervaringen ligt in Antwerpen ook significant hoger dan in niet-grootstedelijk Vlaanderen.

Jongeren die aangaven dat ze gediscrimineerd werden, registreerden op basis van welke kenmerken zij deze discriminatie ervaren hadden (Tabel 65). Antwerpse jongeren rapporteren het vaakst discriminatie op basis van hun culturele of etnische afkomst (37,2% van de jongeren die discriminatie rapporteren), gevolgd door geloof (32,5%) en huidskleur (22,0%). Ze worden het minst gediscrimineerd op basis van hun handicap of ziekte (2,9%). Ook in Brussel geven de meeste jongeren

aan dat ze op basis van hun culturele of etnische achtergrond worden gediscrimineerd (30,3%), dit gevolgd door geloof (22,7%) en geslacht, gender of genderidentiteit (21,6%). In Brussel geven ze het minst vaak aan gediscrimineerd te worden op basis van hun politieke overtuiging (2,7%). In Gent zien we een andere trend waarbij jongeren het vaakst discriminatie ondervinden op basis van hun geslacht, gender of genderidentiteit (26,0%). Dit wordt gevolgd door culturele of etnische achtergrond (25,7%) en leeftijd (21,3%). Ook in Gent rapporteren jongeren het minst vaak dat ze gediscrimineerd werden op basis van hun politieke overtuiging (3,9%) en hun handicap of ziekte (3,9%). In de rest van Vlaanderen geven jongeren dan weer het vaakst aan gediscrimineerd te worden op basis van hun huidskleur (17,6%), gevolgd door leeftijd (16,0%) en taal (12,9%) en het minst vaak op basis van hun politieke voorkeur (3,5%).

Tabel 65 Discriminatie en discriminatiegrond

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Heb je je de afgelopen 12 maanden gediscrimineerd of slecht behandeld gevoeld?	Ja	291 _a	26,1%	283 _{a, b}	23,2%	348 _{a, b}	22,1%	263 _b	19,9%
	Nee	824 _a	73,9%	937 _{a, b}	76,8%	1228 _{a, b}	77,9%	1057 _b	80,1%
Ik heb me gediscrimineerd of slecht behandeld gevoeld op basis van...	Culturele of etnische afkomst	103 _a	37,2%	80 _{a, b}	30,3%	86 _b	25,7%	30 _c	11,8%
	Geloof	90 _a	32,5%	60 _{a, b}	22,7%	59 _b	17,7%	19 _c	7,5%
	Geslacht, gender of genderidentiteit	40 _{a, b}	14,4%	57 _{b, c}	21,6%	87 _c	26,0%	29 _a	11,4%
	Huidskleur	61 _a	22,0%	49 _{a, b}	18,6%	46 _b	13,8%	45 _{a, b}	17,6%
	Seksuele voorkeur	21 _a	7,6%	38 _a	14,4%	38 _a	11,4%	27 _a	10,5%
	Taal	51 _a	18,4%	39 _a	14,8%	64 _a	19,2%	33 _a	12,9%
	Handicap of ziekte	8 _a	2,9%	14 _a	5,3%	13 _a	3,9%	16 _a	6,3%
	Leeftijd	43 _a	15,5%	40 _a	15,2%	71 _a	21,3%	41 _a	16,0%
	Hoeveel geld je hebt	30 _{a, b}	10,8%	30 _{a, b}	11,4%	49 _b	14,7%	19 _a	7,5%
	Politieke overtuiging	13 _a	4,7%	7 _a	2,7%	13 _a	3,9%	9 _a	3,5%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Om een beter beeld te krijgen van deze discriminatie werd er aan jongeren gevraagd hoe vaak zij te maken kregen met discriminatie op basis van de aangeduide kenmerken. Tabel 66 geeft een overzicht van de frequentie per discriminatiegrond. Deze percentages moeten echter voorzichtig geïnterpreteerd worden aangezien het vaak over een slecht heel kleine groep jongeren gaat, namelijk die jongeren die discriminatie ervaren hebben op basis van die discriminatiegrond.

Bij discriminatie op basis van de culturele of etnische achtergrond, zien we dat jongeren in elk van de regio's het vaakst aangeven dat zij hier maandelijks mee te maken krijgen. Echter is het opvallend dat meer dan 3 op de 10 jongeren aangeeft dat zij vaker dan maandelijks te maken hebben met deze vorm van discriminatie. Enkel in Antwerpen is dit minder dan 3 op 10 jongeren.

Bij discriminatie op basis van geloof valt het op dat meer dan 50% van de jongeren die te maken krijgen met deze vorm van discriminatie hier in niet-grootstedelijk Vlaanderen vaker dan maandelijks mee te maken krijgt. Dit staat in tegenstelling tot de andere regio's waarin 18% tot 33% van de jongeren aangeven dat ze hier vaker dan maandelijks mee in aanraking komen. Vooral jongeren in Brussel geven vaak aan dat zij hier minder dan één keer per maand mee te maken krijgen (37,3%).

Jongeren in de rest van Vlaanderen geven ook het vaakst aan dat zij meer dan maandelijks te maken hebben met discriminatie op basis van geslacht, gender of genderidentiteit (36,7%), dit is procentueel meer dan dubbel zo veel als dat jongeren in Antwerpen dit aangeven. Echter valt wel op dat meer dan 50% van de Antwerpse jongeren die met deze vorm van discriminatie te maken hebben, aangeven dat zij hier maandelijks mee in aanraking komen. Dit is meer dan in Brussel (41,8%), Gent (43,7%) en de rest van Vlaanderen (30%).

In Gent valt het op dat jongeren minder vaak aangeven dat zij minder dan één keer per maand te maken krijgen met discriminatie op basis van hun huidskleur (15,6%). Gentse jongeren geven vaker aan dat zij maandelijks (40,0%) of meer dan maandelijks (44,4%) hiermee in aanraking komen. Dit verschilt ook van de jongeren in de andere regio's. Daar wordt vaak aangegeven dat ongeveer 3 à 4 op tien van de jongeren hier ofwel minder dan één keer per maand, maandelijks of vaker dan maandelijks mee te maken krijgt.

Bij discriminatie op basis van seksuele voorkeur zien we dat de frequentie hiervan vrij gelijkend is in Antwerpen, Gent en Brussel. Tussen de 2 en 3 jongeren op 10 geven aan dat zij minder dan maandelijks in aanraking komen met dit soort discriminatie. Tussen de 3 en 4 jongeren op 10 geven aan dat ze hier maandelijks mee te maken krijgen. Dit is ook zo voor jongeren die aangeven hier vaker dan maandelijks mee te maken te krijgen. Enkel in niet-grootstedelijk Vlaanderen valt op dat maar 7,7% aangeeft dat ze hier minder dan maandelijks mee in aanraking komen en dat meer dan 50% stelt dat ze hier vaker dan maandelijks mee in aanraking komen.

Ook al zijn er weinig jongeren die aangaven dat ze te maken krijgen met discriminatie op basis van hun handicap of ziekte, valt op dat jongeren in Antwerpen, Brussel en de rest van Vlaanderen in meer dan 50% van de gevallen aangeven dat ze hier meer dan maandelijks mee in aanraking komen. Enkel in Gent geven de meeste jongeren aan dat ze hier minder dan maandelijks mee te maken krijgen (46,2%).

Bij discriminatie op basis van leeftijd zien we dat telkens ongeveer 3 op 10 jongeren aangeeft dat ze hier minder dan maandelijks, maandelijks of vaker dan maandelijks mee in contact komen. Enkel in de rest van Vlaanderen geeft meer dan 50% van de jongeren, die met deze vorm van discriminatie in aanraking komt, aan dat ze maandelijks hier mee te maken krijgen.

In Antwerpen, Gent, Brussel en de rest van Vlaanderen zijn er geen grote verschillen in de frequentie van discriminatie op basis van hoeveel geld de jongeren hebben. Tussen de 20 à 30% van de jongeren geeft aan hier minder dan maandelijks mee in contact te komen. Tussen de 37% en 47% geeft aan dat ze hier maandelijks mee in contact komen. En tussen de 30% en 42% geeft aan hier vaker dan maandelijks mee te maken krijgen.

Ten slotte bekeken we ook de discriminatie op basis van de politieke voorkeur. Daarbij zagen we dat in elk van de regio's het grootste deel van de jongeren aangaven dat ze hier minder dan maandelijks mee in contact komen. Dit aandeel is groter in Brussel (71,4%) en in de rest van Vlaanderen (60%) dan in Antwerpen (46,2%) en in Gent (46,2%).

Tabel 66 Frequentie discriminatie

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Culturele of etnische afkomst	Minder dan één keer per maand	25 _a	24,5%	23 _a	29,5%	27 _a	31,4%	10 _a	34,5%
	Maandelijks	50 _a	49,0%	28 _a	35,9%	31 _a	36,0%	10 _a	34,5%
	Vaker dan maandelijks	27 _a	26,5%	27 _a	34,6%	28 _a	32,6%	9 _a	31,0%
Geloof	Minder dan één keer per maand	22 _a	24,2%	22 _a	37,3%	21 _a	36,8%	4 _a	21,1%
	Maandelijks	39 _a	42,9%	26 _a	44,1%	19 _a	33,3%	5 _a	26,3%
	Vaker dan maandelijks	30 _{a, b}	33,0%	11 _b	18,6%	17 _{a, b}	29,8%	10 _a	52,6%
Geslacht, gender of genderidentiteit	Minder dan één keer per maand	10 _a	25,6%	15 _a	27,3%	27 _a	31,0%	10 _a	33,3%
	Maandelijks	22 _a	56,4%	23 _a	41,8%	38 _a	43,7%	9 _a	30,0%
	Vaker dan maandelijks	7 _a	17,9%	17 _a	30,9%	22 _a	25,3%	11 _a	36,7%
Huidskleur	Minder dan één keer per maand	19 _a	32,2%	13 _a	27,7%	7 _a	15,6%	13 _a	28,9%
	Maandelijks	22 _a	37,3%	16 _a	34,0%	18 _a	40,0%	14 _a	31,1%
	Vaker dan maandelijks	18 _a	30,5%	18 _a	38,3%	20 _a	44,4%	18 _a	40,0%
Seksuele voorkeur	Minder dan één keer per maand	6 _a	30,0%	8 _a	22,2%	10 _a	27,0%	2 _a	7,7%
	Maandelijks	8 _a	40,0%	14 _a	38,9%	14 _a	37,8%	10 _a	38,5%
	Vaker dan maandelijks	6 _a	30,0%	14 _a	38,9%	13 _a	35,1%	14 _a	53,8%

		Antwerpen		Brussel		Gent		Rest van Vlaanderen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Taal	Minder dan één keer per maand	15 _a	30,0%	13 _a	34,2%	17 _a	28,3%	7 _a	24,1%
	Maandelijks	17 _a	34,0%	12 _a	31,6%	20 _a	33,3%	9 _a	31,0%
	Vaker dan maandelijks	18 _a	36,0%	13 _a	34,2%	23 _a	38,3%	13 _a	44,8%
Handicap of ziekte	Minder dan één keer per maand	0 _a	0,0%	1 _a	10,0%	6 _a	46,2%	5 _a	31,3%
	Maandelijks	2 _a	28,6%	4 _a	40,0%	4 _a	30,8%	3 _a	18,8%
	Vaker dan maandelijks	5 _a	71,4%	5 _a	50,0%	3 _a	23,1%	8 _a	50,0%
Leeftijd	Minder dan één keer per maand	13 _a	31,0%	12 _a	33,3%	25 _a	35,7%	12 _a	32,4%
	Maandelijks	15 _{a, b}	35,7%	10 _{a, b}	27,8%	17 _b	24,3%	21 _a	56,8%
	Vaker dan maandelijks	14 _{a, b}	33,3%	14 _b	38,9%	28 _b	40,0%	4 _a	10,8%
Hoeveel geld je hebt	Minder dan één keer per maand	7 _a	23,3%	7 _a	26,9%	10 _a	20,8%	5 _a	26,3%
	Maandelijks	14 _a	46,7%	10 _a	38,5%	18 _a	37,5%	8 _a	42,1%
	Vaker dan maandelijks	9 _a	30,0%	9 _a	34,6%	20 _a	41,7%	6 _a	31,6%
Politieke overtuiging	Minder dan één keer per maand	6 _a	46,2%	5 _a	71,4%	6 _a	46,2%	6 _a	60,0%
	Maandelijks	3 _a	23,1%	1 _a	14,3%	2 _a	15,4%	2 _a	20,0%
	Vaker dan maandelijks	4 _a	30,8%	1 _a	14,3%	5 _a	38,5%	2 _a	20,0%

Percentages met verschillend superscript verschillen significant ($p < 0,050$) van elkaar (op basis van een z-test met Bonferroni-correctie).

Referenties

- Achterberg, P., & Houtman, D. (2009). Ideologically illogical? Why do the lower-educated Dutch display so little value coherence? *Social Forces*, 87(3), 1649–1670.
- Adelman, H. S., Taylor, L., & Nelson, P. (1989). Minors' dissatisfaction with their life circumstances. *Child Psychiatry and Human Development*, 20, 135-147.
- Altemeyer, B. (1996). *The authoritarian specter*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Batson, D. C., & Schoenrade, P.A. (1991a). Measuring religion as a quest: 1) Validity concerns. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 30(4), 416-429.
- Beard, J. G., & Ragheb, M. G. (1983). Measuring leisure motivation. *Journal of leisure research*, 15(3), 219-228.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). Greenwood Press. Geconsulteerd op: https://home.iitk.ac.in/~amman/soc748/bourdieu_forms_of_capital.pdf
- Bradt, L., Pleysier, S., Put, J., Siongers, J. & Spruyt, B. (Eds.) (2014). *Jongeren in cijfers en letters 3. Bevindingen uit de JOP-monitor 3 en de JOP-schoolmonitor 2013*. Leuven: Acco.
- Bradt, L., Pleysier, S., Put, J., Siongers, J. & Spruyt, B. (Eds.) (2019). *Jongeren in cijfers en letters 4. Bevindingen uit de JOP-monitor 4, de JOP-kindmonitor en de JOP-schoolmonitor 2*. Leuven: Acco.
- Bradt, L. (2024). Inleiding: Naar een nieuwe 'staat van de jeugd'. In S. Lagaert, S. Pleysier, J. Put, J. Siongers, B. Spruyt, & L. Bradt (Eds.), *Jongeren in cijfers en letters 5: Bevindingen uit de JOP-monitor 2023* (pp. 11–44). Owl Press.
- Clycq, N., & Vandenbroucke, L. (2012). Oprit 14: naar een schooltraject zonder beperkingen. Algemene bevindingen. In *Eindcongres Oprit 14. Naar een schooltraject zonder snelheidsbeperkingen!*
- Committee on the Rights of the Child. (2013). *General comment No. 17 (2013) on the right of the child to rest, leisure, play, recreational activities, cultural life and the arts (art. 31)* (CRC/C/GC/17). United Nations. <https://digitallibrary.un.org/record/778539?ln=en&v=pdf>
- Cummins, R. A., Eckersley, R., Pallant, J., Van Vugt, J. & Misajon, R. (2002). Developing a national index of subjective wellbeing: The Australian Unity Wellbeing Index. *Social Indicators Research*, 64, 159–190.
- De Meyer, I., Janssens, R., Warlop, N., Van Keer, H., De Wever, B., & Valcke, M. (2018). *Leesvaardigheid van 15-jarigen – Vlaams Rapport PISA 2018*. UGent Vakgroep onderwijskunde.
- Departement Kanselarij en Bestuur. (2017). *Monitoring personen van buitenlandse herkomst. Handleiding gebruik uniforme herkomstdefinitie Vlaamse overheid*.
- Diener, E. (1994). Assessing subjective well-being: Progress and opportunities. *Social Indicators Research*, 31, 103-157.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-77.

- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D.-w., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 97(2), 143–156. <https://doi.org/10.1007/s11205-009-9493-y>
- Gadermann, A. M., Schonert-Reichl, K. A., & Zumbo, B. D. (2010). Investigating validity evidence of the Satisfaction with Life Scale adapted for Children. *Social Indicators Research*, 96, 229-247.
- Goetz, J. L., Keltner, D., & Simon-Thomas, E. (2010). Compassion: An Evolutionary Analysis and Empirical Review. *Psychological Bulletin*, 136(3), 351–374. <https://doi.org/10.1037/a0018807>
- Herek, G. M. (1987). Religious Orientation and Prejudice: A Comparison of Racial and Sexual Attitudes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 13(1), 34-44.
- Huebner, E. S. (2004). Research on assessment of life satisfaction of children and adolescents. *Social Indicators Research*, 66, 3-33.
- Kjell, O. N. E., & Diener, E. (2020). Abbreviated Three-Item Versions of the Satisfaction with Life Scale and the Harmony in Life Scale Yield as Strong Psychometric Properties as the Original Scales. *Journal of Personality Assessment*, 103(2), 183–194. <https://doi-org.kuleuven.e-bronnen.be/10.1080/00223891.2020.1737093>
- Lagaert, S., Pleysier, S., Put, J., Siongers, J., Spruyt, B. & Bradt, L. (Eds.) (2024). Jongeren in cijfers en letters 5. Bevindingen uit de JOP-monitor 2023. Gent: Owl Press.
- Opgroeien (2025). Cijferrapport gezinsinkomen en (kans)armoede. Brussel: Agentschap Opgroeien: <https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/gezinsinkomen-en-kansarmoede#toc-kinderen-in-kansarmoede-naar-woonplaats-type-gemeente-en-origine-moeder>
- Pisman, A., Vanacker, S., Bieseman, H., Vanongeval, L., Van Steertegem, M., Poelmans, L., Van Dyck, K. (eds.) (2021). *Ruimterapport 2021*. Brussel: Departement Omgeving: <https://omgeving.vlaanderen.be/ruimterapport>.
- Roggemans, L., Spruyt, B., Droogenbroeck, F. van, & Keppens, G. (2015). Religion and Negative Attitudes towards Homosexuals: An Analysis of Urban Young People and Their Attitudes towards Homosexuality. *Young*, 23(3), 254–276. <https://doi.org/10.1177/1103308815586903>
- Sampson, R. J., Raudenbush, S. W., & Earls, F. (1997). Neighborhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science*, 277, 918-924.
- Seligson, J. L., Huebner, E. S., & Valois, R. F. (2003). Preliminary validation of the Brief Multidimensional Student's Life Satisfaction Scale (BMSLSS). *Social Indicators Research*, 61, 121–145.
- Statistiek Vlaanderen. (2024). Bevolking naar herkomst. Beschikbaar via: <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolking-naar-herkomst>
- Stevens, F., De Groof, S., Elchardus, M., Laurijssen, I., & Smits, W. (2006). *Technisch verslag van het onderzoeksproject: "Het spanningsveld tussen het vrijwilligerswerk in het jeugdwerk en de commercialisering van de leefwereld van jongeren"*.
- Stoel, W. G. E., & Pijl, Y. J. (1980). *De relatie tussen de grootte van scholen voor voortgezet onderwijs en het welbevinden van de leerlingen*.

Studiedienst van de Vlaamse Regering. (2012). *SVR-projecties van de bevolking en de huishoudens voor Vlaamse steden en gemeenten, 2009-2030*. Brussel: Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken.

Studiedienst van de Vlaamse Regering. (2012). *SVR-projecties van de bevolking en de huishoudens voor Vlaamse steden en gemeenten, 2015-2030*. Brussel: Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken.

Vandekerckove B., Geldof D., De Decker P., Vanhaeren R., Van Damme W., Van Hulle M., Schillebeeckx E., Balcaen R. (2023). *Atlas Superdiversiteit Vlaanderen. Toekomstverkenningen: ruimtelijke verkenning van een superdiverse samenleving*. Brussel: Uitgevoerd in opdracht van Departement Omgeving van de Vlaamse Overheid.

Vandenbergh, N., Cortois, L., De Bilde, J., Van Petegem, P., & Van Damme, J. (2011). *Longitudinaal onderzoek in het basisonderwijs. Leerlingperceptievragenlijst zesde leerjaar (schooljaar 2008-2009)*.

Van Droogenbroeck, F. & Spruyt, B. (2019) Social pressure for religious conformity and anti-gay sentiment among Muslim and Christian youth. *Educational Psychology*, [Online First: <https://doi.org/10.1080/01443410.2019.1622651>].

Van Elsen, S., Lagaert, S., Spruyt, B., & Bradt, L. (2024). Socioeconomic and sociocultural differences in adolescents's leisure motivations. *LOISIR & SOCIETE-SOCIETY AND LEISURE*, 47(3), 487–500. <https://doi.org/10.1080/07053436.2024.2423313>

Van Elsen, S. (2024). *The social-pedagogical meaning of leisure time : a study of the perspectives of young people in vocational education*. PhD Dissertation. Ghent University. Faculty of Psychology and Educational Sciences, Ghent, Belgium.

Vettenburg, N., Elchardus, M. & Put, J. (Eds.) (2011). Jong in Brussel. Bevindingen uit de JOP-monitor Brussel. Leuven: Acco.

Vettenburg, N., Elchardus, M., Put, J. & Pleysier, S. (Eds.) (2013). Jong in Antwerpen en Gent. Bevindingen uit de JOP-monitor Antwerpen-Gent. Leuven: Acco.

WHO QOL (1994). Development of the WHOQOL: Rationale and current status. *International Journal of Mental Health*, 23, 24-56
Proctor, C., Linley, P. A., & Maltby, J. (2009). Youth Life Satisfaction: A Review of the literature. *Journal of Happiness Studies*, 10, 583-630.

WHO. (2016). *Gender, equity and human rights: Availability, accessibility, acceptability, quality—Infographic*.